İsmet Zeki Eyüboğlu

İslamda Bölünmeler Çelişmeler

ve Refah'ın Tırmanışı

Yapıtları:

Destanlar İçinde Fatih (Derleme-1953), Divan Şiirinde Sapık Sevgi (1968-1991), Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar, (!968-1991), Baki (1972), Nietzsche (1972-1991), Tanrı Yaratan Toprak Anadolu (1973-1990), Anadolu İnançları (1974, Anadolu Mitologisi bölümüyle yeni basım 1987), Karadeniz Aşk Türküleri (1976, Derleme), Sevgi Büyüleri (İlkin Cinsel Büyüler adıyla yayımlandı, dört cilt, 1976 sonra adı değiştirilecek), Anadolu Büyüleri (bir önceki yapıt gibi yayımlandı, sonra adı değiştirilerek, 1987'de beşinci basımı gerçekleşti), Alevilik-Sünnilik-İslam Düşüncesi (1979-1989), Şeyh Bedrettin Varidat (1980-1993-3. Basım), Bütün Yönleriyle Bektaşilik (1980-1993 3. Basım), Anadolu Halk İlaçları (1976-1987), Yıldızname (1978, Anadolu'da fal, büyücülük konularında araştırma), Anadolu Uygarlığı (1981-1987), Atatürk'ten Özdeyişler (1981-1984), Kendi sözleriyle Atatürk İlkeleri (1981-1984), İnsanın Boyutları (1979-1993 basılıyor), Geçmişin Yaşama Gücü (1982), Tasavvuf-Tarikatlar-Mezhepler Tarihi (1987-1993 3. basılıyor), Mevlana (1988), Türk Dilinin Etimiloji Sözlüğü (1988-1991), Türkçe Kökler Sözlüğü (1988), Şeytan Ayetleri Söylencesi-Zerdüşt'in Şiirleri (1989), Bütün Yönleriyle Hacı Bektaş Veli (1989-1992), Uygarlığın Çıkmazları(1990), Alevi Bektaşi Edebiyatı (1991), Tarihin İlkeleri (1991), Sömürülen Alevilik (1991), Pir Sultan Abdal (1991), Yunus Emre (1991), Hatayi/Şah İsmail (1991), Abdal Musa (1991), Kaygusuz Abdal (1992), Laiklik (1994)

Çevirileri:

Düşünceler, E. Pascal (1966), Gezgin ile Gölgesi, F. Nietzsche (1966-1991), Sığırtmaç Türküleri, Vergilius (1962-1994), Tragedyanın Doğuşu, F. Nietzsche (1965-1994), Tarih Üstüne, F. Nietzsche (1966), Aşk Sanatı, Ovidus (İlk adı Sevişme Yolu, !965-1994), Yedi Aşkı. İmreülkays (1985), Felsefe Nedir, K. Jaspers (1986), Kazak Kızı Nyuşa, Konsalik (1974), Nutuk, Atatürk (1986, Nur Ardakoç tapşırmasıyla)., Pratik Usun Eleştirisi, E. Kant (1989-1994), Bölünmeler, Ovidius (1994)

İslamda Bölünmeler Çelişmeler

ve Refah'ın Tırmanışı

Miletos Yayınları
Bab-ıali Cad. Tasvire Han No.54/22 Cağaloğlu-İSTANBUL

MİLETOS Batı Anadolu'da bir antik kenttir. Düşünürleri, evreni tanrılarla değil ilk kez maddeyle açıklamaya çalışmışlardır. Aklın ve bilimin keşfedildiği yer olarak bilinir.

Amblemdeki arslan ve çiçek motifi bir Miletos sikkesinden alınmıştır.

© İsmet Zeki Eyuboğlu
© Miletos Yayınları
Dizgi ve Baskıya Hazırlık: Elit Ajans
Basım: Avcı Ofset. Cilt: Titiz Mücellit.

(Yayında Kataloglama)

Eyuboğlu, İsmet Zeki
İslamda bölünmeler, çelişmeler ve Refah'ın tırmanışı / İsmet Zeki Eyuboğlu.
-- İstanbul: Miletos Yayınları, 1994.

ISBN 975-7952-00-1

1. I. Yapıt adı.

İÇİNDEKİLER

Söze Başlarken 7

I. Bölüm
İslamda Bölünmeler Çelişmeler 15

II. Bölüm
Türk İslam Sentezi 121

III. Bölüm
Refah Partisinin Tırmanışı 154

Söze Başlarken

Bu çalışma, Anadolu'nun ellisekiz ilini dolaşan, köyüyle, kentiyle halkını anlamaya çalışan, yıllarca süren, yaşanan bir gözlemin ürünüdür. Kimseyi yermek, kötülemek, gözden düşürmek için değildir. Üzücü olayların, birçoğunun içinde bulunmuş, olup bitenleri acısıyla, tatlısıyla görmüş, etkilenmişim. Atütürk devrimlerinin ülke düzeyinde yayılışından yirmi yıl sonra yönetimi ele geçiren Demokrat Parti, çok kısa bir süre içinde,kurucularının da sorumluluk yüklendiği CHP topluluğunu yererken, halkımız, DP yetkililerinden, neden kötülenen bir partide uzun yıllar görev üstlendiklerini soramamıştır. İşte bütün çelişmeler, tutarsızlıklar bu soru sorma bilincinin eksikliğinden kaynaklanmıştır. Dünün suçlusu bugünün yargılayıcısı durumuna gelmiş, özellikle topraksız köylünün topraklandırılması yasası tartışma konusu edilince, Menderes'le yandaşları ters bir tutum içine girmekten çekinmemişler, topraklanmasını istemedikleri halkın oyunu almakta büyük bir başarı sağlamışlardır. Bu şaşılası bir olaydır, yerdiğinden övgü duymak, vurduğundan alkış toplamak, yeterince uyanmamış halkımızın üzücü davranışıdır.

Menderes kolay çöktü, geldiğinden çok daha hızlı gitti, ancak çok yıkıcı izler,sarsıcı tortular, ürkünç kalıntılar bıraktı. Yıllarca ölüsü bile oy toplama, seçimi

kazanma aracı durumuna getirildi, ailesi bundan üzüntü duymadı, dahası ölüden yararlanma girişimlerine katılmakta sakınca görmedi. Türkiye, Atatürk'ün getirdiği çizginin gerisine çekilmek istendi, kimi alanlarda başarı da sağlandı. Özellikle "devlet gücü" sarsıldı, ortaokul öğrencileri, köylü çocukları bile güvenlik görevlilerine saldırdı, "vatan cepheleri" adı altında bıçkınlar sürüsü yetiştirildi. Yükseköğrenim kurumlarına saldırıldı, bilginler dövüldü, alanlarda sürüklendi, gerici basın beslendi, korundu, İmam-Hatip okulları çoğaltıldı, daha sonra çağdaş öğretim kurumlarıyla eşit düzeye getirilerek, çağdaş öğretim anlayışından uzaklaşıldı. Yargı kurumları yerildi, aşağılandı, sözün kısası Cumhuriyet yönetiminin temel ilkeleri ortadan kadırılmak, geçersiz kılınmak istendi. Bunların hepsi yaşanmış, görülmüş olaylardır, birer düş ürünü değil. Daha ilkokulu bile bitirmemiş bir DP ilçe başkanı (Trabzon-Maçka), belinde "parabellum" tabanca ile Trabzon valisi İsmail Hakkı'nın görevi başında, oturduğu koltuğun önünde, masaya yumruğunu vurabildi, bu da demokrasi sonucu diye güler yüzle karşılandı. İşte, Menderes'i önce Başbakanlık koltuğuna çıkaran, sonra ipe götüren bu tür uygulamalardı.

Bu yapılanlar kötüydü, üzücü bir sonucun başlangıcıydı, sonunda kaçınılamayan kara gün gelip çattı. Cumhuriyet yönetimi derin bir yara aldı. Bu acı olayda suçu başkalarında değil, yıkıma sürüklenenlerin tutumlarında, davranışlarında aramak gerekir. Tarihte dine, inançlara sarılarak varlığını sürdüren bir devletin uzun boylu bağımsız yaşadığını gören olmamıştır. Tarih dincilerin, aşırı din yandaşlarının döktükleri kanlarla kızarmıştır, oysa DP topluluğu bu gerçeği göremedi, dini oy toplama aracı diye kullan-

maktan kendini alamadı, bütün kutsal varlıkları oy kazanma yolunda alanlara döktü, değerden düşürdü. Bu tutum, devrimci toplumu yozlaştırmak, kaçınılması gerekeni korumak, güçlendirmek anlamındaydı.

DP çöktü, ardından gelenler de onun yolunda yürümeyi bir beceri, başarı odağı sandılar, böylece yirmi yıl içnide ordu üç kez yönetime el koydu aşırı sağı besledi, devrimci solu ezdi, 12 Eylül yönetimiyle RP anlayışın güçlenmesine, yayılmasına olanak sağlandı, ülke tarikatçıların at oynattıkları bir alana dönüştürüldü. Bu gelişigüzel bir olay değildi, bilinçliydi, yapılmak istenen, yıkılmak istenen daha önceden sincice tasarlanmıştı. Halkımız böyle üstü kapalı, gizli girişimlere alışmamıştı, toplumsal olaylar alanında. Nitekim, CHP kurumunun benimsediği devletçilik, laiklik, halkçılık, devrimcilik gibi ilkelerden tedirgin olan, kaçınan çevreler işlerine elverdiği yerde devletçi kesilirlerdi. Sözgelişi, nerdeyse evindeki bulaşıkların bile devletçe yıkanmasını isteyen çevreler, öte yandan devletçilikle komünistliğin özdeş olduğunu savunurlardı. Bu boş, anlamsız savlar hep bilgisizlikten, çıkarcılıktan kaynaklanıyordu. Menderes yönetimi Köy Enstitüleri'nin birer "komünist ocağı" olduğunu ileri sürerken, devletçilikten kaçınırken İmam-Hatip okullarının, yine devlet eliyle kurulmasına, devletçe yönetilmesine ses çıkarmadı. Köy Enstitüleri "komünist ocağı", peki İmam-Hatip okulları ne ocağı oldu? Bunun yanıtını Sivas olayları, yeşil bayrakların açıldığı Taksim gösterilerinde vermekte güçlük çekmedi. ABD, Türkiye'yi içinden vurmak için, bilgisiz halkımızın durumundan çok iyi yararlandı, ülkemizde "Komünizmle Mücadele Dernekleri" kurdurdu, büyük akçalar dağıttı, birçok kimseyi, özellikle "milliyetçi" geçinenleri varlıklı duruma getirdi. Oysa, bu derneklerin kurulduğu yerlerde,

halkın "komünizm" şöyle dursun, kendi dinini bile bilmediği gizli bir durum değildi. Öte yandan, yurdumuzun dört bucağına dağılan "barış gönüllüleri" de Türk halkının düşünsel yapısını saptamaya çalışan gizli görevlilerdi, bunların kimini çok yakından tanıdık. Özellikle bu güzel, seçilmiş kızlar, ülkemizde, kendi yurtlarında yaşamaya alıştıkları kadın-erkek yakınlığından uzak kalınca, Türklerden yeni sevgililer edinerek, dillerinin altında saklı baklaları dışarı çıkarmaktan kurtulamadılar. Yüzünün derisini gere gere, devletçiliğin komünistlik olduğunu söyleyen, halkı böyle kandıran, saptıran varlıklı çevreler, halkı soymak için kurdukları bankalar batmaya başlayınca devlete sığınmaktan, yıkımı devletin üstlenmesini sağlamaktan başka bir yol düşünmediler. Demek bütün sorun çıkarın kaynağıydı. Devletçilik, batan hırsız bankalarını kurtarırken, "komünist" olmuyor, halkın yaşamını devletin denetimi altına almaya, topraksız halka toprak dağıtmaya koyulunca "komünist" oluveriyor.

Dinci çevreler, devletin "şeriat"a dayanmasını isterken, bilmeden "komünist eğilimli" bir davranış içine düşmektedirler. İslam dinine göre, "yerde, gökte ne varsa tanrınındır", bir insan ancak ekmeğinin karşılığını alabilir, başkalarını çalıştırarak geçinmek, asalak bir yaşam biçimini benimsemek İslamın özüne aykırıdır. Bu durumda yüzlerce, binlerce insanı çelıştırarak varlık üstüne varlık yığmak "haram" kapsamındadır, bunu ancak devlet yapabilir, özel kişiler değil. Peki dincinin suçladığı, "milliyetçi"nin yerdiği "komünist düzen" başka mıdır? Bu sorunları tartışmanın gereği yoktur, bir toplumun yönetilmesinde odak yerlerde bulunan yetkililer, görevliler çağdaş bilgi olanaklarıyla donanmamışsa, toplumsal sorunların açıklanması, anlaşılması da boşlukta sallanır.

Bugün RP tırmanıyor, kendileri de "yükseliyoruz" diyorlar, bu kandırıcı bir görünüştür, RP daha yüksek bir yerden, daha büyük gürültüler çıkararak çökmek için, yuvarlanmak için yamaçta yukarı doğru sürünüyor, yakında tepenin öte yanından gümbürtülerle yuvarlanışını göreceğiz. Gün geçmiyor ki, yayın araçlarında, Bosna-Hersek yardımlarıyla ilgili bir yolsuzluk ortaya çıkmasın. "Kurban derileri", "Bosna-Hersek yardımları" artık "adil düzen" anlayışının söylemi durmuna gelmiştir, üstelik bu yolsuzlukların hepsi de İslam dini adına yapılıyor, kara örtülerin altında saklanıyor.

Bu çalışma, bu olumsuz durumları, İslam dinini örtü edinerek yapılan yorumları, dinin tabanında beliren doldurulmaz çatlakları konu edinmiş, insanların din adına hangi araçlarla kandırıldığını sergilemek için ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM
İSLAMDA BÖLÜNMELER-ÇELİŞMELER

I

1950 döneminden sonra, ülkemizde, din duygularına dayalı, gerçekte yeterince aydınlanmamış, aydınlanamamış kırsal kesim insanlarımızı sömürme düşüncesiyle geriye dönüş hızlandırılmıştır. Bu olumsuz gelişmede, daha önceki yönetimleri, yetkilileri, sorumluları suçlayan yeni yöneticilerin çoğu suçladıkları dönemlerin sorumlularıydı, görevlileriydi, dahası suçlularıydı. Halkımızda soru sorma oy toplamaya gelenlerden geçmişin yargılanmasını isteme, suçlu varsa hepsini açığa çıkarma bilinci uyanmadığından, tanrı adıyla kandırma, saptırma işlemleri de kolaylaşıyordu. Ben, bu yazıyı yazarken, geçmişimi, gençlik yıllarımı gözönüne getirdim, düşündüm, bir karşılaştırma yapma duygusuyla işe koyuldum. Ben, o suçlanan, dinden uzaklaşıldığı söylenen dönemlerde koyu sünni bir kuruluş olan Nakşbendi Tarikatı'na girmiştim, o topluluk içinde altı yıl kalmıştım. 1950 yöneticilerinin söyledikleri, halk avlamak için ileri sürdükleri din yasakları, tapım engellemeleri, dine karşı saygısızlık, kovuşturma-soruşturma yoktu. Yine 1950'den önce kapatılmış, yasaklanmış cami görmedim, gören de olmamıştır. Yıkıldığı, yakıldığı söylenen camilerin hepsi savaşların acı, üzücü sonucuydu, düşman saldırılarıyla o duruma getirilmişti. Bu olayları görenlerin, Kurtuluş Savaşı'nda görev alanların bir çoğu DP çatısı altında

yeralmış. CHP dönemini ağır sözcüklerle suçlamaya başlamışlardı. Söz gelişi Fatih-Karagümrük yöresinde Halveti tekkesi çalışıyordu, Kasımpaşa'da Rifai tekkesi açıktı, İstanbul'un birçok yerinde Nakşbendi tekkesi çalışır durumdaydı, Doğu Anadolu illerinin, başta Ağrı olmak üzere, çoğunda Nakşbendilik en ufak bir engelle karşılaşmadan çalışmalarını sürdürüyordu. Yasaklanan yalnızca ayaklanmalara katılanların, yargı önüne çıkarılıp suçluluğu kesinleşenlerin girişimleriydi. Bugün, bu kuruluşlarda "şeyh" şanını taşıyanların hepsi Cumhuriyet öncesi dönemin "şeyhleri"nin öğrencileridir, bu gerçek yadsınamaz.

12 Eylül 1980 yönetimiyle ülkemizin itildiği karanlık uçurumun tartışmaya elverişli, savunulur bir yanı yoktur. Bu yönetimle İslam dini genel ilkelerinden uzaklaştırılmış, gerçek din yerine, dinle bağlantısı olmayan, İslamın özüne aykırı bir uygulama geçerlilik kazanmıştır. Şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, bugün ülkemizde uygulanan, yürürlüğe konan düşüncelerin İslamın özüyle en ufak bir ilgisi yoktur. Bunu, bu yazının bütününde kanıtlarıyla açıklamaya çalışacağız. Ülkemizde Cumhuriyet dönemiyle başlayan, daha sonra, yine Cumhuriyet'in başlangıç evrelerinde yüksek görevlerde bulunan yetkililerce yozlaştırılan bir din anlayışı egemendir. Bu anlayışın kaynağı oy toplamak, büyük gelir sağlamak gibi gizli odaklardır. Bu olumsuz gelişim 1950-1980 dönemleriyle düşünülürse üç evreli sayılır, birinci evre Cumhuriyet, ikinci DP, üçüncüsü 12 Eylül. Son iki evre Türk tarihi, Türk ulusu bakımından bir yıkımdır. Kurtuluş Savaşı'yla kazanılanların bilerek ortadan kaldırılmasıdır. Bu iki dönemle Türk ulusu kişiliğinden, kimliğinden koparılmış, başka ulusların, özellikle Amerika'nın denetimi altına sokulmuştur. Yetkililerin ağzından düşmeyen "Komü-

nizm" sakızı çoklarını yurdumuzun sayılı varlıklı kişileri durumuna getirmiştir. Kan dökme, inançlardan dolayı bıçaklı-tabancalı saldırılara girişme, 'Vatan Cepheleri" denen soysuz ocakları, hırsızların, kaçakçıların, uyuşturucu nesnelerle alışveriş edenlerin, kabadayıların, kumarcıların, kadın satıcılarının ortalıkta at oynattıkları bu iki karanlık evredir. "Vatan Cepheleri" Kurtuluş Savaşı öncesi kurulan, ülkenin bağımsızlığına, özgürlüğüne karşı çıkanların gösterdikleri yolda yürüyen, düşmanların ekmeğine yağ süren karşı güç birlikleridir. Bu güç odaklarının yasadışı çocukları da Ülkü Ocakları olmuştur. Ülkeyi kan gölüne çeviren bu olumsuz kuruluşların öncüleri, yöneticileri başta Kamutay olmak üzere en yüksek odaklarda toplanmış kimselerdi. "Solculuk" onların halkı sömürmek, yobazlığı güçlendirmek, Atatürk devrimleriyle gelen yenilikleri ortadan kaldırmak için dillerine doladıkları, çok ucuz sakızdı, Amerikan yağıyla yumuşatılmış tatlı bir kemikti, yıllarca bu kemiği yalayarak ülkeyi kana buladılar, sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun, aralıklı olarak, yüzelli yıl savaştığı "şii İran"a özgürlük istemeyen bir uşak sevinciyle bağlandılar. Bu bağlılığın ipleri 12 Eylül vurgunculannın ağılında örüldü.

Üzerinde önemle, ilgiyle durulursa 1950 yönetiminin eski bir yenilginin öcünü alma düşüncesiyle geviş getirdiği kolayca anlaşılır. Bu yönetimin beslediği bütün sağcı, dinci kuruluşlar içinde çağdaş uygarlığa uyanı yoktur. Oysa hepsi bu uygarlığın ürünlerinden yararlanma yarışında birbirini boynuzlamaktan geri kalmamıştır. İmdi, bu olumsuz gelişme çizgisi üzerinde, geriye doğru gidelim.

Ülkemizde ilk Türk basımevi 1727 de, Padişah Üçüncü Ahmed'in buyruğu, Şeyhulislam Abdullah Efendi'nin "fetva"sıyla, kuruldu. Bu basınevinde, ancak

Kur'an yayınına, hadislere yasak getirilmiş, onların dışında kalan basımlara olanak tanınmıştır. Bunun nedeni, Kur'anı elyazısıyla yazarak satan, gelir sağlayan kimselerin (hattatların) direnişleriydi, bir gelir kaynağı kurutuluyordu. Kazanç tutkusu, eskiden dine dayanan, Kur'andan kaynaklanan bu İslam yasağını geçersiz kılmıştır. Demek dinin koyduğu yasağı, dini savunduğunu ileri süren çıkar-kazanç tutkusu yürürlükten kaldırmıştır. Bu olayda, İslam dini adına, bir çözülme, bir çelişme sözkonusudur. Günümüzde en çok basılan, satılan, başta Kur'an olmak üzere din kitaplarıdır. Peki dünün "Fetva'sı dine dayanmıyor muydu? Kur'an, Hadis buyrukları o dönemde geçerli değil miydi? Değişen neydi? Bu soruların güvenilir bir yanıtı yoktur, yalnızca tutarsız, oyalayıcı yorumlarla iş savuşturulur.

Yurdumuzda "fes"denen Fas kökenli başlığın İkinci Mahmud döneminde, nice başların kesilmesiyle giyilmeye başlandığı biliniyor. Bu başlığın İslamla, Arapla ilgisi yoktur. Atatürk döneminde, giyim devrimiyle ilgili girişimlerde, baş kesilerek giyilen fesi İslama özgü bir başlık sananlar çıkarıp şapka giymemek için baş vermekten kaçınmadılar. İslam dinini çok iyi bildiği sanılan Mehmed Akif bile şapka giymemek için Mısır'a kaçmaktan utanç duymadı, oysa fesin İslamla ilgisi olmadığını öğrenebilirdi. Bu olay da İslam inançlarında başka bölünme, başka bir çelişmedir.

Ülkemizde aydınlanma konusu elektrikle çözüme ulaştırılmak istenince, camilerde mumları yakıp söndürmekle görevli kimseler tedirginlik yaratmaya başladılar, "gavur işi" elektriğin Müslüman camilerini ışıklandırmasını dine, inançlara, şeriata aykırı bulduları. Bunun nedeni de geçimi mumla sağlamaktı. Sonra

mum elektriğe yenildi, bütün camiler bu yeni bu "gavur işi" araçlar aydınlatıldı. İslam adına bu da bir çelişme, anlayışsızlığın karanlığından doğan bir yıpranmadır, bölünmedir.

İslam dini kadınların yükseköğrenim görmelerine açık değildir, Kur'anda, hadislerde böyle bir yargı, bildiri yoktur. Nitekim kadınlar toplum kurumlarında görev alamazlar (yargıç, savcı, imam, müftü, müezzin,yönetici bg. işlerde bulunamazlar). Gelişen uygarlık, dinin vermediği bu yetkiyi söke söke alıverdi. Bu gelişme karşısında tutunamayan dinci topluluk kızların yükseköğrenim kurumlarında, ancak İslami dinin uygun gördüğü koşullar altında okumalarını yasal bir yetki sayıverdi. Böylece Kur'anda, hadislerde bulunmayan, öngörülmeyen bir yetki uygulamaya geçirildi. İslam dini, İslam anlayışı çağın etkinliği karşısında yenik düşerek çelişkilere boğuldu, bölünmelere uğrayarak olumsuzu olumlu saymanın ezikliğini sezemedi.

Örtünme konusunda Kur'anın birkaç yerinde öneriler vardır, bunlar İslamın yayılma evrelernde, Mekke-Medine arasında göçen kadınlara karşı (peygamber ile arkadaşlarının kadınlarına) yapılan olumsuz işlemlerden dolayıydı. Peygamber, kadınlarının yabancılarca, özellikle İslama karşı çıkanlarca tanınmasını istemiyordu. Bu nedenle, o dönemde, örtünme kaçınılmazdı. Ancak İslamın başlangıcında da, önceki Arap topluluklarında da örtünme kaçınma yoktu. Nitekim, peygamber, kadınlarının, gözdelerinin hepsini görerek, güzellikleri karşısında duygulanarak almıştır. O dönemde, erkeklerle kadınlar arasında, aracılık eden, birbirlerini gizlice tanıştıran kimseler yoktu. Araplar, baştan ayağa değin bir örtü kullanırlar, ona

da "cılbab" denirdi, "çarşaf'a benzer yanı yoktu. Çarşaf sözcüğü Farsça "çader-i şeb/gece örtüsü"ten gelir. İran kökenlidir, bu üstlüğü Süryani rahibeleri, Zerdüşt rahibeleri kullanırlardı. Zerdüşt inançlarına göre "üç" sayısı kutsaldır, bir tanrı olan güneşin kendi yörüngesi üzerinde "sabah-öğle-akşam" gibi üç aşaması vardır, rahibenin başına çektiği örtü, bu nedenle, üçgen biçimlidir. Günümüzde, İran etkisiyle başlarını örten kadınlarımızın, kızlarımızın bilmeden, anlamadan Zerdüşt uygulamalarını benimsemelerinin başlıca nedeni de budur. Bunda da, İslam dini kendi kaynağına, özüne aykırı bir uygulamayı benimseyerek kendi kendisiyle çelişkiye düşmekten kurtulamadı.

İslam dinine göre özellikle camilerde, mescidlerde sürdürülen görevlerde, çıkar-yarar düşünülmez, iş karşılığı akça alınmaz, daha açığı akça ile Kur'an okunmaz, namaz kıldırılmaz. Nedeni de bu gibi işlerin, bir çalışma gününü doldurmadığı, günün aralıklı, belli evrelerinde yapıldığıdır. Şeyhulislam Ebussuud Efendi, bir "fetva"sında şunları söyler: "Zeyd-i Cüzhan, tilavet-i Kur'an-ı azimi mücerred ücred için etse, aldığı akça şer'an helal olur mu? olmaz, istirdad lazımdır". Burada akça ile, bir gelir karşılığı Kur'an okumanın İslama aykırılığı açıklanıyor, bu açıklamayı yapan kişi de onaltıncı yüzyılın en büyük, en yetkili din bilgini sayılıyor. Oysa, günümüzde camilerde, mescidlerde, özel konutlarda, mezarlıklarda kazanç karşılığında Kur'an okumak, nerdeyse, yasal duruma gelmiştir, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın sesi çıkmamaktadır. Ülkemizde, İslamın özüne aykırı olarak, sürdürülen bu tutumlar değişik etkenlerden kaynaklanmaktadır. Daha açığı gittikçe hızlanan, yayılan bir inanç dağınıklığının belirtileridir, derin çelişkileridir. Bunları görmemek İslam adına olumsuz bir gelişmedir.

İslam dini, daha halife seçimlerinde bile, kendi geleceği adına büyük sarsıntıyla karşılaşmıştır. Bu sarsıntı, başlangıçta önlenebilir gibi sanılmaşsa da değildir. Bütün birlik, etkinlik Muhammed'in kişiliğinden davranışlarından geliyordu. Onun ölümüyle nesnel etkinlik duygusal, tinsel alana kaydı, bütün çözümler onun sözlerinde, bu sözlerin yorumlarında arandı, böylece bir yanda Kur'an, bir yanda hadisler (Peygamber'in sözleri) iki kaynağa dayanıldı. İşin içine yorum girince kişisel düşünceler, görüşler, eğilimler, ağırlık kazandı. Bu durum, Muhammed'in ölümünden kısa bir süre sonra düşünsel bölünmelere, sonradan "mezheb" adıyla gelişecek ayrılıklara olanak sağladı. Nitekim, daha sekizinci yüzyılda Malikilik, Şafiilik, Mutezile, Zeydilik, Hanefilik gibi Kur'ana, hadislere dayandığı söylenen, ancak İslam anlayışını değişik açılardan gören, yorumlayan, açıklayan çığırlar doğdu. Bunların hepsi belli kaynaklara yaslanan, ancak uygulamaları, düşüncelerini açıklama yöntemleri birbirine uymuyordu, dahası çelişiyor, birbirini suçlu sayıyordu. Bu bir bölünmeydi, odaktan başlayan yön sapmalarıydı. Bu sapmanın, ne denli ayrı bir din niteliği taşıyan inanç oylumuna girdiğini aşağıda göreceğiz. Tanrının, Peygamberin söylediğiyle mezhep kurucusunun, şeyhin söylediği arasında kaygı yaratıcı çelişmeler belirmişti. Biz, bu olayları, köke dayalı bölünmelerin, çelişmelerin başlangıçları diye anlıyoruz.

İslamda, özellikle uygulamalarda, birbirini tutmayan, ancak hepsinin "sünni" örtüsüne büründüğü bilinen Hanefilik, Hanbelilik, Malikilik, Şafiilik gibi dört mezhebin ardından İran-Zerdüşt kökenli Şiilik doğdu; Bu kurum "beşinci mezhep" diye nitelendi. İmdi, burada, Türk ulusu bakımından en ilginç, en yakışıksız çelişmenin ne olduğunu görelim. Daha önce de söy-

lendiği gibi, sünni Osmanlı devleti, Şii İran'la aralıklı olarak yüzelli yıl savaştı: Anadolu'da çoğu Türk kökenli olan onbinlerce insan (genellikle Türkmen) alevi inançlarını benimsemiş diye öldürüldü, birçok alevi ozanı, düşünürü, aydını yokedildi. Osmanlının dilinde şiinin adı "kızılbaş", "sapkın", "dinsiz", "rafizi" gibi kötüleyici anlamda söylenen sözcüklerdir. Bugün Humeyni adını kutsallaştıran, ülkemizde kimi yönetimsel kuruluşlar vardır, bunlar Müslüman olduklarını, "İslama hizmet" ettiklerini savunurlar. Peki bir şii önderi olan Himeyni'nin anladığı İslamla, sünni yetkilinin anladığı İslam arasında, yüzyıllar boyunca süren inanç çatışmaları, hangi koşullar altında barışa, özdeşliğe dönüşmüştür? Şii Humeyni ile sünni Diyanet İşleri Başkanı hangi anlayış ortamında birleşebilir? Dünün sapkın, kızılbaş, rafizi İranı bugün hangi köklü değişikliklerle Sünnilik'in inançlarını benimsedi? dahası dünün "zındık"ı bugün ne yolla Müslüman oldu? Çok üzücü bir çelişmedir bu, ya bizim İslamcılar Müslüman anlayışından saptılar, ya Humeyni yönetimi şii yolunu bırakıp sünni oluverdi.

Peygamberin ölümünden sonra görüş ayrılıklarının belirdiğini, bunları birer "mezheb-gidilen yol, benimsenen yol" kavramı altında toplandığını, sonraları bu kuruluşların yüzyirmi dolaylarına vardığını biliyoruz. Çağlar boyunca bu kuruluşların düşünce-inanç ortamında doğan, kurumlaşan tarikatların sayısı da dörtyüz dolayındadır. Bunu birkaç kez, birkaç yerde yazarak saptadık. Peki, ayrı ayrı görüşleri, Kur'ana, hadislere dayanan yorumları olan, onlara bağlı uygulamaları bulunan bu kuruluşları İslam kavramı altında birleştirme, bağdaştırma olanağı var mı? Yoktur. Bu kuruluşların en büyükleri İran kökenlidir, kurucuları Arap değildir. Öyleyse yüzlerce değişik, birbiriyle

bağdaşmayan yorumları olan bir kaynak (Kur'an) hangi anlayış ölçüleri içinde birlik sağlayabilir? Bu birlik sağlama hangi yoruma, hangi din koşuluna bağlanabilir? Olay açıktır, tarikat denen bütün kuruluşlar İslama aykırıdır, ölücüdür, çelişmelerle doludur. Dahası tarikat bir "örgüt"tür. İslamın özüne aykırıdır. Nedeni de birleştirici, bütünleştirici, uzlaştırıcı olmayışıdır. İmdi, bu kuruluşlar (mezhepler-tarikatlar) İslamın özüne uygunsa Muhammed hangi tarikattandı? Tanrı hangi tarikattan olabilir. Hapsinden olamaz, görüşler, uygulamalar ayrıdır, aykırıdır, çelişiktir. Sözgelişi köpeğin içtiği suda abdest alan (Malikiler), kadının giysisine değince abdesti bozulan (Şafiler) hangi uygulama odağında Kur'anla birleşebilir

İslam dininde, uygulamalarda, özellikle Muhammed'in ölümünden sonra birtakım anlaşmazlıklar ortaya çıktı. Bu anlaşmazlıkların en önemlileri hadislerin toplanması konusundaydı. Muhammed yaşadığı sürece hadislerin yazılmasına, toplanmasına karşı çıkmıştı. Daha sonra, ölümünün ardından, ilk halife ile arkadaşları bu hadislerin toplanmasını da, yazıya geçirilip korunmasını da yasaklamıştı. Nitekim yine birinci halife toplanan beşyüz hadisi yaktırmıştı (Bk. Abdulbakı Gölpınarlı, Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik, 1979, s. 25). Yine bu kaynağa göre:" İkinci Halife, kimde hadis varsa onları yoketmesini bütün şehirlere, şehirlerin halkına bir yazıyla bildirmişti. (adı geçen kaynak, s. 25) Nitekim "Muhammed bin Ebu Bekir, Ömer'in yazılı hadisleri getirtip yaktırdığını söyler, (s. 25)". A. Gölpınarlı, bu alıntıların geçtiği yerde, İslam Ülkelerinde en güvenilir diye bilinen kaynakların adlarını vermektedir. Biz, bugüne değin bu yapıta, kaynaklarına karşı çıkanı görmedik. Demek, başlangıçta hadis toplamak, yazıya geçirip saptamak uygun

görülmemişti. Oysa, Muhammed'in ölümünden yükselen yüzseksen yıl sonra doğan Buhari (İranlıdır) binlerce hadis toplamış, düzenlemiş, yazıya geçirmiştir.

Buhari'nin topladığı hadislerden oluşan yapıt, yine İslam ülkelerinde, en kesin, en güvenilir, en tartışılmaz nitelikte bir emek ürünü sayılır, en önemli kaynak diye nitelenir. Burada, hadislerin sağlığı, kesinliği konusunda tartışmaya girecek durumda değiliz, ancak bu alanda çalışanların da hadisleri güvenilirlik bakımından bölümlere ayırdıklarını kimini geçerli, kimini kuşkulu, kimini tartışmalı, kimini geçersiz (uydurma) saydıklarını da açıkça bildiğimizi söyleyelim.

Burada, İslam dini bakımından, ilginç bir durum vardır. Peygamberin en yakın arkadaşları, İslam inançlarını ilk benimseyen, sonra "aşere-i mübeşşere" denen, "cennete girecek on kişi arasında bulunan", öyle bildirilen ilk halifelerin hadis toplamayı, yazıya geçirmeyi yasaklamalarında saklı düşünce nereden kaynaklanıyor? Bu sorunun kesin, inandırıcı yanıtını sergileyerek tartışmaya açmak bizim işimiz değildir, yetkilerimizin de dışındadır. Biz, burada, konuya kaynaklara geçen bir olayı anımsatmak amacıyla değindik. İslam dininde tarikata, mezhebe elverişli bir görüş yok; nedeni de Kur'anda, hadislerde böylesi dağınık, çelişik kuruluşların ortaya çıkışına elverişli bir kanıt bulamayışımızdır. Gerçek bir Müslüman için neden en sağlıklı kaynak Kur'an olmuyor? Kur'anda, yorumlarla bile, bu tür bölünmelere uygun bir bölüm (ayet), bir yargı yokken bu örgütlere sarılmanın, onları İslamın özüne uygun göstermenin nedeni nedir? Bize kalırsa, bunun nedeni, İslam dininin iki büyük kaynağının (Kur'anla hadislerin) yeterince bilinmeyişi, işin birtakım çıkarcılar eline düşmesidir.

Anadolu'da gelişen, yayılan Alevilik'e gelince, işler büsbütün karışmakta, içinden çıkılmaz duruma gelmektedir. Şiilik, İran'a özgü bir din kurumudur, Ali'ye bağlandığı, Oniki İmam inançlarını benimsediği açıkça bilinmektedir. Bu nedenle, Şiilik de, İran'a özgü bir Alevilik'tir; arada görülen ayrılıklar, tutarsızlıklar iki ülkenin (Türkiye ile İran'ın) bağlı bulunduğu uygarlık verilerinden doğmuştur. İki ülke insanının yaşama bakışı, tarihin gelişim çizgisi üzerinde yürünerek, incelenirse, değişikti, bu da doğaldır, inanç geleneğinin yasal sonucudur, olağan ürünüdür.

Osmanlı yönetimi, şeyhulislam yargılarına (fetvalarına) dayanarak yüzyıllar boyunca Alevilik'i çok ağır suç saymış, yasaklamış, ona bağlanan uyruklarını acımasızca öldürmüştür. Öte yandan şii İran'la hep savaşmıştır. Öyleyse bugün, şii İran'ı, Humeyni'yi tutarak Anadolu Alevilerini kötülemenin, yermenin, çok ağır bir dille suçlamanın anlamı nedir? Bu sorunun yanıtını sağduyuya dayalı bir anlayış bulamaz kanısındayız.

Bugün tartışılan, suçlanan, dahası yandaşlarının öldürülmesine bile yargı verilen "Şeytan Ayetleri"nin gündeme getirilmesi yeni bir olay değildir. Yeni bir olay sayılsa bile, bu İran yönetimiyle Salman Rüşdü arasında geçen, onları ilgilendiren bir sorundur, bundan Türkiye'ye ne? Sünni Türkiye, Şii İran'ı hangi nedenlerle savunuyor? Bu da çok ilginç bir çelişmedir, konuyu bilmeyenlerin işidir, kuşkusuz.

Sünni yurttaşlarımız, büyük bir tutkuyla, Humeyni'yi savunuyorlar, öncülük eden de bütün devrimlere karşı çıktığını açıkça söyleyen, yayan, oy toplama, seçim kazanma koşulu durumuna getiren bir toplumsal kuruluştur. RP'dir. Bu kuruluşa göre Humeyni,

çağımızda, bir "İslam devrimi"nin öncüsüdür. Oysa devrim tabandan gelen, öze yansıyan bir değişmedir. Eskiyi atıp yerine yenisini, çağdaş olanı koymadır. İslam dininin değişmeyen, atılamayan, Kur'an gereği uygulanması kaçınılmaz olan koşulları vardır, bu nedenle de devrimlere karşıdır. Ülkemizde Atatürk devrimlerine karşı çıkanların hepsi koyu sünnidir, inançlarının değişmezliğine bağlı kimselerdir. Buna karşın, Humeyni bir "devrimci" sayılmaktadır. Peki devrim gerekiyorsa, Atatürk devrimlerine karşı çıkmanın yeri var mıdır? Atatürk devrimlerinin İran'la ilgisi yoktur, üstelik İslamın benimsenmiş kaynaklarında bir değişikliği sözkonusu etmemiştir. İmdi bir yanda, İslam dininde büyük devrim yaptığı söylenen Huneyni anlayışı, bir yanda Şiilik'e ters düşen Sünnilik'e bağlı kimselerin, olayın özünü bilmeden, karşıt görüşleri savunuşları şaşırtıcı bir durumdur. Öyleyse Humeyni'yi savunanların, Anadolu'da gelişen Alevilik'i de savunmaları gerekir. Nedeni de, Şiilik'in "İran Alevilik"i olmasıdır. Anadolu Alevilik'i de Oniki İmam'a, Ali'ye bağlıdır. Bu çelişki neden görülmek istenmiyor?

İran'da Şiilik'in kurucusu sayılan, ondan sonra gelişen, yayılan düşüncelerin odağı Şeyh Safiyüddin'dir, Erdebil Tekkesi'nin öncüsüdür. Dolayısıyla Şah İsmail'de bu tekkenin görüşlerini benimsemiş, İran'da yönetimi eline geçirince Şiilik'in yasal din olmasını sağlamıştır. İran, bu nedenle Şah İsmail'e karşı değildir, onu tutar. Anadolu Alevilik'i de Şah İsmail'i benimsemiş, tutmuştur, demek kaynak özdeş. Peki ayrılık, aykırılık nerde? Bu sorununda açık bir yanıtı yoktur, çelişmeler içiçe girmiştir. Günümüzde İslam adına yapılanlarla, başlangıçta, özellikle Kur'anda İslamın istediği başkadır, arada bir kaynak uyuşmazlığı vardır.

Bir söylentiye göre, Halife Ömer İskenderiye Kütüphanesi'ni yaktırırken şöyle demiş: "Bu kitaplarda yazılanların hepsi Kur'anda yoksa hepsi geçersizdir, varsa yine hepsi gereksizdir". Bu sözler tarih kaynaklarında sık sık yinelenir, kesinliğini bilemiyoruz. Ancak, bütün bilgilerin Kur'an bildirileriyle uyuşması İslamın değişmez görüşlerinden biridir, bu kutsal kitabın içeriğine aykırı düşen tüm bilgiler, davranışlar, işlemler yasaktır, yararsızdır, saptırıcıdır. İmdi, sorunlara bu anlayışla yaklaşılırsa şöyle bir soru gündeme gelir: Kur'anda, hadislerde tarikat, mezhep gibi kuruluşlara yer var mıdır? Bugün şeriat adına sürdürülen uygulamalar Kur'anın özüyle bağdaşır mı? Mezheplere, tarikatlara dayanılarak verilen yargılar, onaylanan uygulamalar doğru mudur? Belli mezhep kurucularının (Hanife, Malik, Hanbeli, Şafii) görüşlerine uymak yeterli midir? Bu mezhep kurucularının görüşleri arasında uygunluk, özdeşlik yoktur. Oysa hepsi de Kur'ana dayandığını söylemektedir. Peki neden Kur'ana dayandığı ileri sürülen bu mezhep ayrılıklarına güveniliyor? Kur'anda böylesi aykırılıklara, ayrılıklara uygun yorum olanakları varsa onun bütüncülüğü, evrenselliği, kesinliği nerede kaldı? Düşünürler, kendi anlayışlarına göre, Kur'andan yargı çıkarma yetkisi taşıyorsa neden kimi kuruluşlar uygun, kimi kuruluşlar aykırı sayılıyor. Bu sorunun yanıtı da boşluktadır, ortada açık bir çelişme vardır.

Bugünkü durumda İslam inançlarının, hepsinin, Kur'ana, hadislere uygunluğundan, dayandığından sözedilemez, bölünmeler, Muhammed'in ölümünden elli ile yüz yıl sonra başlayan ayrılıklardan daha hızlıdır, yaygındır, daha etkilidir. Şii İran, Vahhabi Suudi Arabistan ile yalnızca sünni inanca bağlanan (Vahhabilik Sünnilik'e aykırı sayılır) ülkeler arasında

kopukluk, çekişme, çelişme vardır. Bu olumsuz, ayrılıkçı olayı tarikatlar, mezhepler arasında da görüyoruz, örnekler somuttur. Özellikle kadınlar konusunda sürdülen uygulamaların, İslamın doğuş yıllarındaki benzerleriyle ilgisi kalmamıştır. Giyim-kuşam biçimleri yöresel gelenekler dolayısıyla kökten değişmiştir. İslamın ilk evrelerinde kadın evinin içindeydi, görevleri belli, belirliydi. Bugün kadın topluma açılmıştır, yüksek öğrenim görüyor, bilimin bütün çağdaş verilerinden yararlanıyor (uygar ülkelerde), toplum kurumlarında erkekle eşit yetki kazanabiliyor (yargıç, yönetici, bakan, saylav, hekim, savunman, öğretmen, işçi, denetmen, güvenlik görevlisi gibi daha nice işlerde), böylece kendi kişiliğini gösterme olanağı bulabiliyor. Oysa şeriat, kadını bu tür yetkilerin çoğundan yoksun bırakma yolundadır; sözgelişi kalıtta (mirasta) kadın-erkek eşitliği yoktur, dahası kadın eli sıkmayı dince suç sayanlar bile vardır (bir kraliçenin elini sıkmaktan kaçınan Sultanahmed Camii imamı bunun en yakışıksız örneğini vermiştir). İmdi, uygarlığın bütün verilerinden yararlandırılmak istenen (görünüşte kandırıcı bir sav) kadın neden giyim-kuşam sözkonusu olunca karanlıklara, kara giysilere boğuluyor?

İslamın kadını yücelttiği, ona büyük bir değer verdiği savı sık sık yinelenir, ancak iş uygulamaya kalınca çelişmeler, tutarsızlıklar ardın ardın sökün-eder. Gerçekten kadın değerliyse, özgürse onun giyimine kuşamına karışmanın, davranışlarını belli, değişmez kurallara bağlamanın anlamı nedir? Kadını başörtüsünden ayakkabısına, iç giysilerine değin karışacaksın, evinden çıkınca hangi davranışlara uyacağını önceden saptayacaksın, bunları değişmez bir din buyruğu sayacaksın, sonra döneceksin İslam dini kadına büyük değer verir diyeceksin. İslamdan önceki

Arap toplumunun göçebe yaşamını düzenlemeye çalışan din buyruklarını uygularken aradan geçen bindört yüzyıllık süreyi, bu süre içinde gelişen toplumsal değişmeleri düşünemeyen bir inancın insana verdiği değer gerçek değil, önceden saptanmış bir uygulamanın onaylanmasıdır. İslam dinin kaynağı olan Kur'andan değişik, aykırı mezhepler doğmuş, hepsinin uygulama biçimi başka, tarikatlarda da öyle. Peki bu değişmelere karşı çıkılmazken, Kur'anda mezhep, tarikat yoktur demezken, kadınla ilgili yargılarda, uygulamalarda bindörtyüz yıl geriye gitmenin anlamını kavramak pek kolay değildir. Bütün uygulamalar, davranışlar değişmiş, Kur'anda bulunmayan bir kuruluş onaylanmış, iş kadına gelince bütün gelişmelerin, yeniliklerin karşısına çıkılmış. Bu tutarsızlık, çelişme, katılık değilse nedir. Kadına değer vermek onu giyimkuşam karanlığına itmek olmamalı.

Bugün dine dayalı öğrenim kurumlarında, özellikle İlahiyat Fakültelerinde İmam Gazli'ye büyük değer verilmekte, düşünceleri İslam dininin ilkelerine uygun sayılmakta, savunulmaktadır. Oysa bu İslam bilgininin sapkın olduğu, düşüncelerinin Müslümanları yoldan çıkarıcı, suça itici nitelik taşıdığı konusunda "fetva"lar vardır. Sözgelişi Şeyhulislam Ebussuud Efendi, şöyle der: "Mesail-i ictihadiyede müctehidden gayri İmam Gazali ve anın emsali kimselerin kavillerine i'timad caiz değildir. Ve bu makule tesvilat ve tezvirat ile teşeytun edip halka va'z eden kimseler daller ve mudillerdir, bi-icma'il müctehidin tekfir olunmuştur. Eşedd-i ta'zir ile hapisle men lazımdır. Eğer memnu olmayıp ulema ehl-i zevkın esrarına muttali değildir, demek iddiası üzerine fi'l-i şenia israr ederse zındıktır, elbette katl olunmak vacibdir. Bad'el-ahz tevbesi makbul değildir." Bu yargı imam Gazali ile onun gibi

düşünenlerin sapkın olduklarını, halkı dinden imandan uzaklaştırdıklarını, kandırdıkları, araya koğuculuk, şeytanlık, bozgunluk soktuklarını, yaptıklarına tövbe etseler bile, yakalandıktan sonra, sözlerinin geçerli olmadığını, bu nedenle öldürülmeleri gerektiğini ileri sürmekte, uygulanmasını istemektedir (M. Ertuğrul Düzdağ, Şeyhulislam Ebussuud Efendi Fetvaları, 1972, s. 86). Bu alıntı çok ilginçtir. Onaltıncı yüzyıl Osmanlı Devleti'nin en büyük din bilgini sayılan, Kanuni Süleyman'ın bile büyük saygı duyduğu bir din görevlisinin, en büyük yetkilinin, bu açık seçik sözleri karşısında bizim ilahiyat uzmanlarının diyebilecekleri ne olabilir? Neden bu yerilen, suçlanan, sapkın sayılan, gereğinde öldürülmesi gereken kimselerin (düşüncelerini benimseyenlerin) bağlandıkları İmam Gazali'ye uyulur, ona baş üstünde yer verilir? Burada da bir çelişme sözkonusudur. Ebussuud Efendi Yunus Emre'nin bile şiirlerini okuyanların, törenlerde yüksek sesle söyleyenlerin öldürülmeleri gerektiği kanısındaydı (adı geçen kaynak, s. 87). Oysa Yunus Emre'nin şiirleri bugün camilerde okunuyor.

Öte yandan, yine bu ünlü Osmanlı bilgini, bir yargısında, şöyle diyor: "Zeyd, bi-gayri zaruretin, başına Yahudi şapkasını giyse, şer'an Zeyde ne lazım olur? elcevab: Küfür lazımdır (s. 118)". Bu yargı şapka giymenin ağır suç (küfür) olduğunu bildiriyor. Günümüzde şapka giymenin dine aykırılığını ileri sürenler berenin İtalya'dan, fesin Fas'tan, sarığın İran'dan geldiğini bilemeyecek nitelikte bilgisiz, yavan kimselerdir. Ebussuud Efendi'nin olumsuz yargısına karşılık İmam Gazali'yi el üstünde tutanlar, çelişkiyi görmeyerek, şapka giymeme konusunda ona bağlanırlar, bu da bilgisizlikten kaynaklanan başka bir çelişme, tutarsızlık.

Bu sergilenen olumsuz içerikli örnekler karşısında, sağduyu yetersiz kalıyor, kimin neye inandığı, neye bağlandığı anlaşılmıyor, yeterince İslamı bilmeyen, öğrenmeyen insanlar sömürülüyor. Bu sömürünün en çarpık görünüşü Alevilik konusunda yetkili yönetim kurumlarının benimsedikleri yöntemdir, suçlamanın belli bir dayanağı yoktur, ötede suç sayılan burada iyi bir eyleme dönüştürülüyor, bütün gerçekler çarpıtılıyor. Olaylar, ülkemizde, dine dayalı uygulamaların yasal bir kaynağı olmadığını, savunulan inançların bile yeterince bilinmediğini, hep yüzeysel savlarla yetinildiğini açıkça göstermektedir. Bu konuda Ortaçağın bile gerisinde kalındığı anlaşılıyor. Oysa bu çelişmeler, tutarsızlıklar kolaylıkla, halkın inanç duygularına seslenilerek örtbas ediliyor, ilgi başka bir alana kaydırılıyor, bunun adına da "İslama hizmet" deniyor. Bu, İslama yarar değil yıkım getiriyor, din diye bambaşka bir nesne sergileniyor.

Bu olumsuz, çelişmeli durumları bütün ayrıntılarıyla sergilemek çok uzun süreli bir çalışmayı gerektirir. İslam dini, kendi tarihin akışı içinde, yayıldığı bölge insanlarının geleneklerine, inanç uygulamalarına göre değişikliklere uğrayarak kaynağından uzaklaşmıştır. Saptanması gereken durum budur. Mezhep, tarikat gibi kuruluşların nedenlerini, özelliklerini bu bölgesel yayılmalarda aramalı. Kimsenin gücü dini bütünüyle değiştirerek yenilemeye yetmez, çağımız buna elverişli değildir. Dini ayakta tutan, onu besleyen yöresel inanç birikimleridir, İşte İslam dininde sürüp giden bölünmelerin, çelişmelerin kaynağı bu yöresel inanç birikimleridir, din araştırıcıları bu gerçeği görmek istemiyorlar.

- II -

Bu açıklamalardan sonra, yeniden, Muhammed'in yaşadığı döneme, onun yapmak istediklerine dönelim. Muhammed, bir tanrı elçisi olarak, içinde yaşadığı topluma sağlıklı bir düzen, vermek insanları dağınıklıktan kurtarmak, özellikle de inanç birliğine kavuşturmak için görevlendirildiğini ileri sürerek eyleme geçmiştir. O dönemde Arap toplumu konar göçer bir yaşam sürer, savaşla-ılgarla geçinir, dağınıklık içinde sürünürdü. Birbirlerinin kanını döken oymakların başlıca işi savaşmak, ılgarlamak, yenilen kimselerin kadınlarını almaktı. Bu nedenle bir kadın yaşamı boyunca boyuna erkek değiştirirdi. Savaşlara katılmayan, yenilgiye uğramayan oymaklar ya da erkekler için bu sözkonusu değildi. Kabe kutsal yerdi, yıllık törenlerin, alışverişlerin sürdürüldüğü bir sataktı. Orada bütün oymakların birer putu vardı. Ulaşım atla, deveyle sağlanırdı. Bu nedenle susuzluğa, çölün aşırı sıcağına dayanan deve önemliydi. Nitekim Muhammed'in ilk eşi Hatice' de deveyle alışveriş yapan varlıklı bir kadındı.

Muhammed, daha Müslümanlığı yayma görevini üstlenmeden önce Hatice'nin alışveriş işlerini sürdüren, çevreyi dolaşan, gezen, tanıyan, özellikle çöl yaşamının ayrıntılarını bilen bir kimseydi. Üstelik çok sağlıklı bir anlayış yetisi, güçlü bir belleği vardı, kimi kaynaklar aşırı ölçüde duyarlı olduğunu, sık sık buna-

lımlar geçirdiğini söyler, ancak bu bunalımlar onun düşünme yetisini olumsuz yönden etkiledi, tasarladığı toplum biçimini dengesiz bir oyluma götürdü denemez. Bu nedenle işlerinde çok başarılı olduğu girdiği savaşlardan, geliştirdiği dinden, gerçekleştirdiği toplum düzeninden, yönetiminden anlaşılmaktadır. O, tanrı, elçisi olmanın yanında, iyi bir devlet kurucusuydu, çevresinde toplananlara aşıladığı toplumsal anlayış buydu. İslam inançlarının kısa sayılabilecek bir süre içinde "devlet dini" olmasının nedeni de budur. Nitekim ölümünden sonra ilk sarsıntı, ilk çekişme yönetimi ele geçirme eylemiyle başlamıştır. İslam kaynaklarının bidirdiğine göre, Muhammed'in çevresinde toplanan, ona inanan kimselerin sayısı ondu, bu nedenle hepsi cennette ilk girecek kimseler diye nitelenmiştir, bunlara Arapçada "aşere-i mübeşşere" denmiştir, cennete gidecekleri kendilerine bildirilen on kişi demektir. Bu cennetlik on kişi arasında, ölümünden sonra Muhammed'in yerine geçen halifeler de vardır. Bu bölümde onları konu edineceğiz. Peygamberin kızı Fatıma ile evlenen, ona daha delikanlılık çağında bağlanan, amcasının oğlu Ali'yi çok sevdiği, övdüğü bilinmektedir, ona büyük bir güveni vardı. Nitekim İslam tarihinde "veda haccı" denen, son hac evresinde, "Gadir-i Hum" denen yerde (kaynakların bildirdiği doğruysa, bu olay son hac olayında kesinlikle geçmişse) Ali'nin halife (imam) olmasını söylediği biliniyor. Peygamberin "ben bilimin iliysem Ali de onun kapısıdır" anlamına gelen bir açıklaması, buyruğu da vardır. İşte bu nedenle Ali de cennete ilk girecek on kişi arasındadır, söylentiler böyledir. Öteki dokuz kişi şunlardır: Ebu Bekir, Ömer, Osman, Abdurrahman bin Avf, Ebu Ubeyde bin el Cerrah, Zübeyde bin el-Avvam, Said bin Ebi Vakkas, Sa'd bin Zeyd. Bu on kişinin daha sağlıklarında, cennete gi-

receklerini Peygamber açıklamış, onların üstünlüklerini tanrı katında değerlerini, İslam dinine iyiliklerini topluma bildirmiştir. Bunlar Peygamberin en yakın arkadaşları durumundaydılar. Peygamberin sağlığında bu on arkadaşından birini yerdiği, kötülediği, ona çıkıştığı, gönlünü incittiği duyulmamış, görülmemiştir. Bu on kişinin değeri yalnızca Peygamberin arkadaşları olmalarından, İslama ilk girenler niteliğini taşımalarından değil, bilimde, aktörede (ahlak), tüzede (hukuk) toplumun en üstün kişileri olmalarındandır, bunu yeri geldikçe Peygamber de açıklamıştır.

Yukarda adları sayılan on kişi Peygamber'in giriştiği bütün savaşlara katılmışlardır. Bu olaylar da İslam kaynaklarında ayrıntılarına değin anlatılır, sergilenir, açıklanır, yorumlanır. Bizim, bu yazımızda, böyle ayrıntılarla, savaşlarla ilgimiz olmayacak, özellikle ilk dört halife konusunda bir takım düşünceler ortaya atacağız. İmdi, Peygamber ölümünden kısa bir süre önce "Gadir-i Hum" denen yerde, kendisinden sonra Ali'nin imam (halife) olmasını örgütlemişse, halife seçimine neden gidilmiş, neden Peygamberin isteği yerine getirilmemiş? Bu konu çok tartışmalıdır. Ebubekir seçimle halife olmasında da kuşkulu durumlar vardır. Ebubekir'in kızı Ayşe'nin Peygamberin karısı olduğu, onunla daha dokuz yaşında (Ayşe) evlendiği, kız olarak aldığı biricik eşi durumunda bulunduğu biliniyor. Ortada Ebubekir'in halife seçilmesine olanak sağlayabilecek bir eski olayı anımsamak gerekir. İslam tarihinde doğru-yalan neyse, bir "gerdanlık olayı" vardır. Bu olayda Ayşe'nin başka bir kişiyle ilişki kurduğu söylentisi yaygındır. Bu olayın ortaya çıktığı gün, Muhammed üzülmüş, Ali'ye ne yapması gereğini sormuş, Ali de kesinlikle boşanmasından yana olduğunu vurgulamış. Ebubekir babadır, Peygamberin kayna-

tasıdır, bu olay karşısında üzüntüye kapılmaması sözkonusu değildir. Ali'ye kırgın olabilir, bilemediğimiz nedenlerle Ali'nin imamlığına karşı çıkabilir.

Peki, Peygamber, neden çok sevdiği, övündüğü, övdüğü karısı Ayşe'den ayrılmasını isteyen Ali'ye öfkelenmemiş, gücenmemiş, daha sağlığında kendi yerine geçmesini, halife olmasını ögütlemiştir? Bunların hepsi tartışmaya açıktır, yanıtının kesinlik kazanma olanağı yoktur. Öte yandan, bu gerdanlık olayının gerçek olduğunu, ancak yakışıksız söylentinin yakıştırmadan öte bir anlam taşımadığını, buna karşın babası Ebubekir'in kendisini dövdüğünü, onu yumruklarken Peygamberin Ayşe'nin dizine başını dayayıp uyuduğunu anlatan hadisler vardır, bunları da Ayşe'nin kendisi söylemiştir. Nitekim Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayımladığı "Sahih-i Buhari" de bile böyle hadisler vardır, ancak burada ayrıntılar sergilemenin gereği yoktur, konuyu değinip geçmek yeter.

İmdi Ebubekir'in imamlığı, seçime gidilmesi, Ali'nin yönetime getirilmemesi yüzeysel bir olay olmasa gerek, daha derin, ancak açıklanmamış nedenleri bulunduğu kanısı da gündemdedir. Ebubekir'in, halifeliği iki yıl (632-634) sürmüştür. Bu süre içinde savaşlara katılmış, Bizans ile savaştıktan sonra sayrılanarak ölmüştür. Ölümünün bir ağulanma sonucu olduğu söylentileri de yaygındır, ancak kesin bir yargıya varma olanağı pek yoktur. Ebubekir, toplumu düzenlemek, geliştirmek, dini yaymak, daha etkili bir duruma getirmek için uğraşmış, savaşlara girmiş çıkmış bir kimsedir. Buna karşın düzeni yeterince sağlayamamış, özellikle Ali'nin halife seçilmesini isteyen kimselerce ağır eleştirilere uğramıştır. İki yıllık yöneticiliği istenen mutlu sonucu getirememiştir. Kimilerine göre,

Peygamber'in Ali'nin halife olması konusundaki önerisini bilerek geçersiz kılmış, böylece sünnete (Peygamberin yolunda yürümeye) önem vermemiştir. Ebubekir'in halife seçilmesiyle İslam toplumunda ikileşme, sürtüşme, ayrışma başladığını yaşanan olaylar göstermiştir. Nitekim bu gerginlik Ali'nin öldürülmesine değin (661) neredeyse otuzyıl sürmüş, Ali'nin, Hüseyin'in öldürülmesiyle de İslam ülkelerinde uzlaşma-birleşme-barış içinde yaşama olanaklarını ortadan kaldıran bir kan gütme eylemi başlamıştır. Bu olaylarda Ayşe'nin etkisi yoktur denemez, nitekim "Cemel olayı" denen de Ayşe'nin Ali'ye duyduğu derin öfkenin doğal sonucu olmaktan öte bir anlam taşımaz. Bu tür olayların değişik hadislerden (peygamber sözerinden) kaynaklandığını düşünmek olağandır. Ebubekir hadislerin yarattığı çelişkiler, tutarsızlıklar karşısında uyanan, bu nedenle hadis toplamayı, yazıya geçirmeyi yasaklayan ilk halifedir. Nitekim kimi İslam kaynaklarında bu olaya, bu hadis yasağına çok önem verildiğini, üzerinde ilgiyle durulduğunu biliyoruz (Bk. İslam İlimleri ve Hadis İstilahları, 1986, s. 30, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları). Bu kaynakta şöyle deniyor: "Nitekim Hz. Ebubekir önce bazı hadisleri toplamış, sonra da onları yakmış. s. 30". Yine bu kaynakta Ömer'in de hadis toplamayı engellediği bildiriliyor. Demek, daha önce de değinildiği gibi, İslamda böyle hadis toplama yasağı daha ilk yıllarda başlamıştır. Bize kalırsa bu yasağın, Kur'anla çelişen birtakım yargılara yolaçtığından, bunların da hadislerden kaynaklandığını söylemek yanlış değildir. Bu durum, İslamda bölünmelerin, çelişmelerin daha Ebubekir döneminde yüzeye vurduğunu göstermektedir. Öyleyse "mutluluk çağı" dönemin gerçek niteliği başkadır diyenleri suçlamamak gerekir.

Ebubekir'den sonra, yerine Ömer geçti, bu olayda da Ali'nin yetkisi, Peygamberin önerisi geri çevrildi, "sünnete" uyulmadı denmektedir. Ömer, eski inançlarına bağlı, putlara tapan, varlıklı bir aileden gelen kimseydi, başlangıçta İslama karşı çıkmış, direnmiş, Muhammed'in çağrılarına karşı ters, kırıcı bir eylemi seçmiş kimseydi. Otuzdört yaşından sonra Müslüman olmuştur. Müslüman olmasının nedenini de, gizlice Kur'an okuyanları dinleyerek, okumanın anlamsal etkisine bağlarlar.Ömer bu anlam derinliğinden çok duygulanmış, dinlemiş, öğrenmiş, sonra bu yeni dine girerek Peygamberin çevresine katılmış. Ömer'in yönetimi elinde bulundurduğu dönemde de Arap kanının dökülmesi sürdürülmüş, başarılı savaşlar yapılmış, komşu ülkelere saldırılmış, iller, bölgeler alınmış. Bütün bu başarılı işlere karşın İslam toplumunda birlik, kardeşlik, barış, bütünlük sağlanamamıştır. Toplumun ikiye bölünmesinde, içten başlayan inanç etkinliklerinin ağırlığı gözardı edilmek istenmişse de önlenememiştir. Ömer doğruluğu, varsıllığı, dengeliliği, yiğitliğiyle anılır, ancak halife seçilmesinde sünnete kesinlikle uyduğu söylenemez. Nitekim karşıt görüşlülerin, özellikle yeni ele geçirilen ülkelerde yaşanmış eski yüksek uygarlıkların etkileri karşısında İslamın doyurucu, daha gelişmiş bir yaşam sağlayacak gücü yoktu. İnançların yeniliği uygarlığın verimliliğini, gelişmişliğini aşamıyordu. İslam inançları uygarlığın yerini alamıyor, uygarlıktan uzaklaşmanın yarattığı büyük boşluğu doldurmaya yetmiyordu. Bilimi, doğruluğu, tüzeyi, barışı sevdiği söylenen Ömer'in ünlü İskenderiye Kitaplığını yaktığı tarih kaynaklarında geçiyor. Bu olay kesinlikle doğruysa İslam inançlarının bilim karşısındaki ezikliğini, çekingenliğinden doğan saldırganlığını gösteren bir kanıttır.

Ömer, çağında sevilmiş bir kimse diye nitelenir, topluma getirdiği tüzeye uygun düzenle övülür. Öte yandan vergi düzenlemede ölçülü davranmadığı savıyla bir kölenin kılıcıyla can verdiği bildirilir (644). Onu öldüren de bu mutlu çağda yaşayan, Peygamberin çevresinde bulunanlar arasında yeraldığı söylenen Mugıyra bin Şa'be'nin kölesidir. Köle verginin ağırlığından yakınır. Ömer bu yakınmayı alay ederek karşılar, sonunda öldürülür. Çelişme olayın içinde sırıtıyor. Doğrulukla ünlenmiş bir yöneticinin ölümü doğru davranmadığına bağlanır. Olay epeyce ilginç. Peygamberin cennete gideceğini söylediği, bildirdiği bir kimse, yaptıklarının doğruluğuna inanmayan bir kölenin kılıcıyla göçer gider.

Ömer'in öldürülmesinden sonra, yine Peygamberin önerisine uyulmadan Osman yönetimin başına getirildi (644), bu görev oniki yıl sürdürüldükten sonra ölümle sonuçlandı; Osman'ı evinde, bir söylentiye göre mescidte (bu doğru olmasa gerek) Kur'an okurken öldürdüler. Bu kanlı Kur'andan bir bölüm günümüze kalmış denilir, kesinlikle bilemiyoruz, tartışmaya elverişli bir durum. Osman da cennete gidecekleri bildirilen on kişiden biridir. O da otuzüç yaşlarındayken Müslüman olmuştur. Muhammed'le özdeş soydan gediğini kaynaklar bildiriyor. Önce Peygamber'in kızı Rukiye ile evlenmiş, o ölünce öteki kızı Ümmü Gülsüm'le evlenerek, Peygambere iki kez damat olmuştur. Osman da yiğitliğiyle ünlüydü, savaşçıydı, üstelik Kur'anı ilk kez toplatıp düzenleyerek bugünkü duruma getirmiştir, kaynaklar öyle söyler, öyle yazar. Osman'ı öldüren de kendi yakınıydı. Onu öldüren Ebubekir'in oğlu Muhammed'ti. Bu kişi önce Osman'ın sakalını tutup çekeledi, Osman üzüntüyle ona: "Baban bu yaptığını görse ne çok üzülürdü" deyince o da Osman'a: "babam sağ olsa

senin sakalını o tutup çekerdi" karşılığını vermekten çekinmemişti. Bu kanlı olay da öncekiler gibi Peygamber yakınlarının nedenli birbirlerinin kanlarına susadıklarını gösteren birer ilginç kanıt niteliğindedir.

Bu üzücü, kanlı olaylar karşısında, İslamın başlangıç yıllarını bir "mutluluk çağı/asr-ı saadet" diye görmeyi anlamak çok güçtür. Kanla, kılıçla gelen bir mutluluğun imrenilir, beğenilir nesi vardır bilemeyiz, bildiğimiz insan kanının aktığı, akıtıldığı bir yerde, bir çağda mutluluktan sözetmenin saçmalığıdır. Kanla gelen mutluluğun kanla gideceğinden kuşkulanmak da anlayış azlığındandır, bize kalırsa. İnsanlık tarihinde toplumsal yazgı diye bir inanç odağı varsa, bunun kanla yayılmaya başlayan sonra yine kan gölünde yüzen İslam dini en belirgin örneğini vermiştir diyebiliriz. Osman'ın öldürülmesiyle İslam toplumunda süregiden çalkantılar, ayaklanmalar, çekişmeler, bölünmeler birden bire hızlanmış, daha geniş bir alana yayılmıştır. Öyle ki bu öldürülen kimselerin ölüleri bile kolayca kaldırılamamış, günlerce evde bekletilmiş, sonra gizlice gömülmüştür. Bunların hepsi Peygamberin yakınları, İslam dininin tutunmasında, yerleşmesinde savaşan, çalışan arkadaşlarıydı (sahabe). Bu durumda, başlangıçtan bu yana, bir İslam bütünlüğünden, kardeşliğinden, barışseverliğinden sözetme olanağı yoktur, vardır diyenler gerçekleri çarpıtıyor, tersine çeviriyor, Müslümanların bilgisizliklerinden, dinlerini bile yeterince bilmemelerinden yararlanmaktadırlar. Bilgisizliğin karanlığında yarar-çıkar kolay sağlanır.

Osman'ın ölümünden sonra, başka çıkar yol kalmadığından, yönetim Ali'nin eline geçti, buna karşın çalkantı durmadı, çevrinti daha hızlandı, daha genişledi. Ali -bunda Ayşe'nin büyük etkisi olsa gerek-

büyük güçlüklerle karşılaştı, karşısına Muaviye ile başka kimseler çıkarıldı. Olayın tabanında yine "halifelik" sorunu yatıyordu. Sonunda Ali' de öldürüldü, böylece Peygamberin yakınlarından, İslamın yayılmasında büyük emekleri geçenlerden en öndekiler ortadan kaldırıldı. Bu da yetmedi, Muhammed'in torunları (Hüseyin) Kerbala'da öldürüldü. Bu son öldürme olayı, İslam tarihinde, bölünmenin, komşu uluslardan İran'ın işe karışmasının en güçlü nedeni oluverdi; sorun bir yöneticilik (imamlık) sorunu olmaktan çıkarak bir egemenlik, din öncülüğü girişimi durumuna getirildi. Ali'nin öldürülmesinde "gerdalık olayı"ndaki öfkesinin, hıncının hangi aşamada olduğunu gösteren Ayşe birkaç yıl daha yaşadı acılar çekti (668).

Peygamberin çevresinde toplanan, onun gönüldeşleri, yakınları olan bu dört halifenin, üçünün kanla ortadan kaldırılması, İslam tarihinin en üzücü, acılı olaylarını içerir. Özellikle Kerbela olayı, daha önce ortaya çıkan bölünmenin, sonra "şia/şiilik" adını alan büyük inanç kurumunun egemenlik kazanmasına olanak sağladı. Oysa Şiilik, özü, öğeleri bakımıdan İslamla ilgili değildir. Zerdüşt inançlarının İslam örtüsüne bürünmüş biçiminden başka bir anlam taşımaz. İran uygarlığı çok eskidir, görkemlidir, verimlidir, ileridir. İslam dininin doğduğu alanda böyle bir uygarlık ortaya çıkamamıştır, bu nedenle İslam dini İran insanının tinsel evrenini aydınlatabilecek güçte değildi. Göçebe otağından Persepolis'i yaratan anlayışa yükselmek kolay değildir. İran'ın ulusal dini olan Zerdüşt inaçları bütün yaratı (sanat) türlerini barındıran bir içeriktedir. Burada yontu, kabartma, resim, öykü, şiir, çalgı, oyun, içki, tarım gibi uygarlığın kurucu odakları durumunda bulunan bütün üreti öbekleri vardır. Oysa İslam inançlarının doğduğu topraklar

üzerinde böyle bir verimlilik görme olanağı yoktur, üstelik belli bir yerde yerleşme, yerleşik aşama düzenine geçme eylemi de çok mu çok geç başlamıştır.

Çok şaşırtıcı, ilginç bir olay vardır, oda İslamı güçlendiren, geliştiren, yayan ulusların Arap olmayışlarıdır. İslam dini Türkler, İranlılar (görünüşte) gibi ulusların emekleriyle tutunabilmiş, sonra onların bütün başarı odaklarını yozlaştırmaya başlamıştır. İslamda yontu, resim, kabartma, çalgı, oyun, türkü bg. uygarlık ürünleri aramak kendi kendini kandırmaktır. İslam inançlarıyla Zerdüşt inançlarını bağdaştırma olanağı yoktur. Zerdüşt inançları yaşam gerçeklerine, güncel eylemlere, toplumsal uygulamalara dayanmaktadır (Bk. İ.Z. Eyuboğlu: Şeytan ayetleri Söylencesi-Zerdüşt'ün Şiirleri, 1989). Zerdüşt inançlarında insanı yaşama bağlayan, düşünsel üretime çeken bütün öğeler vardır. İslam inançlarında böyle bir içerik yoktur, bunu nedeni İslam inançlarının hep buyurucu içerik taşımalarıdır. İslam buyurur, belli, değişmez koşullar getirir, onlara uyulmasını, onların uygulanmasını ister. Bu inançları yerine getirmemenin karşısında suç, cehennem, katlanılmaz acılar, üzüntüler vardır. Bu olumsuz, bölünmeye elverişli durumları daha sonra, özellikle hadislerle ilgili açıklamalarda göreceğiz.

Dört halifenin, Ebubekir dışında, üçünün öldürülmesinden sonra yeni, kanlı bir dönem daha başlamıştır. Muaviye, Yezid ile onları izleyen dönemlerde yönetici odakların toplumdan büsbütün koptuğu, içkili-çalgılı toplantıların düzenlendiği halife konaklarının birer utanmazlık odağı olduğu bilinmektedir, hangi İslam tarihine bakılırsa bakılsın bu yüz kızartıcı, kan kokulu eylemleri izleriyle, kalıntılarıyla karşılaşılır.

Ne yazık ki gerçek Müslüman geçinenlerin çoğu bunları öğrenmek bile istemez, açıklamaya çalışanları da suçlar, öldürür, öldürülmeleri için sarsakçak yargılar verir (Humeyni'nin yargıları böyledir). Yeryüzünde İslam gibi bütün girişimlerinde kan kokusu bulunan, bayramlarını bile kanla kutlayan bir din yoktur. Bayramla kan ilkçağın çok tanrılı dinlerinde vardı, oysa İslam dini bu puta tapıcı uygulamaları kaldırmak için kolları sıvamıştı.

İslam dini, başlangıçta, kötü bir düşünceyle ortaya çıkmıştır, denemez, amaçları gerçekten uygarcaydı. Ancak doğduğu toplumun düşünsel yapısı, bu dinin komşu uygarlıklarla boy ölçüşebilecek bir içerik kazanmasına elverişli değildi, bütün güçlük bu elverişli olmayıştan doğmuştur. Bu nedenle İslam dini, bilimsel anlayış yönünden, evrensel bir tabana oturtulabilecek yapıya kavuşamamıştır. Ortaçağ Avrapa'sını suçlamak, İslam toplumundan daha geri bir durumda göstermek, kimi konularda gerçek olsa bile, bugünü kurtarmaya yetmez, üstünlük sağlama savlarını beslemez. Ortaçağ Avrupa'sı geriydi, dağınıktı, ilkeldi savları yer yer doğrudur. Ancak, ortaçağın bitiminden bu yana, İslam uluslarını besleyen hep Avrupa olmuştur, İslam dini Hıristiyan gelişme karşısında ne gücünü koruyabilmiş, ne varlığını pekiştirebilmiştir. Bu nedenle İslam dini kendi kendini kemirmiş, koyduğu yasaklarla, baskıya dayanarak sürdürdüğü uygulamalarla bir bütünlüğe bile kavuşamamış, yıldan yıla ortaya çıkan mezhepler, tarikatlar yüzünden çöküş evresine girmiştir. Bu çöküşün başlıca nedeni de mezhep, tarikat denen kuruluşlardır (bu gerçeği bir daha vurgulayalım).

İslam dininin evrensel olamayışının, hızla bölünür öbeklere ayrılmasının ilginç ne denlerinden biri de yo-

rumculardır, yorumlardır. Sözgelişi tanrının indirdiği kutsal kitap Kur'an dururken, Peygamberin ağzından çıktığı ileri sürülen "hadisler" varken, Müslüman kardeşimiz onlara başvurmaz, inanmaz, onları anlamaz gider bilmem hangi imamın, hangi şeyhin, hangi yazarın yorumlarına, açıklamalarına bağlanır. Sonra döner "imam Gazali dedi ki, imam Şibli yazdı ki, imam İbnü'l-Arabi buyurdu ki" türünden saçmalıklarla gün geçirir. Kur'an anlaşılmazmış, onda geçen bir sözcüğün binbir anlamı varmış. Oysa Kur'anda, "sen Arap olduğun için biz, bu kitabı Arapça inidirdik ki kolay anlayasınız" biçiminde açıklanabilen bölümler vardır, yine Kur'an tanrının bütün işlerde, eylemlerde kolaylık istediğini, güçlükten, kolay anlaşılmazlıktan kaçınılması gerektiğini vurgular. En iyisi tanrının değil de yorumcunun, tarikatçının, mezhepçinin sözlerine inanmak gerekir, diyen çıkarcılara uyulmuştur, böylece İslamın özünden uzaklaşılmış, bölünmeye elverişli bir ortam oluşturulmuştur.

Tanrının buyurduğunu, istediğini imamın, şeyhin yorumları saptırmış, tanrısal buyruk yerine kendi açıklamasını geçirme kolaylığı bularak islamlar arasında bölücülük, ayrımcılık, çelişme gibi olumsuzluklara olanak sağlanmıştır. Bunu yapanların da hepsi dini çok iyi bildiklerini sanan bilgisiz, beceriksiz, çıkarcı kimselerdir.

-III-

Önceki bölümlerde, yine İslam kaynaklarına dayanarak, hadisleri toplamanın yasaklandığını, araya karışıklık soktuğunu, Kur'an yargılarına ters düşebilecek birtakım yorumlara kapı açılacağını, bu nedenle araya ikilik girebileceğini vurgulayan görüşlere kısaca değinilmişti. Burada hadislerin sayısı, toplanması, gerçekliği, etkinliği konusunda başka türden bir açıklamaya girişilecek, yine İslam kaynaklarına başvurulacak. Elimizde Dinayet İşleri Başkanlığı'nın yayımladığı, Dr. Subhi es-Salih'in yazdığı, M. Yaşar Kandemir'in çevirdiği "Hadis İlimleri ve Hadis İstilahları" adını taşıyan bir kitap vardır. Bu önemli bir kaynak sayılmakta araştırıcılar ondan yararlanmaktadırlar, İslamla ilgili konularda. Hadis konusunda Buhari, Mülsim, Nisai, Kazvini, Sicistani, Tirmizi adlarını taşıyan altı kişi vardır, bunların topladıkları hadisler İslam ülkelerinde büyük bir güven, saygı sağlamıştır, en ünlüleri de Buhari'dir. Adlarından da anlaşılacağı üzere bu hadis toplayıcılarının Nesai (830-915) dışında hepsi yabancıdır. Arap değildir, üstelik Peygamberin ölümünden yüzlerce yıl sonra gelmişlerdir, hepsi de hadis toplamada belleklere dayanmıştır (buna hadis rivayet etme denir. Peygamberi yaşadığı dönemde bulunanlara değin geri gider).

Yukarda anılan kaynak, hadisleri toplama, belleğe yerleştirme, bellekte tutma konularında çok ilginç

açıklamalar getiriyor. "Ahmed bin Hanbel vefat ettiği gün kitapları sayılmış, oniki yük tuttuğu görülmüş, bu kitaplarda.... ne kadar hadis varsa, Ahmed bin Hanbel hepsini ezbere biliyormuş... Yahya bin Ma'in diyor ki: bu altıyüzbin hadisi kendi elimle yazdım. Bundan şaşılacak bir taraf yoktur, zira Yahya vefat ettiği zaman içi kitap dolu 114 kitap dolabı bırakmıştı. İbnu Ukde'nin durumu daha az enteresan değildir. Onun hafız olduğu ve dört kardeşe ezbere dört yüzbin hadis yazdırdığı söylenmektedir. (s. 61)". Bu alıntı çok ilginçtir, bir kişinin altıyüzbin hadisi belleğine yerleştirebileceği vurgulanıyor. "Bir kimsenin hafız olabilmesi için beşyüzbin hadisi ezbere bilmesi lazımdır, s. 62)". İmdi bir kimsenin belleğine beşyüzbin hadis yerleştirmesi sözkonusu edilirse buna inanma olanağı var mı? Hadisler birkaç sözcükten oluşabildiği gibi bir büyük sayfa tutanı da vardır. Beşyüzbin hadisi sözcük sayısı ölçüsüne vurursak (ortalama) orta büyüklükte elli cilt kitap tutar. Belleğe kaç sözcük sığdırılabilir? "Ebu Zür'a yediyüzbin hadisi ezbere bilirdi. (s, 63)". Bu savın gerçekliği tartışılır, biz bir kimsenin böylesine geniş bir belleği olabileceği kanısında değiliz, buna bilimsel bir anlam vermenin de olanağı yok. "Bu kitabı yediyüzellibinden fazla hadis arasından seçerek yazdım, (s. 100)". Bunları İmam Ahmed Hanbel, ünlü yapıtı "Müsned" için söylüyor. Ahmed bin Hanbel, Peygamberin ölümünden elli yıl sonra doğmuştur, bu durumda Peygamberin arkadaşlarını tanıma, onlarla tanışma olanağı yoktur pek. Öyleyse derlediği hadisler ikinci, üçüncü elden olabilir, bunların da bilimsel kesinliğine inanmak biraz güç değil mi? Nitekim daha önce, Peygamberin ölümünden çok kısa bir süre sonra hadis toplamanın yasaklandığını görüştük. Bu açık çelişmeleri bağdaştırmanın yolunu yordamını bilmiyo-

ruz, buna "bilim" demeyi de pek düşünemiyoruz. Bu hadislerin böyle, yüzlerce yıl sonra, üstelik de başka ülkelerden gelmiş, başka inançlarla beslenmiş kimselerce tartışmadan, kuşkudan uzak nitelikte toplanabileceğine inanmak çok güçtür. Ayşe'nin bildirdiği hadisler arasında, Peygamberin özel yaşamıyla ilgili olanlar, kadınlarıyla çok özel ilişkilerini anlatanlar bile kuşkudan uzak değildir. Bu hadislerin içerdiği anlam, günümüz kadını için utandırıcıdır. Biz, bu hadisleri buraya aktarmadan, Dianet İşleri Başkanlığı'nın yayımladığı "Sahih-i Buhari'de ki sayılarını verelim: 191, 192, 193, 194, 202, 204, 205, 207, 208, 210, 212, 215.. Burada onbir hadisi örnek gösterdik, bunlarda Peygamberin bir günde dokuz ya da onbir kadınıyla yattığı sözkonusu edilmiştir. Bu savların bilimselliği üzerinde durmak, onları burada tartışma konusu etmek bile bizce yakışıksız bir işlemdir. Ancak, dini bilimsel ortamda göstermek isteyenlerin böylesi çok özel ilişkileri gündeme getirmeleri bunu bir din kurucusunun örnek davranışları diye göstermeleri, İslamın bilimden ne anladığını açıklamak isteyenler için önemli begelerdir.

Burada anlatılanlar İslam ülkelerinde, din adına, kutsal sayılan varlıklar adına ne gibi tutarsız, çelişkili, gereksiz uygulamalara saptıklarını, üstelik bunları bilim örtüsü altında sergilediklerini göstermek içindir. Dini ilgilendiren konuları bilimin ışığıda incelemeyi yeğlediğini söyleyen bir toplum kurumunun yargılarında, vargılarında tutarlı, örnek olucu bir içerik taşıması gerekirdi, oysa bu yapılmadı, yapılamadı. İslamda bütünleşmenin, bütün Müslümanların bir bayrak altında (İslam sancağı) toplanmalarını özleyen sözde girişimcilerin davranışlarında içtenlik yoktur. Onların hepsi özgürlük, düşünme-inanma özgürlüğü denince yalnız kendi çağdışı inançlarına yayılma kolaylığını,

genişleme olanağını anlar. Bu konuyu kanıtlamak için de Kur'andan, hadislerden belgeler, örnekler sunarlar. Oysa kitap yakmak, dergi yırtmak, gazete sattırmamak, yazarları öldürmek, kadınları kara örtülerin arkasına çekerek dişiliklerinden gizlice yararlanmak hep onların eylemleridir, becerileridir. İslam dinin ortaya çıkışı aşağı yukarı bindörtyüz yıla yaklaşmıştır. Bu uzun süre içinde İslamlar arasında sağlıklı bir birlik, uzlaşma olmamıştır. Kimi dönemlerde İslamlar yabancı dinden olanlarla anlaşarak birbirlerini kesmişler, ılgarlamışlar, birbirlerinin kadınlarını kaçırıp odalık edinmişler, tutsak sataklarında satmışlardır. Nerede yıkıcı, gerici, ilerlemeyi engelleyici bir eylem varsa İslam yandaşlarıyla, savunucularıyla, yıkıcılarıyla, ılgarcılarıyla oradadır. Nerde uygarlık verilerinden yararlanma varsa İslamcılar oradadır. Biz, bu konuyu "Uygarlığın Çıkmazları, 1990, Uygarlık Yayınları" adlı çalışmamızda bütün ayrıntılarıyla incelediğimizden burada uzun boylu üzerinde durmuyoruz.

İslam dinine göre, "din adamları" diye ayrı bir topluluk yoktur, başka bir söyleyişle "İslamda ruhban sınıfı yoktur" hep böyle söyler de, böyle yazarlar, yayarlar. Oysa Osmanlı yönetimi boyunca hep başka türlü davranılmış, Hıristiyanlık'ta olduğu gibi, özel bir "din adamları topluluğu" yaratılmıştır, bunun kaynağı da medrese olmuştur. Osmanlı yasalarında "ulemaya dokunulmaz, ulama yargılanıp ölüm cezasına çarptırılmaz" denmiştir. Peki bu "ulema" denen nedir, kimdir? Yanıtı açık, Osmanlı aydınının dilinde "ulema" sözcüğü "din adamları", sözüm ona "din bilginleri" anlamında söylenmiştir. Oysa bu da tutarsızdı, nitekim Şeyh Bedraddin de bir din bilginiydi, "ulama"dandı, oysa Serezde asılmıştır. "Ulema" Türk toplumunda en çok sömürülen, yozlaştırılan bir sözcük olmuştur. Sır-

tına kara cübbeyi geçiren, başına sarığı saran kim varsa "ulema"dan sayılmıştır, kendine bu niteliği yakıştırmıştır. Oysa bu sarıklılar içinde Kur'anı okuyamayanlar bile çoktu. Böyle Hıristiyanlıkta "papazlar-keşişler topluluğu"nun yerini İslamlıkta "ulema" almıştır. Çağımızda, İran'da Humeyni ile başlayan gelişmeler, şu ünlü "mollalar", gerçekte Hıristiyanlık'ta bulunan "ruhban topluluğunun" özentili, sarıklı, sakallı bir örneğidir, bu nedenle İslamın özüne aykırıdır. Humeyni, gerçekte, bütün giyim kuşamıyla İslama karşıt bir tutum içindeydi, oluşturduğu kurumların hepsi Hıristiyanlık'a yüzeysel bir özenmeden öte anlam taşımaz.

Ülkemizde dünün medresesi, bugünün İmam-Hatip okulları, Kur'an Kursları "din adamları topluluğu" yetiştiren birer manastır kılığındadır. Bu okullardan çıkan yurttaşlarımızın çağdaş uygarlıkla, çağdaş yaşam anlayışıyla en ufak bağlantısı yoktur, oysa hepsi de "dinsiz Avrupa" ürünlerinden yararlanır, toplumsal yaşamda da manastır geleneğini sürdürmekten geri kalmaz. Başka çalışmalarımda, yazılarımda sık sık değindiğim bir konuyu burada, kısaca bir daha özetleyip geçmekten kendimi alamıyorum. İslam dinine göre "faiz" kesinlikle yasaktır (haram), genelev kadınlarının etlerini satarak sağladıkları gelirlerden vergi almak, kumarcılardan vergi toplamak, yasaklanan yiyeceklerden vergi almak kesinlikle suçtur (haram). Durum böyle olunca günümüzde, Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinin "haram"la karıştığı açıktır, nedeni de toplanan vergilerin tümünden bir kesimini almaktadır. Bu gerçekleri söylediğiniz de yobazın biri çıkar: "Biz Müslümanlardan toplanan vergilerden aylık alıyoruz" demek sarsaklığını göstermekten kaçınmaz. Oysa vergide Müslüman vergisi, dinsizin vergisi, etini satan kadının vergisi, kumarcının vergisi, sarhoşun

vergisi diye ayrımlar yoktur, kimi ne nicelikte ödediği vergi vardır. Ancak "din adamı" denen kişinin geliri, kazancı yoluna girsin de kaynağı ne olursa olsun, "ulema"nın yediği domuz eti de olsa, kara kaplı kitapta onu "helal" sayacak bir belge bir açıklama bulabilir.

İslam dininin, gümümüzde, bir çıkar aracı olarak kullanıldığını gösteren sayısız kanıt, belge vardır. Sözgelişi kimi alışveriş yerlerinde, sataklarda dinle ilgili Arapça sözcüklerin inananları çekmek, kandırmak için birer tuzak gibi kullanıldığını görmekteyiz, birkaç örnek verelim: "Tesettür giyim", burada geçen "tesettür" sözcüğü örtünme anlamındadır. Kur'andan alınmıştır. "Tekbir giyim", burada "tekbir" sözcüğü Kur'andan alınmış, tanrıyı anmak, onun büyüklüğünü söylemek, ona uymak demektir. "İslam giyim"de geçen "İslam" sözcüğü de Kur'andan alınmıtır. "Helal gıda" sözcükleri de Kur'andan aktarılmıştır. "ihlas giyim", ya da "ihlas eczahanesi"nde görülen "ihlas" sözcüğü de Kur'andan alınmıştır, ufak bir sürenin de adıdır. İmdi, bu örnekleri istediğimizce çoğaltabiliriz. Bu din sözcüklerinin daha nicesini bakkal, manav, kasap, oduncu-kömürcü, keresteci, nalbur, hurdacı, terzi, berber, sağlık ocağı (özel olanlarda), demirci, sobacı, eczacı gibi daha nice alış veriş yerlerinin kapılarında, içerde duvarlarında sık sık görmekteyiz.

Daha üzücü, İslam adına utandırıcı bir örnek verelim. Bugün cuma namazları, birer gösteri namazına dönüştürülmüştür. Mahalle aralarındaki camilerin çoğu cuma namazında boştur, İstanbul'un ünlü büyük camileri cuma namazlarında yarı yarıya bile dolmamaktadır. Oysa göze batan, kolayca ilgi çeken kalabalık cadde üzerlerindeki camilerin kaldırımları bile dolar taşar, dahası sıcak günlerde camiin içinde namaz kılınmaz. Anlamı Müslümanlar kalabalık görünsün.

Bu kandırıcı, iki yüzlüce bir davranıştır, nedeni de İslamda gösteriş yoktur, alçakgönüllülük erdemdir. Nitekim Peygamber alçakgönüllüğün eşsiz bir örneği sayılır. Ülkemizde, İslam dinini sarsan girişimlerden biri de cami yapımıdır. Bu konuya ışık tutacak bir belge niteliği taşıdığından, Ebussuud Efedi'nin şu "fetva'sını okuyalım. "Bir karyenin kadimi mescidi olup, ehali-i karyeye kifayet eylerken, içlerinden Zeyd kurbunda bir mescid daha ihdas etmek istedikte, mezburlar kadimi mescid battal olur deyu Zeydi men'e kadir olur mu? Elcevap: Kifayet edicek, bir dahi yapmak günahtır". "Bu yargının açık anlamı şudur. Bir yerde, namaz kılınacak yeterli cami (mescid) varsa, başka birini yapmak, yaptırmak suçtur (günahtır). Ebussuud Efendi'nin bu yargısını okuyup anladıktan sonra İstanbul'un içini camilerle, mescidlerle doldurmanın İslamın özüne uygun nesi var? Bugün İstanbul'da bulunan camilerin cuma namazlarında doldurabilmek için, cuma namazı kılması gereken insan sayısının birkaç kat artması gerekir. Yalnız Eminönü ilçesinde namaz kılması gerekenlerin, kılanların hepsi Sultanahmed Camiini dolduramaz. Yakından tanığı olduğumuz şöyle bir olay vardır: Ayasofya camiye çevrilsin diye, Sultanahmed Camiine namaza gitmeyip, onun arkasındaki mescidde toplananlar ilginç bir görünü oluşturmaktadır. Bugün, ülkemizde, cami yapmak için daha çok büyük yol kıyıları seçilmektedir. İstanbul'dan kalkıp Anadolu'nun uzak illerine giden ulaşım yollarını iki yakası yeni camilerle doludur. Bu camiler akşam, sabah, yatsı namazlarında genellikle boştur. Müslüman kardeşimiz Mesih Paşa, Hırka-i Şerif camilerine gitmez, gider Hırka-i Şerif Camii karşısındaki Akşemseddin Mescidi'nin önünde namaz kılar, sözde Müslümanların sayısını kabarık göstermek

ister. Beyazıt yöresindeki camilerde namaz kılanların (cuma namazları) nerdeyse üçte ikisi başka yerlerden gelir, denemek isteyenler, cuma dışındaki günlerden birinde gidip gözlemleyebilir.

Bu anlatılanlar olumsuzluğun, İslam inançlarının yine İslam adına sömürmenin üzücü görünümleridir. Cağaloğlu'nda, Cezeri Kasımpaşa Cami'inde cuma namazı kılmak için, özel otubüs tutup Çekmece'den, Güngören'den gelen RP yandaşlarından nicesini bilirim, tanırım, bunların bir bölümü Karadeniz kıyılarından gelip İstanbul'a yerleşmiştir. Önceleri minarelere sesleç (hoparlör) konmasın diye bağırıp çağıranlar şimdi birbirine bitişik camilere bile bu araçları yerleştirmişler. Oysa ezanın anlamı namaz evresini Müslümanlara duyurmaktı, şimdi o da bir din sömürme aracına dönüştürüldü.

İslam dininin özünden uzaklaşmada, dinin dışında kalan kimi inançları dine sokmada başlıca etki yorumculardan gelmiştir. Yorumcular, genellikle, bilgilerinin genişliğini, derinliğini göstermek için bir sözcüğe çok değişik anlamlar verme yarışına girmiş gibi davranmışlardır. Daha önce sözkonusu edilen, "Kur'anda bir sözcüğün binbir anlamı vardır" savının biricik kaynağı bu tür yorumculardır. Bugün yeryüzünde bilinen, konuşulan diller arasında binbir anlam içeren bir kavram yoktur, varlığı da düşünülemez. Kişi belli sözcüklerle konuşabilir, yazabilir, düşünebilir demiştik daha önceden. Bir sözcüğün kullanılabilmesi için içeriğinin açıklığa kavuşması, konuşma evresinde anlaşılması gerekir. Binbir anlamlı bir sözcükle kimseye bir nesne anlatılamaz düşünce aktarılamaz. Kur'an sözcüklerinde binbir anlam varsa bu kutsal kitap anlaşılmamak içindir demek daha doğrudur. Gerçekte bu anlam çokluğu bir yakıştırmadır, bilinç bulanıklığına sürüklemedir.

Bugün, elimizde, Kur'anı yedi sekiz bin sayfalı yapıtlarla yorumlamaya, açıklamaya girişmiş yazarların yapıtları vardır. Bütün insanlara indirildiği söylenen bu tanrı buyruğunun anlaşılmasını çetinleştirmekle yorumcu ne kazanmayı düşünmüştür bilemeyiz, bildiğimiz çok kolay anlaşılabilecek bir yapıtı anlaşılmaz duruma getirmeyi bir beceri sayma eğilimlerinin ilgi gördüğüdür. Sözgelişi İslamda, daha önce adı geçen, dört mezhep vardır, hepsi de Sünnidir: Malikilik-Hanbelilik-Şafiilik-Hanefilik. Bu dört mezhebin tüze (fıkıh), ahlak, tapım (ibadet), kalıt (miras), evlilik, zekat, namaz, oruç, hacc, kurban, adak gibi yalnızca din işleriyle ilgili uygulamaları birbirine benzemez. Peki dördünün de kaynağı bir olduğuna göre bu aykırılık, bölünmüşlük nedendir? Besbelli yorum ayrılığından, davranış aykırılığından. Biz, buna daha önce, bölünme-çelişme demiştik, bunları söylerken de uygulamalardaki tutarsızlıkları göz önünde bulundurmuştuk. Oysa, bu konuda daha ayrıntılı bilgiler vererek, günümüzde bile yeni inanç kollarının ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Sözgelişi Süleymancılık, Işıkçılık, Aczmendicilik gibi kuruluşların hepsi Kur'ana dayandığı kanısındadır, bu yanlıştır, yalandır, bütün bu tür kuruluşların İslamın özüyle uzak yakın bir ilgisi yoktur, dahası bunlar Müslüman bile sayılmaz.

Suudi Arabistan Vahhabi mezhebini benimsemiştir, oysa bu mezhep sapkındır, İslamla ilgisi görünüştedir. Nedeni de İslamın getirdiği kimi kuralları yürürlükten kaldırmasıdır. Sözgelişi İslamda ölüleri anmak, gömüldükleri yerleri kutsal günlerde gidip görmek, onlar için tanrıdan iyilik (rahmet) dilemek vardır, bu da sünnettir. Vahhabilik bunu kaldırmıştır. İslam dininde "kafirler"le anlaşarak İslamı kırmak yoktur, oysa Vahhabi yönetimi (Suudi Arabistan) Amerika ile, Avrupa ülke-

leriyle anlaşarak Müslümanları sömürmekte, onlarla savaşmakta, onları öldürmektedir. Vahhabilere göre namaz kılmak, tesbih çekmek, adak sunmak gibi işlemler birer "küfr"dür, dinsizliktir, İslamdan ayrılmadır. Bu durumda, vahhabi olmayan bütün Müslümanların, nerdeyse, öldürülmeleri gerekir. Bu tür aykırı örnekleri istediğimizce çoğaltabiliriz, sonuç değişmez. Olayın tabanında, dinden kaynaklandığı anlaşılan, ancak dinle de bağdaşmayan bir bilinç bulanıklığı vardır. Önce, yeterli bilgisi olmayan kimseleri aydınlatma kandırmacasıyla, dinin dışına çekerek avlamak. Bu avlama dinde olmayanı dinin özünü oluşturan yapıcı öğeler diye göstermekle işe başlar, daha açığı avını en kolay yakalayabilmek için, bilgisizliğinden yararlanarak, kurduğu tuzağa doğru çeker. Tuzağa düşenin bir daha kurtulma olanağı yoktur, böyle bir girişimde bulunan karşısına "dinden kopma" sakıncası, öldürme gözdağı dikiliverir. Bu tür gözdağı vermeleri bütün mezheplerde görmekteyiz.

İmdi, toplumlarda ister istemez, uygarlığın yaygın etkisi sonucu birtakım gelişmeler oluyor, ilerlemeler yaşanıyor. Birinin koyduğu yasağı çağın uygulamaları geçersiz kılıyor, bunda direnmenin yararı yoktur. Sözgelişi, Şeyhulislam Ebussuud Efendi'ye göre kahve, boza içmek doğru değildir, özellikle bozahane açmak dine aykırı bir eylemdir. Bunlardan başka güreş canbaz, çalgı, Karagöz, tavla dinle bağdaşmaz. Bugün hangi Müslümanın evinde kahve yoktur? Hangi müslüman boza içmeyi dine aykırı saymaktadır? Öte yandan istakoz, midye, istiridye gibi deniz hayvanlarını yemek doğru değildir. (Bk. M.Ertuğrul Düzdağ, Şeyhulislam Ebussuud Efendi Fetvaları, 1972, içindekiler). Oysa günümüzde bunların etkinliği, yasaklığı kalmamıştır. Demek yaşam etkinlikleri dinin getirdiği

söylenen kimi yasakları ortadan kaldırıyor, geçersiz kılıyor. Bu tür uygulamaların tapım işlerinde ne denli yozlaştırıcı etkiler yaptığını anlamak için ülkemizde din kuruluşlarını gözlemlemek yeterlidir. Günler geçtikçe, İslamın öne sürdüğü değişmezlikler, kesinlikler, kalıcılıklar yıpranıyor, sessizce başka bir kılığa girerek yerini daha uygun olana bırakıyor. Çağdaş yaşama biçimi dinin etkisini azalttığı gibi içeriğini de değiştiriyor. Bu değişmeler bilinçli olmadığından dinin özünde boşluklar yaratıyor. İşte mezhep, tarikat gibi yalnızca görünüşte İslama bağlı sanılan kuruluşların doğmasında başlıca neden budur, bölünmeler-çelişmeler bu nedenin ürünleridir.

-IV-

İslamda böyle birbirini izleyen bölünmelerin, çelişmelerin kaynağını, günümüze değin araştıran, sorunlara tabandan gelen etkinliklerin içerikleriyle bakan olmamıştır. Kendini bütün gönlüyle dinine adadığını, ona tartışmasız-kuşkusuz bağlandığını söyleyen bir Müslüman aydına göre, İslam dini sonsuza değin değişmeden kalacak, etkinliğini azaltmadan sürdürecektir. Bunun nedeni de, tanrının bu dinin, Kur'anın koruyuculuğunu üstlenmesidir. Bu nedenle İslam dinini, onun yüce kaynağı olan Kur'anı değiştirerek bir gücün bulunamayacağıdır. İşte, Kur'andan başka kitap, İslamdan başka din bilmeyen, araştırma, öğrenme gereği duymayan bir Müslüman aydının içini kuşkulardan, korkulardan uzak tutan inanç budur. Peki yaşanan gerçek böyle miydi? Değişmezlik savı olduğu gibi kaldı mı? Bunu düşünen, tasarlayan bile olmamıştır.

Günümüzde, İran'dan gelen, Humeyni'den kaynaklanan uygulamalara bakılınca olay öyle sanıldığı gibi olmadığı kolayca anlaşılır. İslam dini büyük değişikliklere uğramış, bölümlere ayrılmış, birtakım çelişmeler ağına yuvarlanmıştır. Örnekler verelim. Osmanlı döneminde sık sık içki yerleri denetlenmiş, kapatılmış, içkiciler ağır işleme uğratılmıştır. Kadınlar, başka dinden olanlara benzemesinler diye, belli kılıklara sokulmuş, bu giyimi padişah, sadrazam gibi en

yüksek görev aşamasında bulunan kimseler istemişlerdir. Padişah kadınların giyimi kuşamına karışma gereğini duyarken, İslamın özüne uygun davrandığını ileri sürmüştür. Yine Osmanlı yönetimi sık sık kadınların giyimleriyle ilgilenmiş, ağır yaptırımlar bile getirmiştir. Bütün bu uygulamalar, şeriatla yönetilen Osmanlı toplumunda birtakım değişmelerin sürüp gittiğini, yeterince önlenemediğini göstermektedir. Çağımızda Humeyni'nin İran'da kadınlara uyguladığı giyim-kuşam biçimi de orada Şiilik'in ilkelerine aykırı davranışların etkinliğini kanıtlamıştır.

Yaşama alanı genişledikçe, insanlar çoğaldıkça dinin etkinliği azalıyor, denetleme olanağı kalmıyor. Sözgelişi İslamda içki, çalgı, oyun, resim yasaktır, suçtur. Oysa İslam padişahlarının nerdeyse hepsi içkiye, çalgıya, oyuna düşkündü. Osmanlı padişahlarının çoğu kendi resimlerini, minyatürlerini yaptırmışlar, dinin yasağına aldırmamışlardır. Kimi Osmanlı padişahının içkiye düşkünlüğü bilinmektedir. İslam dini erkekler arasında sevişmeyi yasaklamış, ölümle önleme gerekçesini getirmiştir. Buna karşın İran'da, Osmanlı'da erkek çocuklara düşkün padişah-ların eylemleri, işlemleri, sapkınlıkları yine Osmanlı tarihçilerince saptanmış, açıklanmıştır. Din kadının da, erkeğin de çapkınlığını yasaklamıştır, oysa Osmanlı saraylarında bile bunun önüne geçememiştir. Yine Osmanlı düzeninde, dine dayandığından ürem (faiz) yasaktır (haramdır), oysa kumar gibi bunun da engellendiği görülmemiştir. Bu örnekler İslam dininin getirdiği yasakların, kendi denetimi altında bulunan ülkelerde bile pek etkili olamadığını göstermektedir.

Günümüzde değişen nedir? Değişen önemli bir durum yoktur, dinin, Osmanlının getirdiği yasaklar ye-

niden gündemdedir. Bugün bütün dincilerin uğraştıran kadınların örtünmeleri, saçlarını göstermemeleri, dahası okumamaları gibi olaylardır. Kadın, Osmanlı'da olduğu gibi evinin içine, karanlığa itilmiştir, kimi dincilerin evlerinde güneş ışığından bile ürküntü duyulmakta, ışık gelmesin diye pencereler kalın örtülerle kapatılmaktadır. Kimi tarikat öncülerinin önerileri üzerine kadınların iç giysileri, erkek eli değmiştir diye, büyük bir denetim altına alınmak istenmektedir. Nakşbendi tarikatına göre, bugün bile, erkek eli değen bir iç giysi giyen kadın, kocasından başka bir erkekle yatmış gibi olurmuş, sevişmiş sayılırmış. Peki kadının giydiği ayakkabı, yediği ekmek, sataklardan aldığı yemeklik bitkiler, kasaptan aldığı et, balık gibi değişik türde yiyeceklere erkek eli değmemiş midir? Kadının sayrılandığında kullandığı sağıltım gereçlerinin çoğunu "kafirler" üretmiyorlar mı? Onlara erkek eli değmemiş mi? Bunlar okuyucuya gülünç, abartmalı gelebilir, ancak tarikatlarda yaşanan uygulanan işlem budur. Peki bu geriye dönüş nedendir?

Bu geriye dönüş, değişmez sanılan din uygulamalarının, çağların akışı içinde, kimseye sezdirmeden, değiştiğidir, etkin neden aranırsa bu gerçeği görmek gerekir. Din, uygulama alanına konulunca, çağın dışına çıkma gücünü yitiriyor kimi eylemlerde. Bu yüzden de sık sık geriye dönüşler görülüyor. Ülkemizde bir ara aşırı solcu gençlerin sakal-bıyık bıraktıkları yaygın bir uygulamaydı. Yaşlılar bu sakallı, bıyıklı gençlere kızarlardı, şimdi dinci gençler de sakallı bıyıklı dolaşıyorlar. Peki din bakımından sakal, bıyık gerekliyse köselerin durumları ne olacak? Onlar Müslüman sayılmayacaklar mı? Bundan yüzyıl önceki Müslümanlıkla bugünkü arasında benzer bir yan kalmamıştır deyen yalan söylemiş sayılamaz. Kadınların karalara bürün-

meleri, sımsıkı örtünmeleri bir din buyruğu ise tarım alanında çalışan, kırsal kesimlerde yaşayan üretici kadınların durumları ne olacak? Sonra çağımızda İslam ülkelerinin bunca yaşamsal sorunları varken hepsini bir yana iterek kadınların örtünmeleriyle, iç giysileriyle ilgilenmenin anlamı nedir? Onbinlerce Müslüman kesiliyor, doğranıyor, İslam dininin doğduğu ülkelerin, Arapların sesleri çıkmıyor. Hani bütün Müslümanlar kardeşti, tanrı katında birbirine eşitti. Bütün bunlar boşlukta kalmıştır. İslamcıların elinde en büyük, en önemli sorun olarak kadınların iç giysileri, bu giysilere bir erkek elinin değip değmediği kaygısı vardır. Bir din ne denli güçlü, etkili olursa olsun kendi alanı dışına çıkarsa yıpranır, bütün olaylara, eylemlere yön vermeye kalkarsa ilmikleri çözülmeye başlar. İşte çağımızda İslam dini böyle olmuştur, inadırıcı gücünü yitirmiş, başlangıçta toplumsal sorunları açıklamayı erek edinmişken şimdi iç giysilerle uğraşmaktan öte bir ilgi alanı bulamamıştır. Bu da değişmez sanılanın hızla değişmesidir.

Dinle toplum arasındaki bağlantıyı açıklamayı düşünen bir kimse sorunlara yaklaştıkça değişik görünümlerle karşılaşıyor. Sorunlar birbirini izliyor, birinin içinden öteki çıkıyor, yüzeysel sanılanın kökleri çok derinlere gidiyor, derin izlenimini uyandıranın su üzerinde dolaşan köksüz bir yosun öbeği olduğu anlaşılıyor. Bu çok ilginç bir durumdur, nedeni de önyargılarla düşünmeye, davranmaya alışma geleneğidir.

Çağımız, Müslümanların birbirlerini yeme çağıdır, bu yeme yarışında gerekli gereçleri, dişleri yıkama nesnelerini yabancılar sağlıyorlar. Böylece İslamı İslama düşürmenin tadını çıkarıyorlar. Başlangıçta birleştirici, uzlaştırıcı, bütünleştirici savlarla tutunmaya çalı-

şan İslam dini biraz güçleninde kılıcı gündeme getirdi, başarının kılıcın keskinliğinde olduğunu gösterdi. Bu nedenle, ilk Osmanlı padişahları yönetimi ellerine alırken Bursa'da kılıç kuşanma törenleri düzenlemeye başlamışlardı. Önce yumuşak, uysal, tatlı dilli, güler yüzlü görünmeye çalışan İslam dini, çevresini etkisi altına alalabilecek gücü kendinde görünce ılgarın, saldırının daha yararlı olduğu kanısına vardı. Bu nedenle, İslam inançlarının yerleşmeye başladığı ilk günlerde, Muhammed'e indirilen "sure"ler yumuşak, okşayıcı niteliktedir. İslam topluluğu kendinde savaşacak gücü bulunca "sure"lerin gittikçe korkutucu, gözdağı verici, sarsıcı bir içerik kazandığı sezilir. Tek tanrıcı dinler içinde savaşı yeğleyen yalnız İslam dinidir. Bunu İslam tarihini şöyle yüzden okuyanlar bile kolaylıkla öğrenebilirler. Kimi yazarlar, din yorumcuları İslam dininde baskı yoktur, inanmak özgür düşünceyle olur derler, kendi kendilerini kandırırlar. Başta Osmanlılar olmak üzere, Çin'den İspanya'ya değin yürüyen, kanlı savaşlara girmekten çekinmeyen İslam ordularının ereği neydi, oralarda ne arıyorlardı? Emir Kuteybe ağaçlara asarak öldürttüğü yetmişbin Uygur Türkü'nü hangi düşünceyle, hangi barışsever kardeşlik anlayışıyla yoketmiştir? Bunlar İslamın içine yuvarlandığı karanlık çelişkilerdir, bunu İslam savunucusu bile yeterince anlayamaz, bilemez.

İslamın göremediği çelişkilerden, tutarsızlıklardan biri de "milli din" olduğu savıdır. Bu sav yanlıştır, yanıltıcıdır. İslam "milli" değil evrenseldir, yalnız İbrani Dini ulusaldır, ilkeleri belirli bir Yahudi dinidir. Bu nedenle İslam için "milli" sözcüğü geçersizdir. Oysa, bizim dincilerimiz İslamı nitelerken, "Türklerin ulusal dini" sözcüklerini bilinçsizce söylerler. Ulusal din, ancak ulusun yarattığı, kendine özgü nitelikler ka-

zandırdığı din olabilir. İslam dininin bütün ilkeleri, koşulları, öğeleri Arap insanının yaşama anlayışına, toplumsal geleneklerine, yaratılış özelliklerine uygundur, bu yüzden ancak Arabın "ulusal dini" sayılabilir. Daha açığı İslam için ulusçuluk (milliyetçilik) bölücülüktür. Bu nedenle Mehmed Akif bir şiirinde "fikr-i kavmiyyeti tel'in ediyor Peygamber" demekten kendini alamamıştır, bunu o dönemin Turancılarına karşı söylemiştir besbelli. Öyleyse günümüzde kendilerine "milliyetçi" damgasını vuranların İslama bağlılıkları göstermelik bir tutumdur, içtenlikli değildir.

Türklerin İslam dinini benimsemeleri, gerçekte bir sapmadır, kendi tarih çizgisinden ayrılmadır. İslam dinini doğduğu yöreyle Türklerin yaşadıkları, "anayurt" dedikleri bölge arasında nitelik bakımından doğal uçurumlar vardır, iki bölgenin doğal yapısı birbirine aykırıdır, terstir. Bu nedenle geniş ovalarda, yaylaklarla, otlu yaylımlarda konar göçer bir yaşam sürdüren Türklerin yaratılışlarıyla kum çöllerinde konup göçen Arapların yaşama biçimleri arasında tutarsızlıklar, çelişmeler vardır. Türk yayla insanıdır, yaşama kurallarının doğadan, yayladan almıştır. Arap çöl insanıdır, yaşamını biçimlendiren çölün doğasıdır. Bu nedenle iki yaşam biçimi arasında benzerlik-özdeşlik aramak gereksizdir. İşte çölde doğan İslam diniyle yaylalarda yaşayan Türklerin inançları arasında görülen aykırılığın kaynağı bu doğal ortam başkalığıdır. Tüklerin benimsedikleri İslam dinini değiştirdikleri, kimi özelliklerini attıkları açık bir gerçektir. Sözgelişi Türk töresine göre kadın erkeğinin yanındadır, onunla elele yüzyüzedir. Oysa İslam anlayışına göre kadın erkeğinin tarlasıdır, birtakım doğal gereksinimleri giderme aracıdır, bu yüzden de "eksik etek"tir, "saçı uzun aklı kısa"dır. Türk töresinde böyle bir niteleme yoktur. Bu nedenle

Türk kadını içtenlikle Müslüman olmasına karşın, kırsal kesimlerde kapalı, örtülü bir yaşama alışamamıştır. Yine bu nedenle kadının kapalılığını, örtünmesini öngören, bir din gereği sayan tarikatların hepsi büyük illerde, varlıklı kesimlerde kurulmuştur. Kırsal kesimlerde tutunan, yayılan tarikatlara bakılırsa hepsinin kadını özgür, açık, örtüden uzak bıraktığı görülür. Kırsal kesime örtüyü, baskıyı götüren şeriattır. Büyük illerde doğan, gelişen, sonra örtüyü, kapalılığı öneren tarikatların hepsi birtakım çıkarcı aracılarla kırsal kesimlere yayılmıştır. Bugün, Anadolu'nun koyu dinci, koyu şeriatçı diye bilinen illerine bakılırsa kara örtülerin kırsal kesimalanlarında tarım işerinden uzak yörelerde yaygınlaştığı görülür. Kırsal kesim kadını bütün gövdesini saran örtüler içinde kalırsa tarlasında, çayırında, harmanında, ağılında çalışma olanağı bulamaz, giysi onu engeller.

Kadın, Türklerde, kırsal kesimde çalışan, üreten, erkeğinin yanında bulunan bir "insan"dır. Büyük illerde bu "insan" olma özelliğini yitirip tarlaya dönüştürülmüştür. Varlıklı konaklarında, çalışmadan, üretmeden yaşayan bütün kadınlar erkeğinin tarlasıdır, belli bir gereksinimi gidermenin sıcak, çekici gerecidir. Bu nedenle giyimi kuşamı erkeğinin ilgisini uyandırmaya elverişli niteliktedir. Büyük illerde çalışan, üreten kadınların büyük bir kesimi kapalılığa, örtüye karşıdır, giyiminde kuşamında özgürdür. Durum kırsal kesimlerde de öyledir. İmdi bu yaşam özelliklerini ayrıntılarına değin incelersek İslam inançlarının neden büyük illerde pek az, kırsal kesimlerde pek çok değişikliğe uğradığını kolayca anlarız. Yaşama biçimi bütün davranışlar üzerinde egemenliğini sürdürüyor.

İslam dini kadını böylesine örtülere sokarak dışlamakla kendi kendine yaptığı kötülüğün bilincinde

değildir. Önce erkeği yüceltip üstün bir aşamaya çıkarıyor, sonra onun kendi kendine yetemeyeceğini anlayınca yanına bir gereç olarak kadını getiriyor. Burada kadın dolaylı olarak "insan"dır, doğrudan doğruya değil. Erkek, birtakım doğal gereksinimler nedeniyle, kadına eğilim duymasa, İslam dininin yalnızca erkeğin varlığıyla yetinmek isteyeceğinden kuşkulanmanın gereği yoktur. Burada kadın yalnızca bir "dişi"dir, gövdesinin, dış görünümünün "insan" olması erkeğin gereksinimlerini gidermeye uygun bir biçim sonucudur. Peygamberin Ayşe, Seleme gibi eşlerinin anlattıkları hadisleri okuyunca şaşıp kalmamak elde değil. Bugün en bağımsız bir kadının bile ulu orta söylemeye çekindiği, çok özel ilişkileri açıklayan Ayşe ile Seleme çağımızın kadınına örnek gösterilemez, oysa gösteriliyor (Bk.Sahih-i Buhari, c. 1. Kitabü'l Hayz, Diyanet İşleri Başkanlığı yayını). Peygamberin bu eşleri, onun bir günde bütün kadınlarıyla sürdürdüğü çok özel ilişkileri açık yüreklilikle, dilleri sürçmeden, örnek olaylar diye açıklıyorlar. Bu durum kadının hangi düşünceyle yorumlandığını gösteriyor. Peki kadının dişiliği dışında sözkonusu edilmesi gereken bir yanı, bir başarısı yok mu? Tanrı önce kadını yaratsa, onun bir dişi olarak doğal gereksinimlerini düşünerek erkeği yanına getirse ne değişirdi?. Erkeğin burnu kırılır, üstünlüğü yokolur, dinin verdiği "tarla"yı tanrı buyruğuna uyarak ekemez, öyle mi?

İslam dininin anayı yücelttiği, ona büyük bir değer verdiği savı doğrudur. Ancak, başka bir yerde de söylediğimiz gibi, ana olmayan kadının durumu nedir? Tutsaktır, satın alınmış gözdedir, başka? Hepsi bu ölçüler içinde tartıya vurulursa kadının kişiliği ortadan kalkar. İnsan için, hangi düşünceyle olursa olsun, canlı bir araç, bir gereç gibi görülmek çok alçaltıcıdır. İnsan

aracı, gereci yapan, kullanan bilinçli bir varlıktır bu nedenle kendisi araç-gereç değildir.

Anadolu inaçlarında, özellikle ilkçağdan gelenlerle karışanlarda, kadının saygınlığı vardır. ilkçağda ana Tanrıça (Kübele) bütün tanrılardan üstündü, bolluğun, dölün, verimliliğin kaynağıydı. Bu dönemde Anadolu toplumu anaerkil bir anlayışa dayalıydı. Bu nedenle, bugün bile Anadolu'nun kırsal kesimlerinde kadın kapalı, örtülü, karalar içinde değildir. İslamın gücü bu köklü geleneğini değiştirmeye yetmedi. Eski Anadolu uygarlığında çok kadın almak yoktu, kimi Türk topluluklarında da bir kadınla evlenme geleneği vardır (İslamdan önce). Oysa Türkler İslam inançlarını benimseyince (sünniler) birkaç kadınla evlenmeye başladılar. Kırsal kesimde çok kadınla evlenmek kadının emeğinden, büyük illerin varlıklı yörelerinde ise etinden yararlanmak içindi. Nitekim Osmanlı konaklarında, kendilerini dine adamış sayılan Şeyhulislamların bile birkaç kadını dışında gözdeleri, odalıkları vardı. Bu geleneğe Sünni Tarikat Şeyhleri de severek katılmışlardı. Sözgelişi çağının büyük bilgini, ermişi sayılan Erzurumlu İbrahim Hakkı "Marifetname" adlı yapıtının önemli bir bölümünü kadınlara ayırmış, kadın gövdesinin çekici özelliklerini ballandıra ballandıra anlatmaktan kendini alamamıştır. Bir örnek verlim:

Füsn-i zenane delil
Otuziki resm bil

dizeleriyle başlayan, kadınların güzelliğini gösteren otuziki örnek var" anlamını içeren açıklamalar ilginçtir. Burada, bu bölümü günümüz Türkçesine aktararak verelim:

Dört yeri kara olmalı kadının
saçı, kaşı, kirpiği bir de gözü
Dört yeri ak olmalı kadının
Teni, dişi, tırnağı, gözlerinin akı
Dört yeri kızıl olmalı onun
Yanağı, dudağı, dişeti, bir de dili
Dört yeri de geniş olmalı
Kaş, göz, gögüs, göbek
Dört yeri de dar olmalı
Burun, kulak, koltukaltı,.. mı
Dört yeri büyük olmalı
Meme, baş, üreme aygıtı, dizi
Dört yeri ufacık olmalı
Burun, ağız, ayak, el
Beli, sesi ince, biçimi nice olmalı
Gövde dolgun, yumuşak, kılsız olmalı
Güzeldir böyle gövdesi olan kadın
Sevimlidir, uysaldır, çekicidir.

İbrahim Hakkı Efendi, adı geçen yapıtının başka bir bölümünde de, yine kadınları diline dolayarak, erkekle ilişkilerindeki etkinliklerini gövde yapısıyla bağlantılı kılarak açıklar. Bu bölümde anlatılan, kadınlarla ilgili konuların, yalnızca dişiliğe dayandırıldığı açıktır. Oysa bunun tersi de geçerliydi. Osmanlı toplumunda. Sözgelişi İranlı yazar Keykavus'un yazdığı Kabusname adlı yapıt padişah çocuklarının eğitimini konu edinmiş görünür. Bu yapıtı Mercimek Ahmed, Sultan İkinci Murad'ın isteği üzerine Türkçeye çevirmiştir. Yapıt, erkek-dişi ilişkilerinden sözederken, daha çok erkeklerin kendi aralarında sevişmelerini, özellikle genç, tüysüz delikanlıklarla yatmanın tadını, erdemlerini, ya-

rarlarını uzun uzun anlatır, durur, kimi yerde kadından kaçınılmasını önerir. Bu doğadışı ilişkiler Osmanlı saraylarında çok yaygındı (Bk. İ.Z. Eyuboğlu, Divan Şiirinde Sapık Sevgisi, 1991). Bu tür ilişkileri İslam dini kesinlikle yasaklamış, ölüm yargısı vermiştir yapanlar için. Oysa, kendilerine tanrının yeryüzündeki gölgesi (zillullah-ı fi'd-dünya) denen Osmanlı padişahlarının nerdeyse hepsinde bu doğaya aykırı eğilim vardı, yazılı kaynaklar bile, açıkça geçirilmiştir. Kur'anda Lut oymağının neden kargışlandığı, battığı açıklanır, başlıca neden o toplulukta yaygın olan bu doğadışı eğilimlerdi. Demek İslam koyduğu yasağı bile uymamakta, aykırı davranmakta bir sakınca görmemiştir.

Tanrının kitabı adına yargı vermekle yetkili, yükümlü Osmahlı Şeyhulislamı dinin kesinlikle yasakladığı bu tür sapkın ilişkiler karşısında susar, padişahın yanında oturur, gerektiğinde onunla cuma namazına gider, ramazanda "iftar sofrası" kurar, birlikte yer içerler. Öte yandan bir kadınla evlenmeyi ilke edinen, bu tür doğaya aykırı ilişkilerden yaşam boyunca uzak kalan alevileri dinsizlikle, sapkınlıkla suçlar, asılmaları, kesilmeleri için çekinmeden, acımasızca yargılar (fetvalar) verir. Bu çelişik, aykırı işlemler hep İslam adına yapılır. Bu tür olayların yalnızca Arabistan dışında, İslamın doğduğu toprakların uzaklarında yaşandığı sanılmasın, Emevi saraylarında daha üzücü olaylar sürüp gidiyordu. İkinci Yezid döneminde, Bizans İmparatoru üçüncü Leon'un tapınaklardaki ermiş resimleri (İkonaları) özenilerek, duvarlarda, kitaplarda, nerde bir resim varsa kazıtıldı, yokedildi. İkinci Yezid bunları yaparken sarayında sevgilileri Hababe, Sellametü'l-kas adlı oynaşlarıyla içkili, çalgılı, türkülü toplantılar düzenler ülkenin yönetimini kendisi gibi yetersizlerin ellerine bırakırdı. Biraz düşünelim, bir İslam

halifesi, bir yandan İslamı savunmakla görevli olduğunu ileri sürüyor, bir yandan da İslamın yasakladığı ne varsa yapmakta, uygulamakta çekinmiyor, sonra dönüp başkalarını İslamın özüne aykırı davranmakla suçluyor, astırıyor, kestiriyor.

Büyük tasavvuf aydını Hallac-ı Mansur (857-922) varlık birliği görüşüne bağlıydı, insan-tanrı özdeşliğine inanıyor, onu savunuyordu. Bu tutumu İslamın özüne aykırı görüldü, Maliki mezhebinden olan kadı Ebu Ömer Hammadi onun için şöyle bir yargı (fetva) düzenledi: "kamçılanarak, gövdesi parçalanarak, darağacına asılarak, bütün halka gösterilerek, başı kesilerek, yakılarak ödürülmesi gerekir". Bu yargıyı alan Halife Muktedir öldürülmesini gerektiren buyruğu verdi, Mansur öldürüldü. Bu, İslam tarihinde biricik örnek değildir, benzerleri çoktur. İmdi olayın ilginç yanı, "ben tanrıyım" diyen bir düşünür dinsizlikle suçlanıp öldürülüyor. Öte yandan Kur'anın bütün yasaklarını, buyruklarını, önerilerini tanımayan, dinlemeyen bir halife, bir padişah "tanrının yeryüzündeki gölgesi" oluveriyor. Demek İslam inancı yenemeyeceği bir gücün önünde boyun eğmekten başka çıkar yol bulamıyor, güçsüzlüğünü gizlemek için güçlünün yanında durmayı yeğliyor.

Konya'da, "Mevlana Müzesi"nin girişinde, solda "kim burayı gelir görürse yetmişbin Hac yapmış gibi olur" anlamında Farsça iki dize asılıdır, güzel bir yazıyla yansıtılmıştır. Hac, İslam dinin beş koşulundan biridir, üstelik Kabe'den daha kutsal bir tapım odağı yoktur. Peki, bu dizelerin içerdiği anlamla, Kur'anın Hac, Kabe konularındaki açıklamaları çelişmiyor mu? Çelişiyor, üstelik ağır bir suç niteliğinde çelişiyor. Nedense Hallacı Mansur'u tanrıya ortak koştu diye asan

şeriatın bu dizeler karşısında dizleri titriyor, sesi çıkmıyor. Yunus Emre'nin şiirlerini okuyanların öldürülmesi gerek diye yargı veren Şeyhulislam Ebusuud Efendi'nin Mevlana'nın "Mesnevi"si önünde sesi kesiliyor; varlıklı konaklarında çok değerli ipekliler, kadifeler giyerek kalça gösterilerine çıkan gözdeler, oynaşlar kılığıyla dönen mevlevi dervişleri (semazenler) karşısında dili tutuluyor. İran kökenli, Zerdüşt oyalı, rafizi (sapkın) boyalı Mevlevilik "yeryüzünde tanrının gölgesi" denen Osmanlı padişahının bütün gücünü kırıyor; Alevilik'i, Bektaşilik'i dinde kopuş, sapkınlık sayan Şeyhulislamı ile, sarayında gözdeler, oynaşlar arasında ne yapacağını şaşıran sultanı ile Osmanlı yönetimi konuşmaya korkuyor. Demek dinin gücü kişinin etkinliğine göre ölçülüyor İslam ülkelerinde.

Bütün bu çelişmelerin, tutarsızlıkların, bölünmelerin tabanında, İslam dininin insan değerlerine gereki önemi vermeyişinden kaynaklanan bir anlayış boşluğu vardır. İslam dini, bütün insanları kardeş sayarken "insan" kavramının içeriğini düşünmemiş, insanı yalın bir "yaratılmış" nesne saymakla anlatabileceğini sanmış. İşte yanılmanın kaynağı budur. İnsan "yaratılmış" olsa da, olmasa da özgün değerler taşıyan bir varlıktır, onu bilinçsiz bir araç, bir gereç gibi bütün çağlar boyunca kullanma olanağı yoktur. Kimi yerlerde insanlar tanrının meleklerinden erken uyanıyorlar. İslam ise böyle bir uyanmanın gerçekleşebileceğini düşünemiyor, verilen buyrulların ölümsüz olduğunu, insanlık yaşamı boyunca değişmeyeceğini sanarak büyük bir yanılgıya düşüyor, düşmekten kendini kurtaramıyor.

Çağımızda İslamın kendi kendini ayakta tutamadığı, hep İslamın dışında kalan Batı toplumlarının buluşlarından, ürünlerinden yararlandığı biliniyor. Bu

durum sürdükçe İslamın kendini kurtarması olanaksızdır. İslamın kurtuluşu yollara, alanlara dökülen, cuma namazlarını birer gösteri namazına dönüştüren bilinçsiz kalabalıkların çabalarıyla değil, kendini besleyebilecek odakları yaratmasıyla, düşünme alanında üretici olmasıyla sağlanabilir. Taşıma suyla değirmen dönmez, demiş atalarımız. Bu sözler, bugün İslam için söylenmiş gibidir, değişen bir durum yoktur ortada. İslamcı aydınlar bu üzücü gerçekleri göremiyorlar, "her Müslüman bir kova su dökse İsrail boğulur" yaygarasının geçerlilik taşıdığını sanıyorlar.

-V-

Ülkemizde, özellikle 12 Eylül 1980 yönetimiyle geleceği karanlık bir uygulama başlamıştır. Toplum kurumları, daha önce değinildiği gibi, İmam-Hatip okulları çıkışlı kimselerin elerine bırakılmaktadır. Özellikle güvenlik görevlerine bu okulları bitirenler arasından yurttaşlar alınmaktadır. Bu görevlilerin çoğu, daha okulda iken, ortaçağ anlayışıyla eğitilmiş, yetiştirilmiş, çağın dışına itilmiş gençlerdir. Görev başında bile kendinden olanı tutar, olmayana sadırır. Yıllardır tanığı olduğumuz olaylar sürüp gidiyor, görevli güvenlik görevini gereğince yapmıyor. Sözgelişi Beyazıt Camii'nde, öğle namazından çıkıp alana dökülen gözleri dönmüş, kudurgan saldırganlar karşısında güvenlik görevlilerinin hep güler yüzlü olduğu, kimini görmezden geldiği gözden kaçmıyor. Oysa solcu, devrimci denen gençler bir yerde toplandı mı güvenlik görevlilerinin çoğunun gözlerinin oyuklarından fırlayarak, yobazlardan daha azgın bir tutumla gençlere saldırdıklarını çok gördük. 10 Haziran 1993 günü Beyazıt Alanında, medresenin arkasındaki kitap sergilerine bakan bir güvenlik görevlisinin yabancı dillerden çevrilmiş kitapları göstererek: "bakın işte okudukları hep kafir kitapları" dediğinin tanığıyız. Yine o gün, İncil, Tevrat satan iki kişinin kitaplarını, orada din kitapları satan bir sergicinin alıp, Elektrik İdaresi'nin az ötesinde yaktığını orada buluna

bütün yurttaşlar görmüştür, güvenlik görevlileri de camiin anında durmuş bakıyorlardı. Bunları bir solcu, bir devrimci yapsa güvenlik görevlilerinin acımasız saldırılarına uğrayacağından kimsenin kuşkusu olmasın. Bundan çıkan sonuç şudur: İslam dini toplumun en üst düzeydeki sorumlularından güvenlik görevlilerine değin birçok yetkiliyi saptırmış, doğruluktan, görev duygusundan yoksun bırakarak kendi kuyusunu kazmıştır. İncil Hıristiyan topluluğunun kutsal kitabıdır, o da tanrıya inanır, bir din kitabıdır üstelik, bir Müslüman onu neden, hangi yüzle yakabilir? Öyleyse Bosna'da kesilen Müslümanlarla ilgilenmenin anlamı nedir?

İnanç görev duygusunu ortadan kaldırıyor. Oysa o görevlinin aldığı aylıkta nice "haram" sayılan kuruluşların ödediği vergilerden katkılar vardır. Bu olayda, görevlinin bilinçli bir kimse olmadığına, inandığını sandığı dininin bile genel ilkelerini bilmediği görülüyor. İslam, çalıştırdığı kimseyi bilincinde kopararak bir araç durumuna getirirken insanlıktan da uzaklaştırıyor besbelli, İslam dininde, özellikle son dönemlerde, çıkarın inanca üstün geldiğini, yeğlendiğini gösteren çok kanıt var elimizde. Özellikle Osmanlı Tarihi bu tür örneklerle doludur. Bir toplumda inanç duygusu görev duygusuna üstün gelirse, o toplumun tabanında giderilmesi çok güç çatlaklar belirmeye başlamış demektir. İnançları bireylerin doyuramaz oldukları evrelerde görev duygusunun sarsıldığı sayısız örnekle kanıtlanmıştır. Geri kalmış, dinin bilince yeterince varamamış bireylerin etkin oldukları toplumlarda, sarsıntıların, bunalımların inançlara karşı ilgi azlığından kaynaklandığını ileri süren gericilerin başlıca yöntemi budur. Nitekim Osmanlı toplumunda da üretim-tüketim dengesizliğinden doğan bunalımların hep "din

elden gidiyor" ulumalarıyla örtbas edilmek istendiği bilinmeyen bir yöntem değildir. Medreseli yobazları yerini alan İmam-Hatip çıkışlı çağdaş yobazların uygulamakta büyük yarar gördükleri yöntem budur. Benim gençliğimde, öğrencilik yıllarımda bütün devrimci, yenilikçi girişimlere karşı çıkanların yayvan ağızlarından düşmeyen bir geviş getirme gereci vardır: "komünistlik", "kökü" dışarda". bugün "kökü dışarda" olmanın en somut örneğini Suudi Arabistan, El-Baraka, İran kaynaklı yayın araçları vermektedir, tarikatlar (özellikle Nakşbendilik) sergilemektedir.

Din, günümüzde, yalnızca eskiyi kurtarmakla, geçmişin yıpranmış geleneklerine, uygulamalarına sarılmakla ayakta durabileceğini sanıyor, bu nedenle de bir "din adamları topluluğu" oluşturmak için yetkili gerici kuruluşlar bütün olanaklardan yararlanmaktadırlar. Yalnız uygarlığın gidişi öyle gösteriyor ki ülkemizde gericilerin sayısınca cami yapılsa bile gelişen evrimlerin karşısında dinin tutunabilecek bir odağı yoktur. Hıristiyanlığın, İslam karşısında, özel bir durumu vardır. Kilise daha başlangıçtan beri bilime saldırır, kendine özgü bir bilim üretmeye çalışır. Nitekim ortaçağ boyunca, ondan sonraki evrelerde yetişen büyük bilginlerin, bilgelerin çoğu kilise çevresinden gelmiştir, üstelik kilise yönetimine karşı çıkarken de dinini, inançlarını savunmuş, onlara büyük bir saygı göstermiştir. İslam çevresi böyle bir anlayış aşamasına bugün bile ulaşamamıştır. Bunun son örneği "Şeytan ayetleri" olayıdır, Humeyni'nin buyruğu altına girerek İslamdan ayrılma yolunda yürüdüğünü bilmemektir. İnanç us ilkelerine ters düşebilir, ancak bilinçli olması da gereklidir. Bir yandan us ilkelerine aykırılık, öte yandan bilinçsizce girişimler, saldırılar. Burada yıpranan, ilmikleri çözülmeye başlayan dindir ancak.

İslam dininin gelişmeye, ilerlemeye engel olduğunu ileri sürenlerin sayısı az değildir, üstelik bunlar arasında yaşamı boyunca dinle ilgilenen kimseler de vardır. Oysa aşırı dinciler buna karşı çıkarlar, İslamın gelişmeye engel değil yardımcı olduğunu söylerler. Peki sonsuz yasakların, asıp kesmelerin anlamı nedir? Bunlar hangi tutumdan kaynaklanıyor? Neden Müslümanlar işlerine gelmeyen yayınlara, kitaplara, kişilere saldırıyorlar, kan döküyorlar, öldürüyorlar? Ülkemizde, son yıllarda öldürülen aydınların hepsinin kanını döken aşırı dincilerdir, bu gerçek açıkça biliniyor artık. Bu sadırılar, öldürmeler, kan dökmeler gelişim için mi, ilerleme için mi, uygarlık için mi? Bu soruların güvenilir bir yanıtı yoktur. İslam dün de, bugün de hep yıkıcı, engelleyici diye nitelenmiştir, nedeni de İslam adına girişilen olumsuz eylemlerdir. Bugün yurdumuzda aşırı dincilikle övünen kuruluşlar vardır. Bu kuruluşlar içinde kiminin savları açıkça Atatürk'e sövmekte, Cumhuriyet yönetimi geçersiz, gereksiz bulmakta, şeriat yönetimine özlem duymaktadırlar. Dahası Atatürk'ün soyuna bile sövenler, sataşanlar, bunu İslam adına yapanlar az değildir. Peki neden böyle yapılıyor, Atatürk'e sövmekle hangi gerçek değiştirilebilir? Yine dinciler, Peygamberin kadınlarından Ayşe ile ilgili bir olayı dillerine dolayarak, "Peygamberin aile yaşamına dil uzatıldı" diye böğürürler. Bu dinci yurttaşlarımız Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, kurtarıcısı Atatürk'e söverken suç işlemiyorlar da Peygamberin kadınlarıyla ilgili olaylar sözkonusu edilince neden kuduruyorlar? Sevdiklerine sövülmesini istemeyen bir kimse başkalarının sevdiklerine de saygı göstermeyi bilmeli. Öfkenin karşısında kutsalın etkisi yoktur, söveninkine sövülür. Atatürk'e söven bir kimsenin yaşamında, inancından en kutsal tanıdığı ne varsa sövülmeğe değerdir, sövme sövmeyim.

Yukarda geçen son sözler yakışıksızdır, yersizdir biliyorum, aşağılaşan bir kimseye uymak da onun gibi aşağılık olmaktır. Ancak bütün insanları eşit ölçeklere vuramayız, bütün duyguları belli bir yerde kımıldamadan durduramayız, bu da bir insan gerçeğidir. Bu olumsuz işler, bu yakışıksız davranışlar hep İslam adına yapılıyor, biliyoruz; işte yarın ki çöküşe olanak sağlayan da bunlardır, İslamın bastığı toprağın altını yine İslamı savunanlar oymaktadırlar, üstelik bunu bilerek yapmaktadırlar. İslam bilime büyük değer verirmiş. Peki Peygamberin kaç kadını olduğunu, hangi gece hangisiyle yattığını, çevresinde toplanan kadınların, çok özel durumları konusunda kendisine neler sorduklarını bilmek bilim midir? Ya da Peygamber'in arkasını Kabe'ye dönerek ayak yolunda oturduğunu bellemek. Kadının biri, çok özel durumunu geçirdikten sonra ne yolla yıkanabileceğini Peygamber'e sorar, o da yol gösterir. Ben, bu konuda anlatılanları, ilgili hadisleri buraya aktarmaya utanıyorum, sevgili okuyucu isterse, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayımladığı Sahih-i Buhari'de bulunan 184-221 sayıları arasında yeralan otuzsekiz hadisi okusun, İslam dininde "hadis ilmi"nin ne olduğunu daha kolay Peygamberin, başta eşi Ayşe olmak üzere, en yakınlarının ağızlarından öğrenmiş olur.

İslamı savunmayı, kendilerine, iş edinenlerin büyük bir bölümü bu dinin bütün ayrıntılarıyla öğrenilmesini istemezler, üstelik çıkarlarına aykırı bulurlar. Ben, bütün büyük dinleri inceledim, kadınların özel yaşamlarına, dişilikleri gereği gizli kalması gereken kimi eylemlerine karşı böyle içten ilgi duyan, gizli tutulması gerekeni çok açık bir dille anlatmayı seven, öneren bir din görmedim. Bana kalırsa, İslam dinini bütün ayrıntılarıyla öğrenen bir kadının Müslüman olmasına ola-

nak yoktur. Özel durumlarından dolayı kadını böylesine sergilemek, bunu en son, en gelişmiş diye nitelenen bir din adına yapmak sağduyunun onaylayabileceği bir iş değildir kanısındayım. Bir peygamberin görevi insanlara ayak yoluna gitmeyi, belli günü gelmiş kadınlara yıkanmayı, arınmayı, güzel kokular sürünerek eşlerinin yanlarına gitmeyi öğretmek olmamalı, bunu tanrıyla konuştuğu, görüştüğü ileri sürülen bir yüce elçi yapmamalı.

Bilim denince, düşünsel alanda, geliştirici, yaratıcı bir girişim anlaşılır. Bilim üretir, bulur, yapar, sonra belli kurallara bağlar, kendi yasalarına uygun açıklamalar getirir. Yine bilim tartışmaya açıktır, bütün yasaklara, baskılara, önyargılara karşıdır. Biz, İslam ülkelerinde böyle bir durum görmedik, özellikle Osmanlı toplumunda bilimin karşısına kanla çıkan dindi, din adına konuşma yetkisi taşıyan kimselerdi (Bk. Dr. Adnan Adıvar, Osmanlı Türklerinde İlim, 2. bası, 1970). Bu yapıtta çok ilginç açıklamalar, örnekler vardır. İslam dini bilim denince yalnız kendi sorunlarını içeren çalışmayı anlar (daha önce örnekleri verilen sorunları). Çok şaşılası bir durumdur, İslam ülkeleri bugün bile ortaçağda yaşamış bilginlerle (Farabi, İbn Sina, Beyruni bg.) övünürler. İslam ülkelerinde insan gövdesi şöyle dursun, başka diri bir yaratık üzerinde çalışmalar, deneyler yapmak bile büyük suç sayılırdı. Osmanlı toplumunda, bir hekim sayrılanmış bir kabile büyük suç sayılırdı. Osmanlı toplumunda, bir hekim sayrılanmış bir kadının bileğini tutarak yürek atışlarını saptayamazdı. Bugün bile, özellikle tarikatçı çevrelerde, erkeğin kadına sağıltım uygulaması, onu incelemesi (muayene etmesi) dine aykırı sayılmakta, kadınla erkeğin el sıkışmasına "zina" denmektedir. Aşırı dinciye sorarsanız, bu olaylar karşısında

kaşını çatarak, yüzünü asarak "dinimiz böyle istiyor" demekten utanmaz. Bütün bu olumsuz durumlar İslam dininin günlük yaşama ters düşmesinden, böyle tutarsız bir uygulamadan geliyor. Yaşam değişiyor, çağların akışı içinde yeni durumlar ortaya çıkıyor, bu yeni durumlar da yeni uygulamaları, yeni yorumları, yeni davranış biçimlerini gerektiriyor. Oysa İslama bağlı olduğunu ileri süren kimse değişenin karşına değişmeyen bir uygulama biçimiyle çıkıyor. Öte yandan "çağın sana uymazsa sen çağına uy" gibi bir atasözü ya da Peygamber sözünün bulunduğunu ileri sürmekten de kaçınmıyor. Peki değişen, olduğu gibi kalmayan bir çağa değişmeden uyma, onunla uyum sağlama olanağı var mı? İşte İslamcının göremediği çelişki budur. Yine İslamcı Peygamberin "beşikten gömüldüğü yere değin bilim ardından git, bilimi iste" demiş. Bu bilim hangi bilimdir. Dinci bu konuda düşünemez, bilim denince çağdaş uygarlığın anladığından bambaşka bir bilim anlar, yalnızca dinle ilgili konuları göz önünde bulundurur. Sözgelişi namaz kılmayı, abdest almayı, Kur'an okumayı, hadis bellemeyi bilim sayar. Peki fizik, kimya, matematik, gökbilmi, toplumbilim, tinbilim (ruhbilim), tıb, dirimbilim (biyoloji), bitki bilim (botanik) gibi uygarlığın tabanını oluşturan bilimler nedir denince yanıtı belli: "onları hepsi kafir işidir". Böyle bir anlayış günümüzde islamcının dört elle sarıldığı bir savunma değneğidir.

İslamcı yüksek öğrenim görmüştür, deney bilimlerinin geçerli olduğu bir alanda yetişmiştir, sözgelişi mühendis, doktor, kimyacı, gökbilimci, matematikçi bg. olmuştur. Ancak gördüğü öğrenim başının içinde yerleştirdiği ortaçağ kalıntılarını sökememiştir. İslamcı yüksek öğretim üyesidir, bilimsel sanların en yükseğini adının önüne takmıştır, ancak başının içinde çelişme-

lerin yoğunluğundan, karanlığından doğru yolu bulma olanağı yoktur. Daha açığı ona şan kazandıran, ün sağlayan bilime inanmaz. Darwin'in evrim kurama değil de Tevrat'ta geçen yaratılış olayına, Havva ile Adem söylencesine bütün gönlüyle inanır. Burada da düştüğü gülünç çelişmeyi göremez, kendi saptığı gibi, sanına dayanarak başkalarını da saptırır, yanılgılara sürükler. Sözgelişi Erzurum Atatürk Üniversitesi"nde deney bilimleri alanında çalışan, bilimin en yüksek sanını kazanan bir yüksek öğretim üyesi "atom"u "yaratılmış en ufak yaratık" diye tanımlamaktan kendini alamamıştır, bunu yapıtından bile açıklama yanılgısına düşmüştür. "Atom", bir yaratık olarak düşünülecekse bunu neden İslam bilginleri değil de ilkçağın çok tanrıcı Anadolu bilgeleri bulmuştur, neden Demokritos (İÖ. 460-370) öne sürmüştür. Üstelik bugün 'atom'un en ufak öge olmadığı, onun içinde daha ufak kurucu öğelerin bulunduğu saptanmıştır. İşte deney bilimlerinden biri konusunda uzman geçinen yüksek öğretim üyesinin anlayışı budur. Demek inandığı, bağlandığı İslam dini onun bilimsel gerekçeleri kavramasına engel olmuştur. Bu konuda, suç dinde de değil İslamı yanlış anlayanda, yorumlayandadır gibi savlar ileri sürülebilir, ancak İslam dininin tarihi boyunca hep böyle davrandığını, böyle uygulandığını hangi inadırıcı kanıtlarla saptama olanağı vardır?

İslamcı sağıltım konusunda yüksek bir bilimsanı taşımaktadır kendisine başvuran sayrıya sağıltıcı gereçler verir, onu sıkıntılardan, acılardan kurtarmak için gerekeni yapar. öte yandan, döner, sağıltım tanrının elindedir, bu gereçlerin hepsi birer avutmadır, gerçek etki tanrıdan gelecektir, diyerek "gavur ilacı"nda tanrısal etkinliklerini bulunduğunu ileri sürer, üstü kapalı olarak. Bu da üzücü, güldürücü bir çeliş-

medir, İslamcı bundan da tedirgin olabilecek yaratılışta değildir, onun düşünce evreninde ortaçağın bile gerisinde kalmış inanç odakları egemendir. Bir din, insan emeğinin ürünlerini insan üstü bir varlığın yardımı gibi göstermeyi erek edinmişse, onun bilime güler yüzle bakması sözkonusu değildir. Böyle bir dini egemen olduğu toplumda bilimsel gelişme, uygarlığa uygun bir ilerleme olamaz; bunu en somut örneğini İslam ülkeleri vermiştir, vermektedir. Avrupa'nın bütün bilimleri Kur'andan aldığını, öğrendiğini ileri süren, savunan bulanık, karışık bir Müslüman başından olumlu bir gelişim beklemek çılgınlıktır.

İslam dini, yapısı gereği, yönetimi kapsayan bir özellik taşır, bu nedenle ona "devlet dini" demek bir alışkanlık olmuştur. Nedeni de Kur'anın "şeriat" adı altında "anayasa" olarak benimsenmesidir. İncil'de öldürme, kan dökme, asıp kesme gibi en ağır işlemleri, uy-gulamaları buyuran, yürürlüğe koyan yargılar yoktur. Oysa Kur'an'dan bütün eylemlerin "günah/suç", "savab/iyilim" diye ikiye ayrıldığını, bunlarla ilgili yaptırımları açıkladığını biliyoruz. İncil sevgiyi, evrensel gönüldeşliği savunur. Kur'anda ise tüze (adalet) kavramı üzerinde durulur, ona ağırlık verilir. İşte bütün yaptırımların uygulamaların kaynağı bu "adl/adalet" kavramıdır. Kur'an inancından dolayı öldürün demez, eyleminden dolayı gereğini yapın der. Daha önce Hallacı Mansur konusunda, Maliki İmamı'nın yargısını okumuştuk. O yargıda geçen yaptırım, uygulama biçimleri Kur'anda yoktur, yalnız gerekirse ödürme buyruğu vardır (işlenen suç ölümü gerektiriyorsa öldürülür, ancak bağışlamak daha büyük bir erdem sayılır).

Kur'anda ölüm kılıçla yerine getirilir, suçlunun boynu vurulur, bir de taşlayarak öldürme vardır (recm)

bu uygulama genellikle kadın içindir (zina etmişse). Boğma, suya atma, ocakta yakma, parçalama, derisini yüzme, atın arkasına bağlayarak yerlerde sürükleme gibi ölüm yargısını uygulama biçimleri yoktur. Oysa başta Emeviler, Abbasiler olmak üzere, Osmanlı, İran gibi İslama bağlandığı savunulan ülkelerde uygulanan ölüm yargılarının nerdeyse hepsi Kur'ana aykırıdır. Hallacı Mansur parçalanmıştır. İbn Mukaffa parçalanmıştır, Seyyid Nesimi'nin derisi yüzülmüştür, başta Şehzade Mustafa (Kanuni'nin oğlu) olmak üzere pek çok şehzade (padişah oğlu) boğdurularak öldürtülmüştür. Nefi eli ayağı bağlanıp boğdurulmuş, denize atılmıştır. Bu tür uygulamaların sayısını saptamak olanaksızdır, öylesine çoktur. Peki yargılamada, uygulamada Kur'an biricik güvenilir kaynaksa bu çelişmelerin, aykırılıkların nedenlerini nerede bulacağız? Yanıtı açıktır, İslama dayandığı, Kur'andan kaynaklandığı ileri sürülen değişik mezheplerden.

İslamı savunduğunu, onun gerektirimlerine uyduğunu söleyen bütün mezhepler, benimsedikleri yöntemler nedeniyle, Kur'anın özüne aykırı bir yoldadır. Bu mezheplerin tüzelerine dayanılarak verilen yargıların nerdeyse hepsi geçersizdir, tanrı yolundan sapmadır. Sözgelişi Şeyh Bedreddin Padişaha karşı ayaklandığı, halkı ayaklandırdığı savıyla yargılanmış, tutuklanmış, sonra dinsiz diye asılmıştır. Burada savla yargı, uygulama ile yaptırım arasında çelişmeler vardır. Osmanlı döneminde öldürülen bütün şeyhlerle ilgili yaptırımlar Kur'ana aykırıdır, İslamın özünden kopmadır. Hıristiyan ortaçağında yakılarak uygulanan ölüm yargılarının hepsi İncil'in özüne aykırıdır, daha doğrusu İncil'e göre ağır bir suçtur, dinden sapmadır. Yavuz Selmi'in onbinlerce Türkmeni 'Alevi'dir diye kılıçtan geçirtmesi Kur'anın içeriğiyle, İslamın özüyle, tanrının buyruk-

larıyla bağdaşan bir eylem değildir, üstelik inanç bakımından ağır sorumluluklar içeren bir suçtur, bu suçu dine uygun göstermek de suçtur. Muhammed'in İslam topluluklarına saldırmayan, yıkım getirmeyen, uzak ülkelerde yaşayan (o dönemin ulaşım olanaklarına göre) toplumlara karşı giriştiği savaşlar, getirdiği Kur'anın ilkelerine de, özüne de aykırıdır, "İslamda baskı yoktur" kuralını getiren Peygamberle onun izini sürenler, İslamı kılıç gücüyle yaymayı yeğlemişlerdir, bu da iyilik örtüsü atında işlenmiş sapkınca bir suçtur. Bunları söylerken yerici bir düşüncemiz yoktur, konuya yaklaşırken nedenli tutarsız davranıldığını, düzen derken düzenin dışına çıkıldığını vurgulamak istedik. Bu tür yanılmalar, yanlış uygulamalar yaygındır günümüzde de.

-VI-

Çağımızda, Kur'ana dayalı kimi yaptırımların geçerliliği de tartışma konusudur, toplumsal gelişmelerle bağdaşmıyor. Sözgelişi suçluyu taşlayarak ördürmek çağdaş düzen anlayışıyla, insan değerlerine getirilen yeni, uygarca yorumlarla uyum içinde değildir. Bir kimse suçlu da olsa insandır, suçluya uygulanan yaptırım yeni bir suç niteliği taşımamalı. Sözgelişi, Kur'ana göre hırsızın eli kesilir, ancak yaptırımı ertelemek, suçundan dolayı üzüntü duymuşsa bağışlamak erdemdir. Eli kesilen bir kimsenin topluma yük olduğunu düşünmek gerekir. Böyle kimse suçu sürükleyen alışkanlarını bıraksa bile geçinmek için çalışma gereğinde kalır, oysa eli kesilmiş bir kimsenin iş bulması, çalışması kolay değildir. Bu kimse dilenecek, başkalarının acıma duygularına sığınacak, toplumun sırtında bir asalak olup kalacaktır. Öyleyse din böyle diyor savıyla eli keseceğine daha uygarca bir yaptırım aranmalı, suça yönetici eğilimlerden arındırma olanakları denenmelidir. Hırsızın elini kesmek kolay, oysa kesilen eli yerine takmak kolay değil olanaksızdır. Bu tür yaptırımlar, uygulamalar İslamın gün geçtikçe yıpranmasına, çağdaş gelişmeler karşısında aşınmasına yolaçıyor. Bugün, doğum hızlılığı nedeniyle uluslar çoğalıyor, dolayısıyla İslam ülkelerinde de hızlı bir artış görülüyor. Bu yanıltıcıdır, İslamın güçlenmesi, daha

etkin bir duruma gelmesi demek değildir. Güçlenmek insan sayısının artmasıyla oranlı değildir, uygarlık alanında yaratıcı, etkili, verimli olmak gerekir.

Günümüzde, bütün İslam ülkeleri üzüntü verici bir gerileme akımındadır. Kendini kurtaran, Avrupa'ya, Amerika'ya yaslanmayan bir İslam ülkesi yoktur. Körfez emirliklerinin, Suudi Arabistan'ın, öteki komşu İslam kuruluşlarının, hepsinin, elleri Amerika'ya, Avrupa'ya açılmıştır. Doğal bir varsıllık oluşturan petrol bolluğu bu ulusları kalkındırmaya kurtarmaya yetmiyor, yalnızca yönetici "haremleri"ne doldurulan kadınların, oynak gözdelerin, çapkın oynaşların sayısını arttırıyor. Sayısız kadınla Avrupa'ya, Amerika'ya giden, büyük bir otelin tümünü kapayan Arap emirlerinin, şeyhlerinin, sultanlarının adlarını sık sık yayın araçlarından, iletişim aygıtlarından öğreniyoruz. Peki, nerede kaldı, İslamda elinin emeğiyle geçinme, alçakgönüllüce yaşamak, başkalarının sırtından yarar sağlamamak? Konağındaki bütün iletişim araçlarını Avrupa'dan, Amerika'dan sağlayan, kullandığı görkemli taşıtları büyük giderler karşılığı Batı'dan satın alan bir İslam yöneticisinin, yönetici kurumun da görevli yetkilinin boyun bağı (kravat) takmaması anlamsız değil mi, çelişme sayılmaz mı? Neymiş boyun bağı takınmak papaza, gavura benzemekmiş. Peki bütün ileri iletişim aygıtlarıyla donatılmış görkemli bir taşıtta yangelip oturmak, bütün çağdaş ulaşım, iletişim aygıtlarından yararlanmak kafire benzemek değil mi? Görkemli masalarda tadına doyulmaz yemekler yemek, görkemli döşeklere uzanmak, en gelişmiş uçaklarla Hacca gitmek, görkemli yunaklarda (banyolarda) yıkanmak "dinsiz Avrupalı"ya özenmek, benzemek sayılmaz mı? Çağımızın İslam anlayışı, kuruluşu bindörtyüz yılın ötesinden gelen uygulamalardan arayan

bir Müslüman başı bu çelişmeleri görecek olgunlukta değildir.

Uygarlığın gözlüğüyle bakılarsa, düşünmeyi beceren insan için, bu karışık tutum sarsıcı bir çelişmedir, yargının iki ucunu bir araya getirmeyi olanaksız kılan durum budur. Bu çelişmelerin ağında insanın sağlıklı düşünme eylemine geçişi sözkonusu değildir. Düşünmeyen, eylemlerinin, davranışlarının örgüsünü kendi görüş iplikleriyle öremeyen bir kimsenin uygarlıktan çıkarabileceği anlam da olumsuzdur. Yarar, çıkar sözkonusu olunca uygarlıktan yana görünmek, inanç uygulamaları gündeme getirilirse uygarlığa karşı çıkmak çağımızın Müslümanını nitelendiren başlıca tutumdur. Bu durum, içerdiği olumsuz inanç öğelerinden dolayı, yüzyıllar boyunca tartışılmış bir yarar da sağlamamıştır. Bugün İslamcının elinde yaşamı boyunca döndürdüğü vızıltılı bir topaç vardır, bu topaçın dönerken çıkardığı vızıltıları İslamcı kardeşimiz derin anlamlı sesler saymakta, onları kavradığı gün tanrı katına yükseleceğine inanmaktadır. Onun önünde en büyük engel, Atatürk'ün yaptığı devrimlerdir, bu devrimler ortadan kadırılsa Türkiye yeryüzünün en ileri, en güçlü, en bayındır toplumu olacak, Suudi Arabistan'ı, İran'a, Pakistan'ı, Afganistan'ı bile geçecektir. İyi Müslüman kardeşin tasarlayabildiği uygarlık aşaması budur. Oysa, İslamcı yurttaşımızın yararlandığı bütün uygarlık araçları bilimde gerçekleştirilmiş devrimlerin doğal sonuçlarıdır, başarı ürünleridir. Humeyni yönetimi bile kadınları karanlıklar içinde dolaştırmayı, kediler gibi karanlıkta gördürmeyi, yarasalar gibi güneş ışığından yoksun oyuklarda yaşamayı bir devrim saymaktan geri kalmamış, adına "İslam Devrimi" demiş-tir. Yeryüzünde karanlıkta yaşamayı ilke edinmiş biricik devrim Humeyni yönetimidir, başka bir örnek bilinmiyor.

Çelişmelerle düşünmek, karşıtlıklar içinde doğru yargıya varmak olanaksızdır. Bu nedenle çelişen düşünemiyor, karşıtlıkları göremeyen doğru yargıya varamıyor demektir. Düşünmek denen eylem, birtakım önyargılarla önceden, yönlendirilirse kişiyi ancak çıkmazlara götürür, bulanıklığa iter, bunun başka türden bir sonucu yoktur, başlangıç eğri olursa sonuç doğru çıkmaz.. Oysa İslamcı aydın böyle düşünemiyor, bindörtyüz yıl önceden yürürlüğe konmuş önyargılara dayanarak çağımızın sorunlarını, yaşam koşullarını açıklamak, düzenlemek istiyor, bunun özlemini çekiyor. Üstelik kendi toplumu dışında, bambaşka bir yaşam ortamında doğmuş inançların etkisiyle saptanmış önyargıların egemenliği altına giriyor. İslamcı bununla da yetinmiyor, kendi anlayışına göre karanlık bir çevre oluşturarak başkalarını da uçuruma sürüklemek istiyor. Bu son durumda en uygun av kadınlardır. İmdi İstanbul gibi ülkemizin en büyük, en varlıklı, tarih bakımından en eskiler arasında sayılan bir ilinde, Beyazıt yöresinde yayımlanıp satılan bir kitapçıktan şu örnek alıcı alıntıları birlikte okuyalım:

"Cennette erkeklere en azından yetmiş huri kızı, iki dünya hanımı verilecektir. Huri kızlarının bir saçının teli dünyaya zahir olsaydı (yansısaydı) güneşin ışığı yanında sönük kalırdı. Eğer huri kızlarının bir damla tükürüğü denizlere damlasa, denizlerin suyu tuzdan pak olup, baldan tatlı olur. Cennette insanların ciğerleri elbiselerden aksedip, ayna vazifesi görür. İnsanlar birbirlerinden kendilerini görürler. Tuba ağacında envai çeşit meyvalar olup, dallarını köşklere uzatıp, toplatacaklardır. Ve aynen yerinde yine meyva olduğu halde yerine denecektir. Kuşları havada uçarken gördükleri zaman, şu kuşları kebab etsek de yesek, deseler, kuşlar hemen kebab olup önlerine gelecektir. Yediktan sonra

yine uçup gideceklerdir. Cennette hastalık yok, yorgunluk yok, ölüm yok, bela yok, çile yok, ibadet yok, üzüntü yok, gam keder yok. Para kazanacağım diye çalışmak yok, iş yok, fakirlik yok.... cenneti anlatmaya diller aciz kalır". (İmana Çağrı, H. Özyiğit, 1984, s. 17. Şelale Yayınları, Beyazıt, Beyaz Saray, No. 32)".

Bu alıntı düşünmeyi bilen, seven, dahası İslam dinine saygı, sevgi duyan bir kimse için çok şaşırtıcıdır. Bu durumda, din adamlarının bu sıkıntılı, acılı, üzüntülü yeryüzünde yaşamaları bir saçmalık değilse ne olabilir? Hepsinin kendi kendilerini öldürüp o güzel huri kızları arasında mutluluğun tadını çıkarmaları gerekmez mi? Yine bu bilimsel, yüce kitapçıktan bir alıntı verelim:

"Oranın yemekleri dünyadaki gibi karın ağrıtmaz. Tuvalete gitme ihtiyacı duyurmaz. Miski anber kokusuyla ter olup çıkar. Cennet insanları günde yetmiş kat elbise değiştirirler. Cennette gece yok. Cennet ışığı arştan alıyor. Zevk eksilmesin diye cennette uyku da yok.... Cennette kadın erkek genç olup erkekler de kadınlar gibi bilezik takıp başlarına taç koyacaklardır". (s. 16)".

Bu alıntılar karşısında sağduyunun dili tutulur, dizleri titrer, insan denen yaratığı ne gibi saçmalıklarla ilgilenmeye, uğraşmaya yatkın olduğunu anlayınca ürperir. Oysa İslam yandaşı bunlara bilim diyor, işte Peygamber'in "beşikten mezara değin bilim iste" öğütünden çıkarılan sonuç budur. İslam dininin Kur'an ile hadis gibi. iki kaynağında böylesi bir cennet tanımlaması yoksa da, buna uyabilecek yorumlara elverişli nitelemeler vardır. İslamcı yazar bu nitelemeleden yararlanarak konuyu saptırıyor, olayı çarpıtıyor, okuyucu genç ise doğal özlemlerini kamçılıyor, duygularını ısı-

tarak kabartıyor. Öyle değil mi, böyle güzel kızları kim istemez, üstelik yaşlanmak, güçten kesilmek, yorulmak gibi olumsuzluklar da yok. İşte çağımızda Darwin'in evrim kuramına, Avrupa uygarlığının İslam buluşlarından, Kur'andan kaynaklandığına inananların, Atatürk devrimlerine de, kendisine de dil uzatanların anladıkları din, bilim böyledir.

İslam dini insanı umutla korku arasında sallanan, gidip gelen bir yaratık diye görmektedir. Onun yaratılmış bir nesne olarak başlıca görevi, kendini yaratan tanrıya tapmak, bağlanmak, onun buyruklarına uymak, yapma dediğini yapmamak. Yapılması uygun görülene iyi, yapılmaması istenene kötü (suç) denir. İyilik önünde mutluluk, kötülüğün önünde yıkım vardır. Öte yanda insanın bir yazgısı oduğu inancı da açıktır. Ancak insanın yaratılmasında kişisel istenci, dileği sözkonusu değildir, bütün yetki tanrının elindedir. İnsanı kendi istenci dışında, tanrı yaratıyor, yazgı ile bütün yetkileri elinde bulunduruyor, sonra dönüyor eylemlerinden insanı sorumlu tutuyor, kendi istenciyle ilgisi olmayan eylemlerinden. Bu açık bir çelişkidir, İslamın doğuşundan beri tartışılır. Yazgıdan dolayı insan sorumlu tutulamaz, sorumluluk özgür istençle bağlantılıdır savı gündeme getirilir. Yazgı varken kişinin sorumlu tutulması bir çelişmedir, bu çelişme de İslamın özünde vardır. Oysa kimi yorumcular, aşırı dinciler bu konuda düşünülmesini bile suç sayarlar, sonra dönerler İslam dini insana, insan usuna en çok değer verendir derler, başka türlü bir çelişme, üstüne kara örtü çekilmiş besbelli. İnsanın düşünme yetisi belli bir oyluma itilir, bütün özgür davranışların önüne engeller konursa, düşünsel üretim olanağı ortadan kalkar, insan yalnızca verilenleri uygulayan bir yaratık olarak kalır. İşte İslamın istediği budur, düşünme

özgürlüğü ancak İslamın gösterdiği yolda yürüme anlamındadır, bu da bir çelişmedir.

Yurdumuzda Muammer Aksoy, Turan Dursun, Bahriye Üçok gibi üç bilim insanı, Çetin Emeç, Uğur Mumcu gibi iki ünlü yazar öldürüldü. Bunları öldürenlerin "İslamcı" oldukları anlaşıldı. Peki İslama, Kur'ana göre bir kişinin öldürülmesi için yetkili kimseden onay (burada fetva) almak gerekir, başka türlü öldürme ağır suçtur, karşılığı "cehennem"dir. Öyleyse bu öldürülen kimselerle ilgili yargıları, onayları kim verdi? Gerçek bir Müslümanın bunu açıklaması gerekir, imanından dolayı da kaçınılmazdır. Nedeni şudur: "fetva" verildikten sonra yargıyı yerine getirenin, yaptırımı gerçekleştirenin suçu yoktur, suç varsa ölüm yargısını verenindir. Yine Islam dinine göre, böylesi olaylarda yargıyı verenin kendini gizlemesi, korkması dinsizliğinden, inançsızlığından dolayıdır. İslamda yargı açık verilir, gerekçesi bildirilir, gizli, örtülü yargı olmaz, yargının kaynağı Kur'andır, o da gizli değil. Öyleyse bu tür olaylarda İslamdan kopuş vardır.

İslam dini insanı umutla korku arasında sallanan, gidip gelen bir yaratık diye görmektedir. Onun yaratılmış bir nesne olarak başlıca görevi, kendini yaratan tanrıya tapmak, bağlanmak, onun buyruklarına uymak, yapma dediğini yapmamak. Yapılması uygun görülene iyi, yapılmaması istenene kötü (suç) denir. İyilik önünde mutluluk, kötülüğün önünde yıkım vardır. Öte yanda insanın bir yazgısı oduğu inancı da açıktır. Ancak insanın yaratılmasında kişisel istenci, dileği sözkonusu değildir, bütün yetki tanrının elindedir. İnsanı kendi istenci dışında, tanrı yaratıyor, yazgı ile bütün yetkileri elinde bulunduruyor, sonra dönüyor eylemlerinden insanı sorumlu tutuyor, kendi istenciyle

ilgisi olmayan eylemlerinden. Bu açık bir çelişkidir, İslamın doğuşundan beri tartışılır. Yazgıdan dolayı insan sorumlu tutulamaz, sorumluluk özgür istençle bağlantılıdır savı gündeme getirilir. Yazgı varken kişinin sorumlu tutulması bir çelişmedir, bu çelişme de İslamın özünde vardır. Oysa kimi yorumcular, aşırı dinciler bu konuda düşünülmesini bile suç sayarlar, sonra dönerler İslam dini insana, insan usuna en çok değer verendir derler, başka türlü bir çelişme, üstüne kara örtü çekilmiş besbelli. İnsanın düşünme yetisi belli bir oyluma itilir, bütün özgür davranışların önüne engeller konursa, düşünsel üretim olanağı ortadan kalkar, insan yalnızca verilenleri uygulayan bir yaratık olarak kalır. İşte İslamın istediği budur, düşünme özgürlüğü ancak İslamın gösterdiği yolda yürüme anlamındadır, bu da bir çelişmedir.

Yurdumuzda Muammer Aksoy, Turan Dursun, Bahriye Üçok gibi üç bilim insanı, Çetin Emeç, Uğur Mumcu gibi iki ünlü yazar öldürüldü. Bunları öldürenlerin "İslamcı" oldukları anlaşıldı. Peki İslama, Kur'ana göre bir kişinin öldürülmesi için yetkili kimseden onay (burada fetva) almak gerekir, başka türlü öldürme ağır suçtur, karşılığı "cehennem"dir. Öyleyse bu öldürülen kimselerle ilgili yargıları, onayları kim verdi? Gerçek bir Müslümanın bunu açıklaması gerekir, imanından dolayı da kaçınılmazdır. Nedeni şudur: "fetva" verildikten sonra yargıyı yerine getirenin, yaptırımı gerçekleştirenin suçu yoktur, suç varsa ölüm yargısını verenindir. Yine İslam dinine göre, böylesi olaylarda yargıyı verenin kendini gizlemesi, korkması dinsizliğinden, inançsızlığından dolayıdır. İslamda yargı açık verilir, gerekçesi bildirilir, gizli, örtülü yargı olmaz, yargının kaynağı Kur'andır, o da gizli değil. Öyleyse bu tür olaylarda İslamdan kopuş vardır.

Bugün, adı geçen öldürme olaylarında yönlendirici odakların adları açıklanmıyor, yalnızca öldüren kimseler aranıyor, yakalanınca yargılanıyor, gereği yerine getiriliyor. Bu yanlış, verimsiz, saptırıcı bir uygulamadır, din bakımından yasal olan "fetva"yı verenin bulunması, açıkladığı yargının gerekçesini, dayanaklarını göstermesidir. Dinciler, İslamcılar bu gerçekleri de bilmiyorlar, bu nedenle İslam anlayışına göre yerleri cehennemdir, yaptıklarını gizlemektedirler. Bu olumsuz eylemlerin arkasında İslamın geleceğinden dolayı duyduğu derin korku artmaktadır, İslamcılar bugün İslamın geleceğinden kaygılıdırlar. Yine İslamcılar gelişen Avrupa uygarlığı karşısında, İslam ülkelerinin yürekler acısı durumunu, gittikçe karanlık bir uçuruma sürüklendiklerini, kendilerini ayakta tutabilecek olanaklardan yoksun kaldıklarını çok iyi biliyorlar. Bu sadırılar, öldürmeler, baskınlar, ögürtülerle-böğürtülerle alanlara dökülmeler hep gelecekten duyulan sarsıcı korkunun, kaygının yüzeye vurmuş görüntüleridir. İslamcı topluluk kendine güvenemiyor, geleceği karşısında sağlıklı bir görüşü yoktur.

Humeyni'nin İran'ı ayakta durabilmek için en büyük gücünü kadınların başlarına çektirdiği kara başörtüsünden almaktadır, İran'ın bir devlet olarak geleceği, kadınların kara başörtülerine bağlanmıştır. Siz yüzbinlerce kişiden oluşan orduları, en gelişmiş çağdaş savaş araçları, gereçleri bulunan bir ulus düşünün ki kadınların saçlarından dolayı derin bir korkuya kapılmakta, kadının saçı görünürse çapkın erkeklerin alanlara dökülerek önüne geçilmez bir kargaşa yaratacaklarından kaygılanmaktadır, buna İran adı verilmiştir, ülkemizde de epey uzantısı, tutsağı, uşağı vardır.

İslamcıların günümüzde sürdürdükleri tutumun yeni olmadığını, Osmanlı döneminden buyana toplumsal gelişmelerin karşısına dikildiğini daha önce gördük, biliyoruz. Bu gerici davranış, Osmanlı'ya İran'dan gelmiyordu. İran'dan gelen, Osmanlı'ya oranla daha geliştirici bir anlayıştı. Bunun izlerini günümüz Alevilerinde görmekteyiz. Alevilerde kadının kaçtığı, göçtüğü, karalara büründüğü görülmemiştir, bunu da biliyoruz. Alevilik'ir. karşısına dikilen Sünnilik'in kırıp dökücü, asıp kesici olduğu da tartışma götürmez bir gerçektir ülkemizde. Demek, günümüz İslamcılarının bağlandıkları gelenek pek yeni değildir, yıpranmış medrese anlayışının karnı doyurmak, bilgisiz kimseleri sömürmek, çıkar sağlamak gibi eylemleri çağlar boyunca yinelenmektedir. Geçenlerde İmam-Hatip okulları'nı bitirenlerin bir tören düzenledikleri, eskilerle yenilerin tanıştıkları konusunda yayın yapılmış, değişik yerlere bildiriler asılmıştı. Bunların birinde şu yazılar vardı: "bugün daha güçlüyüz". Bu yazı ilginçtir. Neden "bugün daha güçlü" olmayı vurguluyorlar. Bu okulların "dün"ünde medrese vardı, Osmanlı yönetimi bu kurumları besliyordu, onların kışkırtmalarıyla çıkan ayaklanmaların da başedemiyordu, üstesinden gelemiyordu.

"Bugün daha güçlüyüz" boşuna söylenmiş sözlerden oluşmuyor, içe dönük bir anlam içeriyor. Nitekim devrimcilere saldırmalar, yayın araçlarını, kitapları yırtmalar-yakmalar, camilerden çıkıp başı dönmüş sürüler oluşturarak sağa sola yayılınca öğürtüler-böğürtüler çıkarmalar, böylece çevreye korku salmalar hep "daha güçlüyüz" örtüsü altında saklıydı kuşkusuz. Ben, bu saklı gizemi çözmekte güçlük çekmedim, gençliğimde yıllarca aralarında bulunduğum Nakşbendi Tarikatına bağlı eski tanıdıklarımla konuşup söyleşerek işin içyüzünü öğrendim. 12 Eylül yönetiminin getirdiği

utanç verici, aşağılık durumlardan biri de bu tarikata büyük bir ilgi gösterme, onu güçlendirme olmuştur. Bu yönetimin çok yüksek görevlere getirdiği, kendi ağzıyla soyunda Kürt yurttaşların bulunduğunu söyleyen bir kişinin anası, kırkbeş yaşına basmadan biraz önce, bu tarikatın etkili büyüklerinden bir şeyhe gönül vermiş, onunla çok özel ilişkiler kurmuş, gözdeler arasına girmişti. İşte bu gerici, ayaklanıcı (Kurtuluş Savaşı yıllarında hep bu tarikata bağlı kimseler ayaklanmış, kan dökmüştür), bilgisiz kimselerin toplandıkları ocak birden bire büyük etkinlik göstermiş, İstanbul'dan istediği adayı kazandırabilecek güce ulaşmıştı. İmam-Hatip okullarını, oraları bitirenleri, Kur'an Kurslarını besleyen, yurtdışından büyük yardımlar sağlayan yine bu tarikattı.

Ben, yazının yazarı, gençliğimde bu tarikata girdiğim, Süleyman Efendi'nin dervişi olduğum için, bütün ileri gelenleri, şeyhleri tanımıştım, hepsi benden çok yaşlı, şimdi dünyamızdan göçmüş kimselerdi. Ancak bu şeyhle bugünkü Nakşbendi şeyhleri gibi bilgisiz, başı boş, ne dediğini bilmez, koyun başlı kimseler değillerdi, içleride Kenan Rifai gibi yabancı dil bilenler okumuşları vardı. Bu kişilerin yerlerine geçenler arasında (çoğunu yine tanırım, içlerinden Karadenizli olan birisinin gençlik yılları hırsızlıklarla, orman kaçakçılıklarıyla, yaylalardan koyun-sığır çalmakla geçmiştir) okumak şöyle dursun düzgün Türkçe konuşanı bile azdır. İmam-Hatip okullarının, Kur'an Kurslarının çoğalmasına, yurt düzeyine yayılmasına olanak sağlayan bu tarikat ile ona bağlı, sözde bilimden yana olan gerici bir dernektir. Bu kuruluşların Kamutay'da yandaşları, görevlileri, işbirlikçileri vardır. Bugün Diyanet İşleri Başkanlığı, daha önce de değinildiği gibi, bu tarikatın denetimi altındadır, yer-

den eşek dikeni biter gibi çoğalan dinci kuruluşların (vakıfların) hepsinin arkasında bu tarikat vardır.

Bugün, İmam-Hatip okulları çıkışlıların çoğu bu tarikate girmekte, sonra yine bu tarikatın ileri gelenlerinin etkisiyle toplum kurumlarında görev almaktadır. Sözgelişi, yine bu tarikatta, bu din eğitimi gören okulları bitirenler arasında, güvenlik görevlisi olan kişilerin sayısı az değildir. Daha önce de açıklandığı gibi, kimi güvenlik görevlilerinin dinci gösteriler karşısında ilgisiz kalışları, devrimcilere gözleri dönmüşçesine saldırmaları bu kuruluşun yardımları nedeniyledir. Bu kuruluşun gizlice beslediği güvenlik görevlileri bilinmektedir: bu gerçeği saptamak isteyenlerin bu tür gösterilerde görevli güvenlikçileri izlemeleri gerekir, bu da güç değildir, hangi camilerde namaz kıldıklarını görmek kolaydır. Biz, bunları şunu bunu kötülemek için yazmıyoruz, ülkemizde kargaşanın, tedirginliğin nereden, hangi kuruluşlar aracılığıyla çıkarıldığını, sürdürüldüğünü göstermek düşüncesiyle davranıyoruz. Nitekim, Aydınlık Gaztetesi'ne karşı girişilen yakışıksız engellemeleri çıkaran güvenlik görevlilerinin kimler olduklarını, neden başkalarını kışkırttıklarını, gerekirse İçişleri Bakanlığına adlarını, aşamalarını verebileceklerini RP yetkilileri açıklamışlar. Bu yasal görevlilerin yasaya aykırı davranışları, ülkemizde, İslamcı olmanın ne denli sakıncalı, uygarlık karşısında utanç verici, aşağılık girişimlere yolaçtığını gösteren kanıtlardır. Ulusun, devletin görevlisi inancının sağladığı soysuzluk karanlığından yararlanarak nice alçaklıklardan kaçınmıyor. İşte günümüzde İslamın yarattığı bölünmeye, çelişmeye yönelik olaylar.

-VII-

İslam dininin, yurdumuzda, özünden koptuğunu gösteren kanıtlardan en önemlisi Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Kurtuluş savaşı'ndan sonra, özellikle Cumhuriyet yönetiminin kurulmasıyla din sorunu Kamutay'da gündeme getirildi. Osmanlı Devleti dine dayalı bir nitelik gösteriyordu, gerçekte pek de dine dayalı değildi, padişahların dine aykırı davranışları çoktu. Neyse, burada sorun o değil, Osmanlı'nın kurduğu "Şer'iye Vekaleti"nin kaldırılmasıyla boşalacak yere, Cumhuriyet yönetiminin denetimi altında, yalnızca din sorunlarıyla ilgilenen bir kamu kurumunun oluşturulması gündeme getirildi. İşte bugünkü Diyanet İşleri Başkanlığı'nın varlık nedeni budur. Tükiye Cumhuriyeti sözcüğün bütün anlamıyla değilse de "laik" diye nitelenen bir içerik taşımaktadır. Laiklik dinsizlik, sapkınlık gibi yorumlanabilecek bir anlam taşımaz. Gerçekte devlet değil, ancak birey "laik" olabilir, nedeni de devletin dini olmayışıdır. Ancak bireyin dini olabilir, devlet ise bir birey değildir. Devlet işlerini, yürütmelerini, yaptırımlarını çağdaş tüze anlayışına, uygarlık ölçülerine göre yürütür. Bu yürütmede dinden ne buyruk alır, ne de görev bekler. Din, devlet kurumlarının dışında kalması gereken, yalnızca bireysel davranışları ilgilendiren bir yapıdadır. Bu nedenle toplumsal içerik bakımından yasa-

ların denetimi altındadır, başıboş değildir, yasal bir kuruluştur, din denen tapım alanı. Bu nedenle de devletin oluşturacağı, yönlendireceği bir düzeni yoktur. Öyleyse, yine yasalara bağlı, ancak içişlerinde bağımsız, kendi kendini yöneten, geçindiren bir dernek olarak kalmak, bugün Diyanet İşleri Başkanlığı'nın istemesi, gerçekleşmesine çalışması gereken sorundur.

Diyanet İşleri Başkanlığı Sünni bir kuruluştur, oysa ülkemizde değişik inançlara bağlı başka kuruluşlar da vardır. Sözgelişi Alevilik denen akım Sünnilik'le bağdaşmaz, bu nedenle öğretim kurumlarında Sünni anlayışa uygun bilgilerinin Alevilik'e bağlı öğrencilere de verilmesi, onların bu bilgilerden sorumlu tutulmaları yasal bir işlem olmadığı gibi insan değerleriyle de bağdaşmaz. Devletin inanç dağıtmak, bireylere istemedikleri inanançları öğretmek, aşılamak gibi bir yetkisi yoktur, devlet bireyin inanç öğretmeni değildir. Öyleyse öğretim kurumlarında okutulan dinle ilgili öğrenceler kadırılmalı Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yönetimi altında bağımsız din öğretimi yapan okullar açılmalıdır. Devlet bunların içeriklerine değil yasal yapılarına karışmalıdır, yasaların gerektirdiği alanın dışına çıkmasına, yasaların aykırı bir eylem ortamı oluşturmasına karışmalıdır.

12 Eylül sorumlularının, birer "şeriat tellalı" gibi ortaya çıkarak, bireysel inançlarını "devletleştirme" çabaları İslam dininin özüne de aykırı bir uygulamaya dönüştü. Oysa dinle ilgili ilk bilgiler okullarda değil evlerde, aile içinde edinilir, öğretilir. Çocuk tanrısını, yalvacını evinde, büyüklerinden öğrenme gereğindedir, devlet din öğretmeni değildir. Bu nedenle 12 Eylül uygulamaları bireysel inanç bakımından yakışıksız, saygısız bir baskı olmaktan öteye geçemez. Diyanet

İşleri Başkanlığı, İslam dininin içeriğine uygun olarak, bir devlet kurumu niteliği taşımaktan kendi isteğiyle, çabasıyla uzaklaşmalıdır, bir dernek olmalıdır. Nedenlerinden biri de şudur: devlet denetimi, yönetimi altında bulunan kuruluşlardan, onların inanç türüne bakmadan, davranışlarını dinle ilgili olup olmadığını araştırmadan, vergi toplar genel bir gelir birikimi (bütçe) düzenler. Bu gelir birikiminde, İslam dininin "haram" saydığı, kesinlikle yasakladığı işlerinin, kuruluşların, satakların ödedikleri vergiler de vardır. Ülkemizde en çok vergi ödeyen kuruluşların hepsi İslam anlayışına göre yasaklanması gereken varlıklardır. Bunların neler olduğunu daha önce söylemiştik (bankalar, tekel ürünleri, genel evler, kumarhaneler bg.). Bu durumda Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı görevlilerin aylıklarında önemli bir "haram birikimi" vardır. Daha önce değinildiği için burada sözü uzatmayalım.

Burada yapılması gereken önemli iş, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın İslam inançlarını daha çok yıpratmadan, tarikat denen bölümlere ayırmadan, dine inananları alanlara, yollara dökmeden kendi kendini düzenlemesi, bağımsız bir dernek kurumuna gelebilmesi için yeterli girişimde bulunmasıdır. Bunu yapmadığı sürece, bu kurumun İslama yararı yoktur, daha hızla çökmesine olanak sağlar. Yoksa, din ağırlıklı öğretim kurumlarından çıkan kimselerin güvenlik odaklarında görevlendirilerek yozlaştırılmasıyla bir yere varılmaz. Dinin görevi güvenlik güçlerini denetlemek, beslemek değildir. Bugün din etkinliği nedeniyle kimi karakollara götürülen, gözaltına alınan nice gencin yediği dayaklar yüzünden bitkisel yaşama girdiklerini biliyoruz. Sözgelişi, "İstanbul Üniversitesi Jeofizik Mühendisliği birinci sınıf öğrencisi Harun Çetin yapılan işkenceler

sonucu beyninin hasar görmesi yüzünden halen komada" (Cumhuriyet, 13.6.1993). Bu olay, ülkemizde güvenlik açısından çok ilginçtir. Karakola götürülen bir genç orada "komaya girerek" sayrılarevine kaldırılıyor. Güvenlik yetkililerinin verdikleri yanıt da ayrı bir önem taşıyor: "zehirlendi", ya da "kendini öldürmeye kalkıştı". Oysa sayrılarevi yetkilileri dayak yediğini, başkemiğinin kırıldığını, bu nedenle bitkisel yaşama girdiğini söylüyorlar. Bu olayda yozlaştırılmış iyice soysuzlaştırılmış bir güvenlik anlayışı egemendir. Yurttaşı korumakla görevli birkaç soysuzun karakolda insanı "koma"ya sokması, ancak, inanç bakımından katılaştırılmış, kendisi gibi düşünmeyenlerin hepsini "din düşmanı" sayacak anlamada yıpratılmış bir anlayışın ürünüdür. İyice araştırılır, incelenirse bu tür insanlık dışı eylemlere girişen güvenlik görevlilerinin çoğunun İmam-Hatip çıkışlı olduğu kolayca anlaşılır. Bugün ülkemizde kırk yıldır, güvenlik görevlilerinin devrimci, solcu diye nitelenen gençlere yaptıklarını, Kurtuluş Savaşı evresinde Polatlı sırtlarına dayanan düşman orduları yapmamıştır. Üstelik bu aykırı, utanç verici uygulamaların hep din adına yapıldığını, bu gençlere "dinsiz", "kafir", "komünist", "satılmış", "kökü dışarda" dendiğini hepimiz biliyoruz. Bu yüz kızartıcı nitelemeleri dillerine dolayanların "milliyetçi", "mukaddesatçı", "ülkücü" olduklarını, öyle övündüklerini söylemenin gereği yoktur artık.

İlk bakışta bu tür üzücü olayların dinle, inançla bağlantılı olmadığı ileri sürülebilir, kimi durumlarda doğrudur bu sav. Ancak, olayın karşısında din görevlisinin susması, yasaların kendisine verdiği yetkiyi kullanmaması ilgiye değer. Din adına işlenen suçun dinle ilgisi olmadığını söylemek din görevlisine düşer. Din görevlisini bunu yapmazsa, dini yeterince bilme-

yenlerin içinde, bu yapılanların hepsi din gereğidir gibi bir düşünce uyanıverir. Güçlü olmanın biricik kanıtı eyleme dönüşmedir. İslamcıların ortaya attıkları "dinin gücü" savı yetersizdir, gerçekte güçsüzlüğü, korkaklığı gizlemek içindir. İslamcı anlayışta düşünceye düşünceyle karşı çıkma yeterliliği yoktur, bütün sorunların saldırılarla, kan dökmelerle çözümleneceğine inanmak İslam anlayışının başlıca dayanağıdır. Bunun nedeni İslamın, içerik bakımından, bilimsel inandırıcılık gücü olmayışıdır. Çağımızda İslam anlayışıyla bağlantılı davranışlar, eylemler hep dışa dönüktür, kaba güce yaslanma eğilimindedir. Nitekim bütün yasaklarda böyle bir inanç oylumunda sergilenmektedir. Humeyni'nin Salman Rüşdü'ye karşı tutumu, gerçekte, sarsıcı bir korkaklığı dışa vurmasıdır. Bu korkaklığın daha gülünç örneklerini ülkemizde hep birlikte yaşadık. Bir düşünülsün. Bir Salman Rüşdü, bir romanıyla bütün İslam ülkelerini sarsıntıya uğrattığı, ayağa kaldırdı, birbirini izleyen yasakların, uygulamaların, ölüm yargılarının gündeme getirilmesine olanak sağladı. Bu durum korkunun yüzeye çıkışıdır, birkaç Salman Rüşdü çıksa bütün İslam ülkelerinin sonu gelmiş, İslamın gücü silinip süpürülmüş demektir.

Bu yapılan, sürdürülen olumsuz, uygarlığa karşıt, çelişik olaylarda dinin etkisi yok mu? dini bu olayların büsbütün dışında, ötesinde görebilir miyiz? Bu olayları dinle değil de din adına yapanların tutarsızlıklarıyla ilişkili görelim, dini bu gibi eksikliklerden arındıralım. Ancak, ortaya çıkan şu soruları da inandırıcı, güven verici nitelikte yanıtlamamız gerekir kanısındayız:

1- Düşünce ürünlerine, sanat yapıtlarına karşı çıkanların nerdeyse hepsi camilerde toplanırlar, özellikle cuma namazlarının ardından eyleme geçerler. Neden

camiler, özellikle cuma namazları seçiliyor? Bu dinci kardeşlerimizin biraraya gelmelerine yardımcı olacak başka olanak yok mu? Sonra neden hep namaz kılanlar üstlenirler bu işleri?

2- Bu tür olaylarda neden İmam-Hatip çıkışlı kimseler öncü durumundadırlar? Neden bu dinci okullardan çıkan gençlerin büyük bir çoğunluğu gördükleri öğrenimle ilgili görevler almazlar? Neden bu gençlerin hepsi Atatürk'e, devrimlere, yaniliklere karşıdırlar? Neden Avrupa uygarlığına karşı çıkarken hep Avrupa'ya el açarlar, oradan getirilen araçları-gereçleri kullanırlar, neden hep "dolar", "mark" gibi Hıristiyan akçalarını çok severler?

3- Neden, Peygamber'in yaşadığı çağda, şu "asr-ı saadet" denen mutluluk döneminde olduğu gibi, Hacca deveyle, atla gitmezler de hep uçak, taşıt, özellikle "Mercedes" gibi çağdaş araçları yeğlerler?

4- Neden bu din ağırlıklı öğretim kurumlarından yetişenlerin hepsi kırsal kesimlerde, yoksul köylerde değilde büyük illerde, yaşam olanakları bakımından ayrıcalıklı yörelerde oturmak isterler? Yoksa onların inandıkları, sevdikleri tanrı Anadolu'nun bu yoksul kesimlerinden daha mutlu bir yaşam sağlayan varlıklı bölgelere mi göçmüştür? O kırsal yörelerde tanrı yok mu? Peygamber onlarla ilgisini kesmiş mi?

5- Bundan elli yıl önce, ülkemizde yurttaşların köylerde, büyük yerleşme yerlerinde yaşamalarına bakarak bir karşılaştırma yaptığımız da ilginç bir sonuca varırız: yurttaşların yüzde yirmisi büyük yerleşme yerlerinde, yüzde sekseni kırsal kesimlerde yaşardı. Kırsal kesim üretim, büyük yerleşme yerleri tüketim alanlarıydı (tarım yönünden). Bugün durum tersine dönmüştür, üreten azalmış, tüketen çoğalmış: kırsal kesim

yüzde yirmi, büyük yerleşme yerleri yüzde seksen oranında yurttaş içermektedir (günlük yayın araçlarından öğrendiğimize göre). Bu olumsuz durum, gelecekte geçimini büyük yerleşme yerlerinin tüketici odaklarına bağlayan dinciler için geçime dayalı korkunç bir bunalımın belirtileri olmayacak mı?

6- Böyle bir geçim darlığının, yaşam sıkıntısının ardından, büyük savaşlarda görülen ürpertici olaylar ardarda dizilmeyecek mi? Sözgelişi kadınlar, kızlar İkinci Büyük Savaş'ta gördüğümüz, tanığı olduğumuz gibi bir ekmek için Edirnekapı-Topkapı surlarının oyuklarında sıcak etlerini satmaktan kurtulabilecekler mi? Bugün İran'dan, Suudi Arabistan'dan, Al-Baraka'dan büyük yardımlar, akçalar, altınlar geliyor, onlarla istenen koyunlar, sığırlar, boğalar satın alınıp kurban ediliyor. Yarın bu büyük yardımlar sürse bile o etleri büyük bir kıvançla yenen hayvanlar nereden sağlanacak? Artık kırsal kesimlerin otlakları, aylakları, yaylımları boş kalacak, bugünün tarımcı yurttaşları dinci okullardan çıkanlar gibi, kendilerini unutan tanrıyı büyük yerleşme yerlerinde aramaya çıkacaklar. Siz bunun önünü alabilecekmisiniz ey İslamcı kardeşlerimiz?

7- Bu dengesiz göçler sonucu, hızla çoğalan yurttaş sayısı karşısında, Sakarya ırmağının bütün suyu İstanbul'a akıtılsa bile, kuraklık giderilmeyecek. Bu nedenle, sevgili dinci, İslamcı kardeşler, cuma gecesinin o tatlı yorgunluğunu gidermek için, şeriat kurallarına göre yıkanmaya (gusl abdesti almaya) yeterince su bulamayacaksınız. Bütün İstanbul asfaltla, betonla kaplandığından toprakla, kumla da arınamayacaksınız (teyemmüm) ey dini bütün, Atatürk'e, devrimlere sövmeyi, İslamın yeni koşullarından biri sayan, din diye anlayan yurttaşlarımız.

Bu dizilenen soruların yanıtlarını vermek, bugün için kolaydır, ancak geniş kapsamlı bir düşünme ortamına girilirse bu yanıtların gelecek için İslamcıya yarayışlı bir yanı olmayacak. Üstelik İslamcı topluluklar Osmanlı yönetiminde olduğu gibi köylere akça toplamaya, yardım istemeye de gidemeyecekler, nedeni de kırsal kesim yaşamının üretici niteliğini yitirmiş olmasıdır. İslam inancı kapsamlı, geniş, üretici düşünmeyi engelliyor. Oysa, bu engellemenin dinden değil de, dincinin kişisel tutumundan geldiği vurgulanıyor. Öyleyse neden İslama aykırı sayılan girişimler yine İslamcı çevrelerden geliyor, İmam-Hatip çıkışlılardan kaynaklanıyor? Bu sorunun inadırcı bir karşılığı yoktur, boşluktadır. Geleceği bugünden düşünerek birtakım yaşam kuralları oluşturmak uygar kişinin işidir. Yaşamını gelişigüzel işlemlerle, güncel olayların akışıyla yönlendiren, biçimlendiren, düzenleyen bir kimse uygar değildir. Ayrıca yaşamını yüzlerce yıl eskiden gelen önyargılarla sürdürmek de uygar kişiye yakışmaz. Yaşamı ancak istenç, us ilkeleri düzenleyebilir, yönlendirebilir. İslamcıda böyle bir anlayış bulunmadığından hep dağınıklık içindedir.

İnsan belleği, başkalarının sözlerini, yargılarını eleştirmeden, incelemeden, usun süzgecinden geçirmeden yerleştirilen bir taşıt aracına dönüştürüldüğü ortamda yararsızdır, anlamsız bir yüktür. Anlamadan, ayrıntılarına varılmadan belleğe yerleştirilen tümceler, buyruklar insanı yozlaştırmaktan başka bir işe yaramaz. Anlaşılmayan bilgi belleğin işlevsel gücünü dokunulmazlık içinde saklama işlemine dönüştürür, bu durumda belleğin çalıştırıcı öğeleri odun dokularına çevrilir, esen yellerin kımıldattığı ağaç dallarına, yapraklara benzer, bu devinim bir doğal olaydır, düşünsel geçerliği yoktur. İşte İslamcıların yaptıkları, övün-

dükleri de budur, anlamadan belleğin çekmecelerini doldurmak (Kur'anın anlamadan belleğe yerleştirilmesi gibi). Bu tür davranışlarla, girişimlerle çağın gidişine ayak uydurma olanağı yoktur, hızlanan yürüyüş büyük bir çöküşe doğrudur kurtuluşa değil. İnsanlık tarihinde başkalarının yardımlarıyla mutluluğa ulaşmış, kurtuluşa kavuşmuş bir topluluk bilinmiyor. Oysa günümüzde bütün İslam ülkeleri böyle bir umut içindedir. Özellikle petrol ülkelerinde yaşanan acı gerçekler, İslamın geleceği konusunda umut verici değildir. Petrolün yüzüne gülen sömürücü devletler İslamın karşısındadır, onların anlayışlarına göre, gerçek, İslamcıların yineledikleri gösterilerde öteye beriye yazdıkları "hakimiyet Allah'ındır" sözlerinde değil, "egemenlik petrolündür" özdeyişindedir. Bunun ne denli doğru olduğunu petrolü olmayan Müslüman topluluklarının başlarına gelen korkunç olaylar göstermektedir, başka tanık aramanın gereği kalmamıştır.

Tarihe baktığımızda, bizim Müslüman bir Türk topluluğu olarak, geçmişimizi bilmediğimiz, yalnızca bilir sanmakla oyalandığımız kolayca anlaşılır. Türk toplumu, yeryüzünde kendine özgü din yaratamayan, bütün inançlarını başka toplumlardan ödünç alan bir varlıktır. Nitekim, Türk dilinde geçen din kavramları incelendiğinde, bunların birinin bile Türkçe kökenli olmadığı görülür. Şöyledir bu kavramlar: Çince, Sanskritçe, Moğolca, Arapça. En eskileri Çince-Sanskritçe, en yenisi de Arapçadır. Arapçadan dilimize geçen dine özgü kavramların çoğu İbrani dilinden alınmış Arapçalaştırılmıştır. Bu konuda, özellikle Kur'anda geçen sözcüklerle ilgili araştırmalar, yayınlar vardır. (Turan Dursun'un Kur'an adlı çalışmasında bu yabancı kökenli sözcüklerin neredeyse hepsi yerleri gösterilerek açıklanmıştır). Kur'an yazısı Nabati-Arami yazısıdır,

Arap yazısı değildir, yine Kur'anda geçen "Allah" sözcüğü İbrani dilinden alınmıştır. Arapça değildir. Demek bizim Arapça sandığımız kutsal kitabımız, dinimiz bile gerçekte Arap değil başka ulusların inanç ürünlerinden oluşmuştur. Bunun, hepmizin bilebileceği somut örneği Cebrail, Mikail, Azrail, İsrafil gibi dört meleğin adıdır, onlarda geçen "il" sözcüğü, bizce tanrı" anlamındadır. Öyleyse neden kendimize yabancı olan bir inanç kurumuyla böylesine içli dışlı olmuşuz? Bunun karşılığı açık: Türk insanı soyut düşünmeye alışkın değildir, nesnel varlıklara dayanarak düşünme eğilimindedir. Nitekim Sumerceden gelen "tanrı" kavramının bile kökü "dıngır-tingir- tengir-tengri-tangrı-tanrı" gelişim çizgisi üzerindedir. Türk "tanrı"yı yir tengri/yer tanrı", "gök tingri/gök tanrı", "suv tingri/su tanrı" diye nesnelleştirerek benimsemiştir. İşte İslam inancının, Türk toplumunda, sağlıklı bir biçimde yerleşemeyişinin nedeni budur. Sünnilik'e karşı Alevilik'in etkin bir güç olarak doğup gelişmesi, özellikle Anadolu'nun kırsal kesimlerinde tutunması boşuna değildir. Nedeni de Alevilik'in tasavvuftan etkilenen, beslenen tanrı anlayışında nesnelleşme eğilimi çoktur. Tasavvufta insan-tanrı özdeşliği "varlık birliği/vahdet-i vücud" kavramı altında sergilenir, böylece soyut bir varlık olan "tanrı" nesnel bir yapı taşıyan "insan"la özdeşleştirilir.

Tarikatları, özellikle 'alevi" diye bilinenlerin, Anadolu düzeyinde yayılmaları, benimsenmeleri, Sünnilik'in karşısına büyük bir güç olarak dikilmeleri, Anadolu ilkçağında gelişmiş çoktanrıcı dinlerle bağlantı kurmaları, Türk'ün düşünme biçimine uygun niteliktedir. Öte yandan, ilkçağdan günümüze değin gelenekleşerek gelen inanç birikimleri, bizi eski atalarımızın, Anadolu insanlarının düşünme yöntemleriyle bağlaşımlı kıl-

mıştır. Bugün, İslamcıları sık sık alanlara dökülmeleri, saldırıları gelişi güzel bir etkinin sonucu değildir, Anadolu insanının düşünme odaklarına aykırı gelen "soyut tanrı anlayışı"nın yetersizliğidir. Anadolu insanı bu soyut varlıktan sıyrılmakta, tanrısını kendi nesnel varlığının çevresinde görme geleneğini sürdürmektedir. Bunda bilinçli-bilinçsiz olma sözkonusu değildir, etkinlik nesnelden kaynaklanan duygusal eğilimlerdedir. İşte Türk denen insanın, hepimizin, İslamdan uzaklaşması bundandır. Bu uzaklaşmanın bilincine varma, az çok uyarılmış-karartılmış sürünün saldırılarını, öğürüp böğürmeleri, Humeyni'ye sığınmalarını bu açıdan görmeliyiz. Bu açı bizi eğreti din alışverişlerinin uzun bir süre sonra yetersizliğini gösteren bakış yeridir.

Türk, Anadolu insanı, inançlarını kendi yaşam koşullarına, geleneğine göre biçimlendirince, bu biçimlendirme de çok sonradan anlaşılınca Peygamberin yaşadığı çağa dönüş sorunu gündeme getiriliyor, dinin değişmeye, değiştirilmeye uğradığı o evrede anlaşılıyor. Bugün Anadolu'nun değişik kesimlerinde İslam inançlarını yayma, Andolu'yu yeniden "İslamlaştırma" girişimleri sürmekte, "vakıf" adı altında dinci birimler oluşturulmaktadır. Ancak, bu birimlerin hepsinde de ayrı bir içerik, ayrı bir İslam anlayışının benimsendiği biliniyor. Biricik amaç Anadolu'nun bütününü İslam adı altında toplamak, yeni bir birlik kurmaktır. Oysa bunun ne denli boş olduğu, yalnızca komşu İslam devletlerinden gizlice yarar-çıkar sağlama düşüncesini benimsediği, bu birimler arasındaki sürtüşmelerden anlaşılmaktadır. Sözgelişi ülkücü gençlerle İslamcı gençler arasında sürtüşme vardır. Bunlara bir de Nihal Atsız, Zeki Veli gibi Turancıların görüşlerini benimsemiş Türkçü gençleri katabiliriz. 12 Eylül yönetiminden

önce "Akıncılar"la "Ülkücüler" bağdaşamazlardı, birinciler din, ikinciler soy (kan) tabanına dayanan bir düşüncenin eylemcileriydi. Demek sağ İslamcılık yürümedi, İslamı başka bir örtünün içine gizleme gereği duyuldu. Amerika yanlısı İslamcıların nerdeyse hepsi İran yanlısı olmakta büyük bir çıkar, büyük bir yarar buldular, işte Humeyni'nin el üstünde tutulması, kutsallaştırılması böyle başladı. Bu olay İslamcılar arasında yeni bölünmelere, karşıt toplulukların oluşturulmasına yolaçtı. Bugün adları ancak işledikleri suçlar nedeniyle duyulan İslamcı kuruluşların nedeni bu gizli bölünmeler, gizli çıkarlardır.

Bugün, ülkemizde, kendilerine "milliyetçi" diyen kimselerin Osmanlı yanlısı olduklarını, Osmanlı yönetimine özlem duyduklarını biliyoruz. Oysa, İsmail Hami Danişmed'in "Osmanlı Tarihi Kronolojisi" adlı yapıtını okuyanlar, birkaçı dışında, bütün sadrazamların, paşaların dönme olduklarını, padişah analarının yine birkaçı dışında hep dönmeler arasından çıktıklarını öğrenirler. Yine "milliyetçi" topluluğun baş üstünde yer verdiği Mehmed Akif bir şiirinde Arnavud olduğunu açıklar:

Bunu benden işitin ben ki evet Arnavud'um
Başka bir şey diyemem işte perişan yurdum.

Onun Arnavud, Sırp, Rum, Kürt, Türk olması önemli değil, önemli olan Türk'ün kan soyuna bağlanan bir "milliyetçi"nin böyle bir kimseden yana dönmesidir. Mehmed Akif'in bu dizeleri o dönemde yaygınlaşan Türkçülük-Turancılık akımına bir çıkış olarak söylediğini biliyoruz, bilemediğimiz "milli-yetçi"nin karanlık tutumu, kimden yana olduğudur.

Mehmed Akif, daha önce değinildiği gibi, "milliyetçi" olamazdı, İslamcılığı da tartışma götürür niteliktedir.

Bize kalırsa, Mehmed Akif koyu bir Arapçıdır, bilinçsiz bir Arap yandaşıdır, nitekim:

Türk Arapsız olamaz kim ki olur der delidir
Arab'ın Türk ise hem sağ kolu hem sağ elidir.

Bu dizeleri söyleyen bir ozanın ulusunu sevdiğini, yurduna bağlandığını söyleyebilmek için düşünme odakları bakımından epeyce dengesiz olması gerekir. Onun "Çanakkale" savaşlarıyla ilgili şiirlerini okuyan bir kimse, yalnızca İslam için yüreğinin çarptığını, Türk, Osmanlı, şu bu tanımadığını kolayca anlar, onun yaşadığı ortamın tabanı dindi, İslamdı, başka çağdaş, uygarlığa elverişli bir konuyu düşünebilecek yeterlilikte değildi. O bir ozandı, gönlünün suyuna gitmiş, yaşamı yalnızca dinin buyruklarına uymak diye anlamıştı, bu onun kendine özgü bir davranışıdır, karışılmaz. Ancak, bu davranış içinde gözlerin çağın bütün gelişmelerine karşı yumarak, gençlere, gelecek kuşaklara günün yıpranmış, aşınmış alışkanlıklarını, geleneklere yüklemeye çalışmanın da anlamı yoktur. Mehmed Akif dine dayalı bir yönetim istiyordu, Osmanlı Devleti bu yönetimi benimsemiş uygulamıştı, yıkımı da bu yüzden olmuştu. Peki altıyüz yıl denenen bir yönetimin sonucu yıkım olursa, bunu yeniden gündeme getirerek uygulama alanına koymak, bir daha denemek gerekir mi? İşte Mehmed Akif'in de, onun izini sürenlerin de anlamadıkları kesin gerçek buydu. Bunu, o dönemde Tevfik Fikret anlamıştı, bu yüzden Mehmet Akif ona düşman kesilmişti. Peki bugün, İslam ülkelerinin durumuna bakılırsa, tarih kimden yanadır. Batı'nın hızlı ilerleyişi karşısında kazanan Mehmed Akif mi? Tevfik Fikret mi? Kuşkusuz ikincisi, görebilenlere sorarsanız. İslamcılar dün de, bugün de uygarlığın ışığında bu açık gerçeği kavrayamamışlar, görememişler, çelişmenin Sarsıcı ağırlığı, ezici gücü burada kendini sezdiriyor.

Çağın, uygarlığın bu büyük gelişim hızı karşısında İslam düşüncesinin, inançlarının yavaşlığı, verimsizliği ilgiye değer. İslamcının anlayışına göre geri kalışın nedeni, Peygamber döneminde ortaya konan din koşullarına uymamaktır. Peki bu koşullara hangi dönemde uyuldu, hangi İslam devleti bilim alanında Avrupa'yı geçti? İslamcı burada ortaçağı ileri sürecek. Daha önce birçok İslam aydınının kesildiği, derinisinin yüzüldüğü, denize atıldığı dönemi örnek gösterecek, bu da açık bir kandırmacadır. Bugünkü geriliğin başlıca nedeni, İslam ülkelerinde yararlanılan çok gelişmiş uygarlık ürünlerinin dışarlak etkisi, İslamcının düşünme yetisini kımıldatamayışıdır.

İslamcılar, çağdaş buluşlardan, araçlardan yararlanırken, bunları düşünme odaklarıyla bağlantı içine girmesine engel oluyorlar, inanç yararlanılan aracın düşünsel etkisini yasaklarla geçersiz kılıyor. Böylece yeni araç eski inancı yaşatmak için kullanılıyor. Sürdürülen düşünceyle kullanılar araç arasında, uygarlık anlayışı bakımından, kopukluk varsa sağlıklı bir sonuç alınamaz. Aracı yapanla kullanan ayrı uygarlıklara bağlı kimseler olabilirler, ancak uygarlığa inanma, saygı duyma kişinin bilimsel tutumunu gösterir. Kimi islamcılar araç-düşünce bağlantısının önemini kavrayamadıklarından "Avrupa İslamın uşağıdır, o yapar İslam kullanır" savını benimsemişler. Düşünen, düşünme odakları sağlıklı olan bir kimse için bundan daha saçma, saygısızca söz olamaz. Duygularımızın etkisinden sıyrılarak, yan tutumadan olaylara bakarsak, kimin uşak oduğunu görürüz. Avrupa İslam ülkelerini, petrol oyunlarıyla, istediği gibi kullanıyor, oynatıyor, sömürüyor, birbirine kırdırıyor. İslamın petrol kaynakları Avrupa-Amerika topluluklarının Arapları uşaklaştırmak için, kulandıkları eşsiz

birer tuzaktır, İslam aydını bu tuzağa düşmeyi bile inandığı din adına bir başarı saymaktadır.

Araç, yaratıcı düşüncenin nesnelleşmiş uzantısıdır. Bu uzantı yaratıcı düşüncenin üretici özelliğini, gücünü yansıtır. Başkalarının ürettikleri araçları kullanmakla övünmek kıvandırıcı bir olay değildir, aşağılık duygusunun örtüsünü değiştirmektir. İslam ülkelerinde, Avrupa ürünü araçları kullanmak eskiden beri bir övünme nedeni olmuştur. Nitekim, Osmanlı Devleti'nin gerilemeye başladığı dönemlerde, özellikle Tanzimat öncesinde Avrupa'ya öykünmek bir üstünlük sayılıyordu. Geçen yüzyılda, bir Osmanlı Sadrazamın, bir Avrupalı büyükelçiyi gecelikle (pijama ile) katına çağırdığını tarihten öğreniyoruz. Sadrazamın düşündüğü şuydu: işte görün, biz de Avrupalılar gibi giyiniyoruz, evimizde öyle davranıyoruz. Oysa, o dönemin Avrupa'sında bilimsel araştırmalar, bilimsel buluşlar Osmanlı aydınlarının bile düşünemeyecekleri bir aşamaya yükselmişti. Osmanlı adını Avrupa'da bilimsel gelişmeleri değil, biçimsel değişmeleri görebiliyordu. Batılılaşma girişimlerini çekemeyenler, İslama aykırı sayanlar bilinçli değildi, bilimsel gerçekleri kavramaktan yoksundu diyebiliriz. Sözgelişi, bugün bile Batı yanlısı aydınlarımız, Ziya Paşa'yı yenilikçi sanırlar, çok yanlıştır bu savlar. Ziya Paşa görünüşte Batı yanlısıydı oysa köklü yenliklere karşıyda, tutuncu bir Osmanlı aydınıydı gerçekte. Onun yeniliği kimi şiirlerinde işlediği konularla çevrilidir, yüzeyseldir, derinlikten yoksundur. Yenilik yanlısı bir kimsenin şu dizeleri söylemesi inanılır gibi değildir.

Milliyyeti nisyan ederek her işimizde
Efkar-ı frenge tebaiyyet yeni çıktı.

Ziya Paşa, bütün işlerimizde ulusçuluğu, Osmanlıcılığı unutarak, bırakarak Avrupalılara uymak, onlar gibi davranmak yeni çıktı diyor, demek Batı'ya yönelmeyi beğenmiyor. Bu ne biçim yenilik yanlılığı? Osmanlı yönetiminin Avrupa karşısında, özellikle İslam dininin etkisi altında kalarak, sürüklendiği çıkmazları saymakla bitiremeyiz. Bir yanda eskiyi savunanlar, bir yanda İkinci Abdülhamid'in Arapçayı, nerdeyse "devlet dili" yapma düşünceleri, öte yanda aşırı bir Alman yandaşlığı, bütün bunlar içiçe girmiş çelişmeler, tutarsızlıklardır. Geriye dönüş özlemi, eskiye bağlılık, ilerleyen Avrupa, hızla gelişen sömürgecilik, ulusal bağımsızlık savaşları, Osmanlı egemenliğinden kurtulan bağımsız devletler, sonunda bölünen, dağılan büyük bir imparatorluk, onun yıkıntıları üzerinde anlam-sız çekişmeler, sürtüşmeler. En sonra Birinci Büyük Savaş. Bu acıklı, üzücü durumda bile, kurtuluşu İslamda, Peygamberin yaşadığı dönemde arama çabaları.

İslamcıları, bugün büyük bir özlemle, sevgiyle, saygıyla bağlandıkları Suudi Arabistan o dönemlerde Avrupa uluslarıyla ,özellikle İngilizlerle oynaşmakta, Osmanlı ordularını arkadan vurdurmak için bütün tanrısal gücü İngiliz altının çekiciliğinde bulmaktaydı. Anadolu çocukları Arabistan çöllerinde, Hristiyan kurşunlarıyla kumlara gömülürken İslam ülkelerinin sesleri çıkmıyordu. Günümüz İslamcıları bir tarih gerçeklerini öğrenmek bile istemezler, Atatürk'e sövmekle, bir Müslümana iki "dünya hatunundan başka yetmiş huri kızının" verileceği cennete gideceklerini umMaktalar. Onların tarihten, dinden, uygarlıktan anladıkları başka değildir.

Uygarlık alanında büyük başarılar sağlamış uluslar içinde geçmişe döneni, geçmişi yeniden gündeme geti-

rerek yaşamak-yaşatmak isteyeni yoktur. Bugün kiliseler bile değişmiş, çağın, uygarlığın gelişimine uygun bir oylumda varlığını sürdürmeye başlamıştır. Avrupa uygarlığı kiliseyi ortadan kaldırmamış, etkinlik alanını belirlemiştir. Bugün Avrupa toplumlarında ulusal yönetimi dine dayandırmak için eylemlere girişen, dernekler kuran, düzeni kökünden değiştirmeye çalışan, sözün kısası ortaçağı diriltmek isteyen yoktur. Dine sarılanlar vardır, ancak bu tutum bütün çağdaş olanakları yürürlükten kaldırmak anlamında değildir. Oysa Doğu İslam tolumlarında durum bambaşkadır, dinci girişimler Peygamberin yaşadığı dönemin özlemini çekmektedirler, uygarlığa ters düşen bir yoldadırlar.

-VIII-

İslam inançlarında hızlanan çözülmeyi önlemek için, değişik örtüler altında birtakım kurtuluş yollarının arandığını, denendiğini biliyoruz. Çağdaş uygarlığın gelişmeleri karşısında, bilimsel verilere dayanılarak İslamı egemen kılma olanağı ortadan kalkmıştır. Birer tanrısal varlık sayılan, gizemlerle dolu olduğu ileri sürülen kimi gezegenlerin Kur'anın nitelediği gibi olmadığı, kiminin yeryüzüyle özdeş yapı taşıdığı saptanınca, dincilerde bir şaşkınlık belirdi. Uzay çalışmalarında Ay'a gidilip bu gökvarlığının da yeryüzü gibi doğal öğelerden oluştuğu anlaşılınca tepkiler çoğaldı. Benim anımsadığım ilk tepki, Necib Fazıl Kısakürek'in çıkardığı "Büyük Doğu" dergisinde görüldü. Orta yaşlarına girdiği dönemde birdenbire aşırı, koyu bir dinci kesilen bu ünlü ozanımız, gür sesiyle dincilere haykırdı: inanmayın, ay nurdur, oraya varılamaz uzay uzmanları yalan söylüyorlar, bu İslama karşı bir mason oyunudur diyordu. O yıllar Büyük Doğu dergisinde buna benzer açıklamalar, yorumlar yayımlanmıştı. Bu dergiye başka dinciler de katılmıştı. Camilerde konuşmalar sürdürülüyor, göksel varlıklara ulaşmanın olanaksızlığından sözediliyordu. Oysa bu göksel varlıkların tanrısal nitelik taşımadığı daha ilkçağ bilgelerince ileri sürülmüş ancak dinci kesimlerde inanan pek olmamıştı. Özellikle Rönesans'la başlayan büyük,

güçlü gelişmeler bu eski inançları büsbütün yıkmıştı, ancak kilise çevrelerinde direnmeler bugünde sürüyor. O dönemlerde bizde şu sorunlar yaygın bir tartışma konusu olmuştu: göksel varlıklara insanları varma olanağı yoktur. Radyoda Kur'an okunması din bakımından suçtur. Sesleç (hoparlör) ile ezan okumak dinimize uygun değildir. Bu üç konu dinci yayın araçlarının dillerine doladıkları bitmez tükenmez bir nesneydi. Daha sonra bunlara sağıltım alanını ilgilendiren çalışmalara karşı tepkiler katıldı. Basında "organ nakli" diye duyurulan çalışmalar, uygulamalar İslamcıları çok öfkelendirdi, tanrının kurduğu bir düzenin (insan gövdesinde) bozulamayacağı, bunun ağır bir suç doğuracağı gündeme getirildi. Özellikle bu tür çalışmalarda "imam sorunu" ağırlık kazandı. Dine, geleneklerine çok bağlı bir kimsenin gövdesine aktarılacak başka bir insanın "organ"ı sakıncalı olmaz mı? Bu çalışma sürdürülürken "organ"ı alınanın "abdesti"i var mıydı? Öte yandan bu kişi yıkanmamışsa (gusul abdesti almamışsa) durum ne olacak tı? Yarın kalkım günü insanlar yargılanırken yıkanmış bir gövdede bulunan yıkanmamış organın yargısı ne yolla yapılacaktı. Bu organ alındığı kimse ile mi, yoksa sonradan takıldığı kimse ile mi dirilecekti? Bunlar gibi dinci kesimleri yıllarca uğraştıran sorunlar gündemde sıcak tutuldu. Dişlerin yapımında, doldurulmasında, tıkılmasında da "abdest alma" sorunu ağırlık kazanmıştı. Diş takılmadan, doldurulmadan önce abdest alınması, ağzın din kurallarına göre yıkanması gerekiyordu. Yine o yıllarda, Beyazıt Camii'nde, Karadenizli "Kızıl İmam" diye bilinen bir hocanın konuşmasını dinlemiştim. Hocanın sesi camiin kubbesini çınlatıyordu, konuşmasının konusu İslamda ayak yolu sorunuydu. Ülkemizde "alafranga tuvalet" aygıtı kullanılmaya başlamıştı. Hocaya göre bunda ağır bir suç,

ağır bir sorumluluk vardı. Önce yıkanma, sonra erkeğin oturduğu bir yere kadının oturması sorunu çok önemliydi. Bir Müslüman evinde böyle bir aygıtın bulunması doğru olamazdı. Bu arada, Türklerle yabancıların, Hıristiyanların evlenmeleri de gündeme getirilmişti. Bu tür evliliklerden doğan çocukların tanrısal yargı gününde durumları ne olacaktı? Eşler sevişirlerken abdest almışlar mıydı? İşe başlarken "bismillah" demişler miydi? Erkekse sünnetli, kadınsa yıkanırken ot tutunup iyice arınmış mıydı? İşte bunlar Beyazıt-Sultanahmed-Süleymaniye camilerinde, özellikle cuma konuşmalarında (va'zlarında) en önemli konulardı.

Başka bir konu da Kur'anın, ezanın okunmasıydı. Kimi görevliler gerek ezan, gerek Kur'an okunurken müziğe yönelik bir tutumu benimsemişlerdi, bu doğru olamazdı, İslam dininde müzik, çalgı, resim yasaktı. Bunları anımsadıkça bugünkü durumu düşünüyorum. Bugün Kur'an da, ezan da İran geleneğine göre, Şiilik'ik "Kerbela ağıtları" uyumuyla okunmaktadır. Özellikle ezanın okunuşu büsbütün değiştirilmiş, bir "gazel" okur gibi okunmaktadır, bu İran'dan gelen bir uygulamadır, Humeyni ile başlamıştır.

Bu anlatılanlar okuyucuya çok yalın, önemsiz konular gibi görünebilir. Oysa, İslam dininde, başlangıçtan bu yana köklü, saptırıcı, yanıltıcı değişmeler, bölünmeler böyle başlamıştır. Yüzeye önemsiz nitelikte yansıyan bir uygulama tabanda derinliğine bir değişmeye olanak sağlamıştır. İslamda birbiriyle çelişen, birbirini geçersiz kılan mezhepler, tarikatlar hep böyle doğmuştur. Bugün bir Maliki ile bir Hanefi'yi, dine dayalı uygulamalarda, eşdüzeyde görme, anlama olanağı yoktur. Bu iki kurum tüzede, kalıtların bölünmesinde, üleştirmede, dine uygun yıkanmada, birbiriyle bağdaş-

mayan uygulamaları benimsemiştir. Daha önce, bir Maliki imamının Hallacı Mansur'la ilgili yargısını (fetvasını) okumuştuk (Kur'anda, hadislerde böyle bir uygulama bulunmazken). Kur'ana dayanılarak verilecek bir yargı öyle olamaz.

İslamda değişme, başkalaşma, yaşanan örneklerden yola çıkılarak açıklama gereği duyulursa, iki türlüdür. Biri yüzeyden tabana, dışa vurandan-öze, öteki özden yüzeye, içerikten kabuğa doğru. Birincisinde başlıca etken uygulanan geleneklere, göreneklere dayanmadır, yüzeysel benimsemelerdir. Bunda görerek alma sözkonusudur, biri yapmış öteki de ona uymuştur. İkincisi düşünsel yetiye, yoruma dayanır, bunun da başlıca ürünü mezheplerdir. Mezhepler İslamda bölünmenin, yeni yeni dinci kuruluşlar doğurmanın odağıdır. Nitekim bütün İslamcı tarikatlar bu mezheplerden doğmuştur, mezheplerden önce tarikat yoktu.

Bu bölünmeler, genelde, sessiz olmuştur, çağların akışı içinde çok yavaş yürümüştür. Son biçimini alan bir bölümde de bir daha geriye dönüş, başlangıçtaki duruma kavuşma olanaksızdır, buna yaşama ortamı engeldir. İşte günümüzde, Peygamberin yaşadığı çağa (asr-ı saadet), şu mutlu çağ denen döneme dönme özlemlerinin nedeni budur. Bu çağ, tarih kaynaklarından öğrendiğimize göre, imrenilecek bir evre değildir, kan gölüdür, ancak durumu yeterince bilemeyenler için bir erektir, yücelik alanıdır. Oysa, akan sürenin getirdiği gizli etkinlikler, bu özlenen dönemin bile nice geçersiz uygulamalarla dolduğunu göstermiştir. Ülkemizde İslam anlayışının en büyük dayanağı, Müslümanların dinlerini yeterince bilemeyişleridir. Biz, Türkiye yurttaşı olarak, inanmanın anlamını değil gelenekleşerek uygulanan, kaynaktan kopan

yanını severiz. Halkımızın okumuşları bile dinden yana görünürken dinin ne olduğunu öğrenme gereği duymazlar. Kamu kurumlarında sürdürülen konuşmalarda, tartışmalarda, oturumlarda bile söze "Allah"la başlarken bu "Allah"ın bize ne söylediğini, ne buyurduğunu düşünemeyiz bile. Öyle aydınlarımız vardır ki, bütün inançları, daha açığı Müslüman geçinmeleri bile ağızlarından çıkan "Allah" sözcüğünün kavramsal kabuğunu aşmaz, bir alışkanlık gereği "Allah" demekle yetinir, Müslüman oldum sanır. Toplumun en yüksek görev aşamalarında bulunan yetkililer bile, bütün başarılarının bu "Allah" sözcüğünü söylemekle düğümlü olduğunu sanırlar. Bir yandan "Allah" derler, bir yandan da "Allah"ın istemediği işleri yaparlar, yasakladığı davranışları sürdürürler. Sözgelişi İslamın hangi kaynağında, tanrının hangi buyruğunda bir kadının yargıç, saylav, bakan, genel yönetmen olabileği konusunda bir belirti vardır, tanrı kadına erkeğin "tarlası" demedi mi? Bu tür tutarsızlıkları görebilmek için, "Allah" demek yetmez, dinin özünü öğrenmek, neyin gerekip neyin gerekmediğini anlamak yararlıdır. Bugün, Müslümanım diyen, öyle olmakla övünen aydınlarımızın çoğu bu dini bilemez.

Konunun tabanına inilirse, Türk'ün Müslümanlığının çok yüzeysel olduğu, kaynak sorunları bilmeden, öğrenmeden benimsendiği anlaşılır. Bugün Kamutay'da bile İslama bağlı olduğunu söylerek seçilen nice kişi biliriz ki, bütün yaşamı dine aykırı işlerle geçmiştir. Halkımızın dini konusunda büsbütün bilgisiz kalmasının, karanlıklara itilmesinin nedeni, yine kendilerine "din adamı" denenlerdir. Onlar, İslam dinini halka açılmasını, öğrenilmesini engellemeyi iş edinmişlerdir. Özellikle kadınların erkekten aşağı, onun "tarlası" sayılmaları, erkek din görevlilerinin çok işle-

rine gelen, çıkar sağlayan bir sömürü aracı olmuştur. Camiler de, kadınlar için sürdürülen konuşmaların (va'zların) ne denli çarpık olduğunu dinlemeyen bilemez. Konuşmacı erkektir, "din adamı"dır, konuşmalarında genellikle kadınların çok özel davranışlarının, gizli kalması gereken işlerini konu edinir, daha ileri giderek onların üreme aygıtlarıyla ilgili bakımın özelliklerini anlatır, bu hepimizin duyduğu, dinlediği bir olaydır. Kadın, din bakımından yeterince, aydınlatılmaz, ona daha çok ilgi çekici, duygularını kamçılayıcı, erkeği özletici öyküler anlatılır. Bunlar da İslam dini adına yapılır. Konuşmacı biraz sıkışırsa (soru soranlar karşısında) bir yolunu bulur. Peygamberin kadınlarla ilgili hadislerini gündeme getirir, böylece en açık saçık açıklamaları sergiler. Bunları öyle ballandırarak söyler ki camiye yıkanıp gelen kadının camiden çıkınca bir daha yıkanması gerekir, din yönünden. Bu anlamsızlık, kadın dünyasında sürdürdüğü egemenliğin, bilinç ışığından yoksunluğun nesnel belirtisidir.

Ülkemizde, özellikle inançlarına bağlı varlıklı kesimlerde, dinin bir gösteriş aracı olduğu gözden kaçmaz. Hepimiz, ayrıcalık kesimde yaşayan yurttaşlarımızın, bayram evrelerinde ne denli ikiyüzlü davrandıklarını biliriz. Ayrıcalıklı kesim kadını biraz yağlandı mı erimek, incelmek, daha uyumlu bir gövdeyle görünmek ister. Bunun için elinde çok iyi sömürülebilen bir öntem vardır: incelmek için ramazanda oruç tutmak. Bir yandan dincinin, bir yandan da "moda"nın gözüne girmek kolaylaşır. Kadın aç durur, dahası "iftar sofraları" bile düzenler, "iftardan sonra" özel toplantılara katılır, "kumar masası"na oturur. Bunları yaptığını "din adamı" da bilir, onun da kolayı var: oldukça yüksek gider isteyen bir "mevlid" okut-

mak, hoca mutlu, tanrı mutlu, peygamber mutlu, ayrıcalıklı bayan mutlu. Daha bitmedi, bir de kurban kesilir, Eyüpsultan'da akça dağıtılır, böylece bir yıllık suçlardan, çapkınlıkların baskısından kutulmanın yolu bulunur. Bu uygulamaları bilmeyen kalmamıştır toplumumuzda, dininimizin gereği budur.

Sevgili okuyucu buraya değin anlatılanların çoğuna inanman güçtür, ben de içinde yaşamasam, tanığı olmasam bu tür olaylara kolayca inanmazdım, ancak çoğunun tanığıyım. Özellikle "Anadolu Büyüleri", "Sevgi Büyüleri" adlı çalışmalarımda derlediğim yazılı, özgün kanıtlar burada sergilenenlerin ne denli yumuşak, suya sabuna dokunmaz türden olduğunu gösterir. Ülkemizde, din adına yapılanların İslamın özüyle ilgili olmadığı, dahası ağır suç niteliği taşıdığı ancak dini kaynağından öğrenmekle anlaşılır, bunun başka bir yolu, yöntemi yoktur.

Bugün dinci odakları, İslam dini örtüsü altında ülkenin, ulusun geleceği için çok korkulu, ürpertici oyunlar sergilemektedirler. Bu oyunların İslam diniyle en ufak bir ilgisi yoktur. İmam-Hatip okulları'nı bitiren gençlerin gördükleri öğrenimle, öğrendikleriyle bağlantısı bulunmayan kurumlarda çalıştıklarını biliyoruz. Şimdi bütün özlemleri orduya girmek, subay, astsubay olmak, ulusun güvenlik kaynağını ele geçirmektir. Öyleyse neden bu gençler din ağırlıklı okullara gönderliyorlar? Demek amaçları din alanında çalışmak değil, dini öğrenmek, öğretmek değil, dini araç edinerek yönetimi elegeçirmek, ülkeyi ortaçağın karanlıklarına sürüklemek. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, bir kurumu olarak, bu saptırıcı, dinden uzaklaştırıcı, dini yozlaştırıcı girişimler karşısında susması çok anlamlıdır. Bu kurumun gizli amacı Osmanlı'nın "Şey-

hulislamlık" aşamasına dönmektir, onu yeniden kurumlaştırmak, yerleştirmektir. Bunda başarılı olup olmamak yönetici odakların tutumuna bağlıdır. Bütün çabalar ülkemizde bir "şeriat devleti" kurmak, egemenliği dinin denetimi altına vermek, Atatürk'le gelen ne varsa hepsini yoketmektir. Bu çok güç bir iştir, sonucunda büyük yıkıma uğrayacak olan yine dincilerdir. Dine dayalı İslam ülkelerinin Avrupa uşağı olmayanı, "kapitalizm", "amperyalizm" gibi sömürü odaklarının elinde birer "şamar oğlanı" durumuna gelmeyeni yoktur. Türkiye'nin ise, Kurtuluş Savaşı'nı yaşadığından, böyle bir aşağılık duruma düşmesi, dincilerin özlemlerinin gerçekleştiği yer olması olanaksızdır. Ülkemizde İslamcı çevreler, gün geçtikçe, kırsal kesimden büyük yerleşme yerlerine göçmekte, üretici durumundan tüketici duruma kaymaktadır. Bu da ülkeyi üretim-tüketim bakımında uçuruma sürüklemekte, dinciye mutlu bir gelecek vermekten çok uzak bir içerik kazanmaktadır. Ülkemizde uygulanan "özelleştirme" lerle, gelecekte köylere gitmek için yol, Anadolu'nun kırsal kesimlerinde kamu kurumları (sağıltım, koruma, bakım, tarım, üretim bg.) bulunamayacak, büyük yerleşme yerlerinde hızlanan yığınlaşma sonucu büyük yıkım başlayacaktır.

Başlayacağını söylediğimiz büyük yıkımın ilk belirtisi, günümüzde dinci çevrelerde yüzeye vuran sarsıntılardır, bunların hepsi inançların yetersizliğinden, tutarsızlığından kaynaklanmaktadır. Nitekim, daha önce adı edilen, yeni kuruluşlar (tarikatlar, Aczmendiler gibi) dinden doğan bir boşluğu gidermek içindir. Din, kişide beliren bütün sorunları yanıtlayabilecek, inanç gereksinmelerini giderebilecek yapıda olsa bu yeni kuruluşlara gerek kalmazdı, demek İslam dini yetmiyor, kişinin buluncunda (vicdanında) oluşan boşlukları dol-

duramıyor. Bu eksiklik karşısında, dinci kuruluşlardan yetişen gençlerin (İmam-Hatiplilerin) hep kamu kurumlarında görev almak istedikleri görülüyor. Peki İslamı kim kurtaracak? Halkımıza bu dini kim öğretecek? Karalara bürünen kadınlarımızı, kızlarımızı cennete kim gönderecek? Bu soruların olumlu karşılığı yoktur.

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK-İSLAM SENTEZİ

Son yıllarda, özellikle 1950 yönetiminin egemenliği altına girilmesin ardından, İslamcı çevrelerde, "Türk-İslam Sentezi" başlıklı bir akım oluşturulmak istendi. Bu akımın öncülerinin çoğu, Türkiye'ye sonradan gelen, geçmişleri komşu ülkelerde kökleşen kimselerdir. Bunların önemli bir bölümü tarihçidir, adlarını burada anmak istemiyoruz. Bunlara göre Türk denen insan ancak İslam inançlarını benimsedikten sonra yerleşik yaşama düzenine geçmiş, uygarlığa ilk adımını bu geçişle atmıştır. Türk'ün anayurdu, atalarının ocağı Orta Asya'dır. Türkler, sonraları büyük-geniş yaylalardan büyük obalara bölünerek Batı'ya göçmeye koyulmuş, Çin'den Avrupa ortalarına değin değişik bölgelerde birçok devlet kurmuşlar. Bu Türk devletlerinin bilinen en güçlü kolu Hunlar'dır, başlarında Avrupa'yı sarsan Attila vardır. Bugünün Avrupa'sında yaşayan Macarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Numanlar eski Türk boylarının torunlarıdır, bu adlarla anılan ülkeler de eski Türk yurtlarıdır, dolayısıyla bu ulusların kökenleri Türk'tür, kiminin adı sonradan değişmiştir, bu da Hıristiyanlık'ın benimsemelerinin sonucudur. Özellikle Doğu Avrupa devletlerinin çoğu Türk kökenlidir. Şimdi bu görüşü birçok tarihçinin benimsediğini biliyoruz. Başta Bulgarlar, Macarlar, Çekler olmak üzere birkaç Avrupa topluluğunun Türk kökenli ya da Orta Asya çıkışlı olduğu onaylanmaktadır. Bu sorun tartışılmış, değişik görüşler öne sürülmüş, ancak Doğu'dan, Asya'dan gelip Balkanlara

yerleşen büyük konur-göçer toplulukların varlığı, etkinliği yadsınmamıştır. Biz, burada bu konunun ayrıntılarına girmeyeceğiz, üstelik bizim için, burada, gerekli de değildir. Ancak, kendilerini "Türkçü", "İslamcı" diye niteleyen Türk aydınlarının hepsi bu konuda birleşir; kimi Türk'e kimi İslama üstünlük tanır, o da ayrı bir sorundur.

Türkler, ancak Arap komutanı Kuteybe'nin Asya'ya özellikle Uygurlar'a saldırmasından sonra İslam dinini benimsemeye başlamışlardı, ondan önce doğa dinlerinden birine bağlıydılar, bunu Orkun Yazıtlarından, Kül-Tigin'in sözlerinden öğreniyoruz. Türkler'in yer-gök-su gibi üç doğa varlığını vurgulayan üç öbek tanrısı vardır, bunlara su tanrıları, yer tanrıları, gök tanrıları denirdi. Bu gerçeği Orkun Yazıtlarından, yine Kül-Tigin anıtından öğreniyoruz. Bir başka görüşe göre de Türkler "Şaman İnançlarına" bağlıydılar. Bu da çok tanrılı bir inanç öbeğidir. Demek, Türk topluluğu İslam inançlarıyla ancak sekizinci yüzyıl başlarında karşılaşmışlardır. Bu karşılaşma daha çok Batı Türk boylarıyla olmuş, Gök-Türk topluluğu bundan pek etkilenmemiştir. Burada ilginç olan yan Türk topluluklarının İslam inançlarıyla alışveriş işine girmeleridir. İşte Türk-İslam Sentezi yandaşlarının konuyu başlattıkları evre bu "İslamlaşma" dönemidir. Türkler, İslam inançlarıyla karşılaşmadan, yakınlık kurmadan önce, başka topluluklarla pek karışıp kaynaşmış değillerdi, kendilerinde bir "soy arınmışlığı" vardı, bu da onların yüksek yaylalarda konar-göçer olmaları yüzündendi. Bu Türk topluluklarında yerleşik yaşama düzenine geçişle başka topluluklarla karışma eylemi de başlamıştır. Eski Türk topluluklarının soy bakımından, kan yönünden saltlığı, arınmışlığı gittikçe yok olmuştur. İşte İslamcıların savundukları savlardan biri de budur:

İslamı benimseyen Türkler hızla uygarlaşmaya başlamışlar, yerleşik yaşama düzenine girmişler, büyük devletler kurmuşlardır.

Türk-İslam Sentezi yandaşlarının en güçlü, en sağlıklı dayanağı bu anlatılan olaydır, bunda tarih bakımından gerçeğin etkinliği yadsınamaz. Ancak bütün Türklerin İslam inançlarıyla uygarlaştıklarını savunmak da pek tutarlı değildir. Nedeni de bu "İslamlaşma" girişimlerinin başka topluluklarla karışıp kaynaşma sorununu gündeme getirmesidir. Türkler İslam inançlarıyla yakınlık kurmaya başlayınca, bu adı geçen karışıp kaynaşmalar da hızlanmıştır, bu tartışma götürmeyen bir olaydır. Türk topluluklarının büyük obalar durumunda Batı'ya göçmeleri İslam inançlarıyla tanışmalarından çok öncedir, bu göçüşler genellikle Rusya yaylalarından, ovalarından geçerek gerçekleşmiştir. Bugün Doğu Avrupa uluslarının Türk ya da Orta Asya kökenli sayılanları çoktanrıcıydı, sonraları Hıristiyan inançlarını benimsemişlerdir. Önceden onların Müslümanlıkları sözkonusu değildir. Anadolu'ya göçen Türk topluluklarının ise (onbirinci yüzyılla başlayan akınlara katılanlar) hepsi Müslümandı. Bunların en güçlüleri, Anadolu'nun "Türkleşmesi"ni gerçekleştireni Selçuklular olmuştur. İmdi ortada iki durum vardır: Asya'dan Anadolu'ya gelmeden önce İslamı seçen Türkler, yine Asya'dan Batı Avrupa'ya göçtükten sonra Hıristiyanlaşan Türkler. Türk-İslam Sentezi yandaşlarının üzerinde önemle durdukları sorun birincisidir.

Burada konuya açıklık, anlaşılmada kolaylık sağlamak amacıyla yeniden "İslam" kavramına, bu kavramın içerdiği inanç odağına dönelim, bir açıklamayla soruna yaklaşalım. İslam sözcüğü İbrani dilinde geçen "salem kökünden gelir. O dilde "kurtuluş", "güven",

"sağlamlık", "sağlığa kavuşma" gibi değişik anlamları içeren bu "salem-salam-salm-" sözcüğü Arapçaya geçerken epeyce anlam değişikliğine uğramıştır. Nitekim, daha önceleri Arapça da, şimdiki anlamda böyle bir sözcük yoktu. Arapçada bu sözcük salt bir din kavramıdır, köken anlamını yitirmiştir, insanla tanrı arasındaki tinsel bağlantıyı vurgular, sayısız yoruma uğratılır. Sözgelişi bir nesneyi başkasını vermek, bırakmak, adamak, ödünç olarak yanında saklamak, kendini birine vermek özgürlüğünden, bağımsızlığından geçmek, kadının kendini erkeğe vermesi, onunla yatması, dölleşmesi, tutsak olma, güvence sağlama, tanrıya bağlanma, birinin ardından gitme gibi genelde dinle ilgili anlamsal yorumlara çekilir. Bu yorumların hepsine din açısından bakılır, burada o da önemli değil.

İslam sözcüğünün kökeniyle bağlantılı olmadığını, Arapçada ayrı bir içerik kazandığını vurguladıktan sonra etki alanını görmeye çalışalım. Bu sözcük, bir din kavramı olarak, Peygamberin ortaya çıkışıyla, tanrısal buyrukları çevresine bildirmesiyle, sözün kısası "Müslümanlık" ı yaymakla görevlendirilmesiyle gündeme getirilmiştir. İslam dininde, bu sözcüğün içerdiği anlamlar birer koşul, birer kural niteliği taşır; bu nedenle bu sözcük yönlendirme, biçimlendirme karşılığındadır. İslam denince, Muhammed'le gelen, insanları bir bütünlük içinde anlayan din sözkonusudur, daha açığı bir inançlar birikimidir, yalın anlamlı değildir. Bu birikimin, birer tanrısal buyruk niteliğinde düşünülen öğeleri şunlardır: tanrının birliğine inanmak, namaz, oruç, hac, zekat. Bunlara "İslamın beş koşulu" denir. Bu koşullara uymayan, bağlanmayan, bu koşulların genel içeriğini benimsemeyen bir kimse İslam kavramının dışında kalır, "Müslüman" olamaz. İş bununla bitmez. Tüze, aktöre, yasa, uygula-

ma, yaptırım, yönetim, birlik, bütünlük, doğruluk, bilim gibi daha nice vurgulama bu sözcüğün kabuğu içine alınır, böylece "İslam " sözcüğü geniş kapsamlı bir kurum niteliğine bürünür.

Bu kurumun başlıca özelliği "değişmezlik"tir. Yukarda sayılan, İslam sözcüğünün kapsamı içine giren öğelerin birini bile değiştirme olanağı yoktur, hepsini gündemde tutmak, onlara uymak dinin getirdiği kesin, tartışılmaz bir yasa durumundadır. Sözün kısası İslama ne bir nesne eklenebilir, ne de ondan bir nesne çıkarılabilir. Sözgelişi sağlık bakımından, geçim yönünden önemli bir sakınca yoksa namazı azaltmak, oruç tutmamak, hacca gitmemek, bir sevgiliyi tanrı yerine koymak gibi işlemler yapılamaz mı? Yapılamaz, Kur'an bu tür işlemlerin hangi koşullar altında sürdürüleceğini kesinlikle vurgulamıştır, bu vurgulama değiştirme şöyle dursun tartışma konusu bile edilemez Bu niteleyici, belirleyici bir özelliktir. Bu özelliğin görülmediği, bilinmediği yerde İslam sözcüğünün anlamı yoktur.

Kur'an İslam sözcüğüyle yansıtılan inanç kurumunun anlamını, kapsamını, içeriğini oluşturan kurucu öğeleri kesinlikle saptamıştır, belirlemiştir. Bir düşünür, ne denli güçlü olursa olsun, Kuran'ın öngördüğü koşulların ötesinde bir din öneremez. İslam konusunda yapılması, düşünülmesi, anlaşılması gereken ne varsa hepsini Kur'an ortaya koymuştur. Bu nedenle, bir Müslüman için düşünmek Kur'anın gösterdiği yolda yürümek demektir. Kur'anın özüne aykırı gelen bir kurum, bir görüş İslam kavramının içine sokulamaz. Aşırı islamcı düşünürlere göre, İslam dini istenç özgürlüğünü, us egemenliğini değerlendirmiş geçerli kılmıştır. Bu tutarlı bir sav değildir, İstenç özgürlüğü, us

egemenliği Kur'anla çizilmiş çizgiler içindedir, belirlenmiş yargılara, önyargılara göredir. Bunların dışına çıkan karşısında ölümü bulur. Nitekim İslam tarihi boyunca öldürülen yazarların, düşünürlerin, aydınların hepsi Kur'an yargılarını, İslam koşullarını aşmakla, çiğnemekle, İslamdan sapmakla suçlanmıştır, yine Kur'an yargılarına göre öldürülmüştür. Peki, burada, düşünme-istenç özgürlüğü nerdedir? Yanıtı açık: Kur'anın gösterdiği çizgiler içinde. Bir İslamcıya göre tanrı insanı yaratmıştır, ona us, istenç vermiştir, bunları da düşünmek için vermiştir. Peki hangi koşullar altında bu yetkileri kullanarak düşünebilir insan? Kur'anın, tanrının gösterdiği yolda, uygun bulduğu anlayış ortamında. İslam anlayışı felsefeye karşıdır, nitekim bugün övünüler İslam bilgelerin hepsi çağlarında suçlanmış, dine aykırı davrandıkları ileri sürülerek kınanmıştır.

İmdi "İslam" sözcüğünün bu genel niteliklerini açıkladıktan sonra, gelelim "sentez" kavramına. Bu kavram Batı dillerine eski Yunancadan, Türkçeye de Batı dillerinden geçmiştir. Sözcüğün açık anlamı şöyledir: birleştirme, uzlaştırma, yanyana getirme, kaynaştırma, bütünleştirme, dizileme, bağdaştırma, birlikte koyma, birlikte öne sürme, bitiştirme, birbiriyle katıp karıştırma (uyum sağlama). Bu sözgünün ilk bölümü "syn" birlik, bütünlük, topluluk gibi anlamları içerir. İkinci bölümü "these" ise koyma, yerleştirme, taban oluşturma, yere oturtma gibi anlamlarda söylenir. Bu iki sözcüğün birleştirilmesinden oluşan "synthese", dilimizde "sentez" kullanıldığı bilimsel alana göre yorumlanır. Ancak kesin anlamı birleştirme, uyum sağlama, iki ayrı düşünceden bir düşünce, bir görüş oluşturma, düşünsel bakımdan yeni bir öğe üretme, iki ayrı düşünsel öğeyi bir odakta toplama. Sözcüğün yorumla

masıyla anlama alananın genişlemesi doğaldır, ancak oluşturucu öğelerin birleşerek yeni bir bütün yaratma gereği vardır. Başka bir anlamda, sentez düşünsel üretimle sağlanan yeni bir buluştur. Bir felsefe kavramı olarak "sentez" daha değişik bir anlam içerir, değişik çığırların, değişik görüşlerin ürünlerinden kurulu yeni bir düşünsel bütün diye açıklanır.

İmdi, bu kısa açıklamadan sonra, Türk-İslam Sentezi konusuna gelelim. Böyle bir sentezin gerçekleşmesi için, önce Türk'ün yukarda anlatılan "İslam" kavramının içeriğini değiştirerek, ona yeni bir katkıda bulunması gerekir. Peki kökeninde değişmezlik, kesinlik bulunan, bütün değişimlere karşı çıkan bir din kurumuna Türk'ün yapacağı katkı ne olabilir ki bir "sentez" ortaya çıksın? Türk, bu değişmeyen İslama ne katabilir, onun neresini değiştirerek yeni bir bütün, yeni bir birikim oluşturabilir? Türk İslama yardımcı olmuştur, onun yayılmasında, tutunmasında, güçlenmesinde büyük emek tüketmiştir, büyük özveriler göstermiştir, ancak ona "sentez" kavramıyla açıklanabilecek bir katkıda bulunmamıştır. Cami, mescid, çeşme, sebil, han, imaret, kervansaray, hastahane (darüşşifa), türbe gibi genelde dinle ilgili yapıları kurmak "sentez" anlamına gelmez.

Selçuklu, Osmanlı devletleri Müslümandı, bu dinin etkisi altında birçok ürün ortaya koydular, özellikle sanat alanında çağlarına göre büyük, üstün başarılar gösterdiler, uygarlığa belli alanlarda katkıda bulundular. Ancak bu saygıdeğer başarıları "sentez" değildir. Sözgelişi Osmanlı ozanlarından birinin şiirlerini, sanatta, üstün bir yere koyabiliriz, başaralı sayabiliriz, ancak bunu hangi "sentez"le açıklayabiliriz? İslam denince anlaşılan Kur'anla gelendir, buna Türk'ün

düşünsel alanda katkısı ne olabilir ki 'sentez" niteliğinde yorumlansın? Türk kökenli düşünürler, yazarlar, ozanlar, sanatçılar (mimar, ressam, hattat vb.) İslam kavramının kapsamına giren konuları işlediler, ürünler verdiler, ancak bunlar birer "sentez" değildir, ortada Kur'anla düşünürün görüşünü uzlaştıran yeni bir ürün görülmüyor. İmdi Mimar Sinan Süleymaniye Camii'ni yaptı diye, bunu "İslam" kavramının düşünsel kapsamında bir "sentez" olarak görmek doğru değildir. Nedeni de bu ünlü yapının nesnel bir varlık oluşudur. Bu tür örnekleri istediğimiz nicelikte çoğaltabiliriz. Sözgelişi bir Hind-İslam sentezi düşünülebilir, onun ardından İspanya-İslam, İran-İslam Mısır-İslam, Pakistan-İslam, Kuzey Afrika-İslam sentezleri gündeme getirilebilir. Ancak, bilimsel gözlükle bakılınca, bizim Türk-İslam Sentezi yandaşlarının ekmeğine yağ sürecek bir sonuca varma olanağı bulunamaz.

Bu konudaki yanılmanın kaynağı, sorunlara bilinçli bir anlayışla yaklaşılmamasıdır, ortada kavram kargaşalığından yararlanma vardır. Süleymaniye Camii'ni yapan mimar Müslümandır (sonradan), dolayısıyla Osmanlı uyruğundadır, ancak yaptığı yapı İslam değildir, İslam ortamında yaşayan bir topluluğun ürünüdür, daha açığı Müslüman bir aydının yapıtıdır. Taç Mahal, İslam inançlarının çevresinde ortaya konmuş bir üründür, dolayısıyla Müslüman bir aydının yapıtıdır. Bunu "İslam" kavramının kapsamına alarak açıklama yanıltıcıdır. Nedeni de bu yapısal biçimlenmelerin kaynağı İslam kavramı kapsamında değildir, İslamın ortaya çıkışında böyle bir yapı geleneği bilinmiyordu. İslamın doğduğu yörede böyle bir mimarlık anlayışının varlığını kanıtlayacak bir belgemiz yoktur. Böyle bir mimarlık gelişiminde Hindistanda görülen "stupa"ları, İran yapılarını (İslamdan önce), Hıristiyan yapılarını,

sözgelişi Ayasofya'yı nereye koyacaksınız? Daha doğrusu bugünkü "İslam sanatı"nı hangi İslama özgü kaynaklara dayanarak açıklayacaksınız? Bu başarılar İslamın mı, yoksa İslamı benimsemiş toplulukların mı? Bütün sorun burada odaklaşıyor, yanıtı da İslamcı anlayışla bakılırsa, çok güçtür. Gerçek şudur, İslam inançlarını benimseyen uluslar, İslamın yayılması, tutunması için büyük başarılar sağladılar, büyük ürünler ortaya koydular, ancak bunlar İslam kavramının içeriğiyle, kapsamıyla bağlantılı değildir, nedeni de böyle bir sanat anlayışının İslamla bulunmayışıdır.

İslamcı aydınların yanıldıkları önemli bir konu daha var, o da ortaya konan ürünün özgünlüğünü, İslam sözcüğünün içerdiği dinci anlama bağlamalarıdır. Burada din içerikli anlamla sanatta özgün yaratıcılık birbirine karıştırılıyor. Sözgelişi Anadolu'da büyük su kemerleri, büyük tiyatrolar vardır. Bu tiyatroları yapanlar Anadolu yerlileri iseler de, yaptıran yöneticiler ya Roma'lıdır ya da ona komşu bir toplum. Selçuklu Osmanlı dönemlerinde yapılan su kemerleri Müslüman aydınların ellerinden çıkmıştır, ancak İslam ülkelerinde, İslamla başlayan, salt İslamın buluşu denebilecek böyle bir yapı geleneği yoktur. Bugün, kimi İslam ülkelerinde bulunan tiyatro, sinema, resim, yontu, mozaik, kabartla, müzik, felsefe, fizik, kimya, gökbilim, tıp, matemaktik ile benzeri bilimler, sanatkarlar, doğa bilimleri köken olarak İslam sözcüğünün kapsamı dışındadır. Kur'anda birkaçının adı geçer, hepsi bu. Bu bilimlerin hangisi İslam kavramının kapsamından çıkmıştır? Türk-İslam Sentezi yandaşı bu soruya güvenilir bir yanıt veremez, işi kavram oyunculuğuna çevirerek geviş getirir. Öte yandan, yine bu aydınlar, İslamın yasakladığı buluşlarla övünmeyi de bir beceri sayarlar.

Daha önce, Şeyhulislam Ebussuud Efendi'nin yargılarından sözetmiş, yasaklarından örnekler vermiştik. İslam dini "suret"i, bir yaratığın benzerini, betimini (resmini, yontusunu) kesinlikle yasaklamış, hepsini birer "put" saymıştır. Buna karşın, Selçuklularda, Osmanlılarda bu yasakların dinlenmediği, İslam kavramının dışına çıkıldığı biliniyor. Selçuklularda, Osmanlılarda resim (minyatür), kabartma (hayvan, bitki), yazı-resim (başlıca konu insandır), mezar taşlarında kabartmalı bitki-hayvan süslemeleri yaygındır. İmdi bu insan başarılarını, İslama karşın ortaya konan sanat ürünlerini Türk-İslam Sentezi içinde açıklama olanağı var mı? Sağlıklı bir baş, bir sağduyu İslamın yasakladığı bir başarıyı yine İslamla açıklayabilir mi?

Türk-İslam Sentezi savunucularının başlıca düşüncesi, Anadolu'da ortaya konan, genelde onbirinci yüzyıldan sonra başlayan, bütün başarıların İslam kökenli, İslam etkili olmasıdır. Oysa, biraz derinliğine düşünülürse, bu başarıların çoğu İslamın özüne aykırıdır. Sözgelişi çalgı, oyun, ezgi İslamla bağdaşmaz. Oysa, Anadolu insanlarının, özellikle kırsal kesimlerde yaşayanların, en önemli başarıları bu yasaklanan alanlarda görülüyor. Halk yazının ilginç ürünleri bu yasak kesim ortamında sergilenmiş, yeşermiştir. Mimarlık alamında görülen üstün nitelikte yapıtların kökeni de ilkçağ Anadolu Uygarlığından beslenen bir geleneğin gelişim çizgisi üzerindedir.

Türk tarihi konusunda düşünmek, onun gelişim doğrultusunu izleyerek, Türk insanının uygarlık alanındaki başarılarını sergilemek gerekirse, varılacak sonuç Türk-İslam Sentezi'ne çok ters düşer. Bugün, elimizde bulunan nesnel belgelere göre, Türk en büyük başarısını Anadolu'da göstermiştir, en güçlü en uzun

yaşamlı devletini Anadoluda kurmuştur. Anadolu Türkü'nün hepsi İslamdır, ancak önemli bir bölümü yine bu "İslam" kavramının içeriğiyle bağdaşmadığı söylenen başka bir inanca bağlıdır. Bu bölüm, İslamdır, "alevi"dir diye nitelenir, suçlanır. Bu suçlama da bugün Türk-İslam Sentezi'ni savunan öbeğin bağlı bulunduğu "Sünnilik"ten kaynaklanır. Sünni Osmanlı yönetimi Alevilik'i sapkın, dinden çıkmış, azmış saymış, onbinlerce alevi yurttaşın kanına ekmek doğramıştır. Oysa bugün adı geçen İslamcı topluluk bu sapkın sayılan kimselerinin özgün ürünlerini de kendi ortamında gösterir. Sözgelişi Hacı Bektaş Veli bile onların ermişidir (Sünnidir). Bu yılışık çelişkiyle bir yere varılmaz. Demek ortada olumsuz etkisi sezilmemiş bir bilinç bulanıklığı, vardır bu nedenle bütün başarılar tanrıya bağlanmıştır. İşte yine bu bilinç bulanıklığı bu saptırıcı-dinci girişim ülkemizde bir tarih bilincinin doğup gelişmesini engellemiştir. Bu engelleme nedeniyle bütün toplumsal olaylara İslamcı gözlüğüyle bakılmaktadır.

Türk-İslam Sentezi düşüncesinin Türk tarihi bakımından çok sakıncalı, tutarsız bir gelişim çizgisi üzerinde olduğunu görüp göstermek kolaydır. Türkler Anadolu'da onbirinci yüzyılda egemenlik kurmaya başlamış, Anadolu'nun bütününü nerdeyse dörtyüz yıla yakın bir sürede elegeçirmişlerdir. Daha önce Anadolu Hıristiyandı. Türk değildi, karışık insan topluluklarının yaşadıkları bir yerdi. Anadolu'nun ilk yerlileri de tarih öncesinden günümüze değin gelen kimselerdi, biz onların torunlarıyız, çok değişik kökenlerden gelenlerin karışımından oluşmuş bir bütünüz, böylece Türküz. Bu Türk Anadolu demektir.

İmdi, tarihe böyle dinci bir açıdan bakılırsa, Anadolu ancak onbirinci yüzyıldan sonra "bizim" olmuştur diyebiliriz. Bu "bizim" sözcüğü de Türk-İslam Sentezi sonucu "Müslüman Türkiye" anlamındadır. Peki üzerinde yaşadığımız bu topraklar kimindir? Biz bu topraklar üzerinde belli bir yılla oturmaya başlayan göçebeler miyiz? Türklerden önce Anadolu'da yaşayan insanlar ne oldular, onların torunları kalmadı mı, soyları sürmedi mi? Anadolu'yu Müslüman Türkler kimlerden aldılar, bu aldıkları insanlar ne oldular? Anadolu onbirinci yüzyıldan sonra "bizim" olmuşsa, bu toprakların gerçek egemenleri, gerçek iyeleri (sahipleri) kimlerdi, şimdi bu toprakları bizden isterlerse vereceğimiz karşılık ne olabilir? Bu tür sorunların benzerlerinin karşılıklarını bugün Almanya'da "Hitlerci dazlaklar" vermeye çalışmaktadırlar. İşte Birinci Büyük Savaş yıllarında, bütün Avrupa uluslarının Türkleri Avrupa topraklarından çıkardıktan sonra, Anadolu'yu bölüşmek, Tükleri geldikleri yerlere sürmek istemelerinin başlıca nedeni buydu. Yunan ordularını, bütün Avrupa topraklarından çıkardıktan sonra, Anadolu'yu bölüşmek, Türkleri geldikleri yerlere sürmek istemelerinin başlıca nedeni buydu. Yunan ordularını , bütün Avrupa uluslarının yardımlarıyla, Polatlı yakınlarına ulaştıran böyle sarsakça, savruk bir anlayıştı. Bir ulusun varlığını inandığı dinle bağlantılı kılmak, tarihini diniyle başlatmak yalnız sağıltım görmesi gereken bilinçsiz sayrıların işi olabilir, bu da ülkemizde olmuştur. Yugoslavya'da kesilen Müslümanlar oranın yerlileridir, oraya Anadolu'dan, Arabistan'dan gitmediler. Buyursun İslamcı sürüler kurtarsınlar onları, dindirsinler iniltilerini. Neden hep Türkiye yardımcı olsun, Sırbistan Müslümanlarını kurtarsın deniyor. Nerde İslamın tanrı yardımıyla yeryüzünü sarsacak or-

duları, nerde Arabisten petrollerini sömüren Avrupa karşısında kuyruğunu kıvırıp oturan görkemli Arap şeyhleri? İşte Türk-İslam Sentezi'nin tabanı da böyledir. Sen üzerinde yaşadığın, İslam olmakla övündüğün toprağın tarihine karşı çıkıyorsun, onu kendinden saymıyorsun, sonra dönüyorsun "topraklarımızda gözleri var" demek saçmalığını gösteriyorsun. Bu saçmalıklarla Avrupa aydınının, uygarlığın karşısında yerin yoktur.

Burada bir tarih kuramı, sözde yeni bir görüş sergilenmek isteniyor, bu bilimsel bir anlayış tabanına otursa sevindiricidir, ancak bir görüşü ileri sürenlerin hızla bilimden kaçtıklarını görüyoruz, kendilerini yakından tanıyoruz. İmdi, bütün duygularımızı, usla bağdaşmayan eğilimlerimizi, gücümüz yettiğince bir yana iterek düşünelim. Hepimiz, inansak da, inanmasak da Müslüman bir bireyler topluluğu içinde yaşıyoruz. Geçmişten gelen birtakım geleneklerimiz, alışkanlıklarımız, uygulamalarımız vardır. Bunları eleştirebiliriz, yetersiz görebiliriz, gereksiz sayabiliriz, ancak hepsini birden kaldırıp atamayız, kendimizi birdenbire bir boşluğa bırakamayız. Çevreminde toplanan, bizimle komşuluk kuran, yakınlık sağlayan, az çok düşüncelerimize katılan insanlar vardır, gönüldeşlerimiz, arkadaşlarımız vardır, bunların hepsinden kopmamıza da gerek yoktur. Ancak düşünen, bilimin, uygarlığın tadına varan bir kimse için geçmişten gelen değişmezliklere bağlanmak da saçmalıktır. Geçmişimize, geleneklerimize, alışkanlıklarımıza saygı göstereceğiz, hepsini tepmeyeceğiz, onlara bilinçsizce de bağlanmayacağız. Ben bunları yazarken kendimi, geçmişimi, çevremi düşündüm, belleğimin çekmecelerini açtım, ne varsa ortaya döktüm. Şu sonuca vardım: ben, geçmişine saygı duyan, ancak sarsakça, savrukça bağlanan

duları, nerde Arabisten petrollerini sömüren Avrupa karşısında kuyruğunu kıvırıp oturan görkemli Arap şeyhleri? İşte Türk-İslam Sentezi'nin tabanı da böyledir. Sen üzerinde yaşadığın, İslam olmakla övündüğün toprağın tarihine karşı çıkıyorsun, onu kendinden saymıyorsun, sonra dönüyorsun "topraklarımızda gözleri var" demek saçmalığını gösteriyorsun. Bu saçmalıklarla Avrupa aydınının, uygarlığın karşısında yerin yoktur.

Burada bir tarih kuramı, sözde yeni bir görüş sergilenmek isteniyor, bu bilimsel bir anlayış tabanına otursa sevindiricidir, ancak bir görüşü ileri sürenlerin hızla bilimden kaçtıklarını görüyoruz, kendilerini yakından tanıyoruz. İmdi, bütün duygularımızı, usla bağdaşmayan eğilimlerimizi, gücümüz yettiğince bir yana iterek düşünelim. Hepimiz, inansak da, inanmasak da Müslüman bir bireyler topluluğu içinde yaşıyoruz. Geçmişten gelen birtakım geleneklerimiz, alışkanlıklarımız, uygulamalarımız vardır. Bunları eleştirebiliriz, yetersiz görebiliriz, gereksiz sayabiliriz, ancak hepsini birden kaldırıp atamayız, kendimizi birdenbire bir boşluğa bırakamayız. Çevreminde toplanan, bizimle komşuluk kuran, yakınlık sağlayan, az çok düşüncelerimize katılan insanlar vardır, gönüldeşlerimiz, arkadaşlarımız vardır, bunların hepsinden kopmamıza da gerek yoktur. Ancak düşünen, bilimin, uygarlığın tadına varan bir kimse için geçmişten gelen değişmezliklere bağlanmak da saçmalıktır. Geçmişimize, geleneklerimize, alışkanlıklarımıza saygı göstereceğiz, hepsini tepmeyeceğiz, onlara bilinçsizce de bağlanmayacağız. Ben bunları yazarken kendimi, geçmişimi, çevremi düşündüm, belleğimin çekmecelerini açtım, ne varsa ortaya döktüm. Şu sonuca vardım: ben, geçmişine saygı duyan, ancak sarsakça, savrukça bağlanan

kü varlığımızın, bağımsızlığımızın, daha açığı ulus olarak kişiliğimizin tarihin gücüyle özdeş odağıdır. Hangi güç, hangi etkinlik olursa olsun, Atatürk'ü tarihteki yerinden indirme olanağı yoktur. Buna en güçlü sayılabilecek bir dinin de gücü yetmeyecektir. Bu açık, kesin, evrensel bir gerçektir. Atatürk, birçok İslam aydınının, düşünürün, yöneticisinin de söylediği gibi, "İslamın namusunu kurtaran adamdır": bu yargı, bu açıklama benim değildir. 1950 yönetimiyle, Türk tarihi bakımından çok utanç verici bir uygulama başladı: kimi İslam devletlerinin büyükleri, uluslararası ilişkiler nedeniyle, ülkemize gelince Anıtkabir'e gitmiyorlar, bir çiçek bırakmıyorlar. Bu saygısız, soysuz konuklara uyan, onların davranışlarını doğru sayan, onlardan daha soysuz yetkililerimiz vardır. Üstelik bu yetkililerin çoğu "Türk-İslam Sentezi"nden yanadır. Peki İslam dininde, özelllikle Kur'anda ölülerinizi iyilikle anın, onlara tanrıdan iyilik dileyin, gömüldükleri yerleri gidin görün, onları anın gibi anlamlara gelen öğütler yok mu? Vardır, hadislerde de böyle öğütler birer din görevi sayılmıştır.

Yukarda anlatılanların etkisiyle, Türk-İslam Sentezi'ni savunanlara soralım: Asya Türklerinde özellikle Uygurlarda, Göktürklerde ölüler adına, yönetici büyükler adına dikilmiş anıtlar yok mu? Göktürk yazıtları çevresinde anıt yok mu? Türklerde "Balbal" ne anlamda söylenirdi? Bu gerçeği günümüzün İslamcı Türk aydını öğrenmek, bilmek istemez, bağlandığı Arap inancı onu, "milliyetçi" geçinmesine karşın bütün ulusal bağlarından, erdemlerinden uzaklaştırmıştır. Onun bilebildiği Türk tarihi, ancak İslama kullukla başlamıştır. Böyle bir kimsede, böyle bir toplumda tarih bilinci yok demektir. Bize kalırsa diri varlıklar arasında yalnızca düşünen, düşünsel alanda üreten insanın

tarihi vardır. İslama bağlanan, bu inanç kurumunun değişmez ilkelerine saplanan bir kimsede bilinç uyanıklığı olmadığından, onun, tarihi de yoktur. Bu nedenle İslamın da tarihi yoktur, ancak tarihe konu olabilecek olayları vardır. Biz bu görüşü "Tarihin İlkeleri, 1991. Say. yay." adlı çalışmamızda ayrıntılarıyla inceledik, kimin tarihi olabileceğini, hangi gelişmeleri tarihin kapsamı içine girdiğini örneklerle gösterdik. İslam toplumlarında, felsefe ilkelerine dayanan, bilgi öğeleriyle beslenip gelişen bir tarih anlayışı doğmamıştır, buna başlıca engel dindir.

Özellikle İslam dini birtakım değişmezliklere dayanır, onlarla kalıcı olabileceğine inanır. Değişmezliğin egemen olduğu yerde tarih de yoktur derken, tarihi yapan olayların bulunmadığını vurgulamak istedik. Bu nedenle bir "İslam tarihi" sözkonusu değildir, o ancak bir "İslam öyküsü" olabilir, tarih kavramının içerdiği anlamın dışında kalır. Bu nedenle de bir Türk-İslam Sentezi düşünülemez, çelişmelere düşülür.

Anadolu'ya yerleşen Türklerin hepsi Müslüman değildi, bunlar arasında büyük bir Hıristiyan Türk topluluğu da vardı. Bu topluluk, birdenbire ortadan kalmadı, Hıristiyan olurken benimsediği yöresel gelenekleri de ortadan kaldırmadı, peki ne oldu? Kuşkusuz İslam kavramının içine aktardı.

"Anadolu'da ne kadar Hıristiyan Türk mevcut olduğu hakkında hiç bir şey tahmin etmek mümkün değildir. Yalnız onların öteden beri İslamlar ile harb etmek üzere hudut bölgelerine yerleştirildiğini ve Kapadok'ta ve Toros geçitlerinde mühim bir kesafete malik olduklarını tahmin edebiliriz. Bu Hıristiyan Türklerin bir kısmı İslamiyeti kabul ederek fatihlere karışmışlar ve Müslüman olan her fert gibi vatandaş

hukukuna malik olmuşlardır. Müslüman olmayanlar ise Türkçeden başka hiç bir dil bilmedikleri halde mensup oldukları kiliselere isnad edilerek Rum ve Ermeni adlarını haksız yere taşıyıp zamanımıza kadar gelmişlerdir. (Prof. Mükrimin Halil Yınanç, Türkiye Tarihi Selçuklular Devri. 1944, s. 176) Bu alıntı çok ilginçtir, üstelik bu yapıtın yazarının öğrencileri, Türk-İslam Sentezi'nin öncüleridir. İmdi bu alıntıya göre, gümümüzde bile Rum-Ermeni diye nitelenen yurttaşlarımızın bir bölümünün Türk olduğu gündeme geliyor. Biz buna, Doğu Anadolu'da yaşayan, Kürt denen yurttaşlarımızın önemli bir bölümünü de katabiliriz. Nedeni şudur: bugün "Kürt toprakları" denen yörelerde, daha önce Kürt olmayan halkların devletleri vardı, sözgelişi Diyarbakır yörelerinde bir Ermeni Krallığı'nın bulunduğunu, bu ili Tigranes adlı kralın kurduğunu, ona "Tigranokerta/Tigranes ili" dendiğini biliyoruz. Bu yöreler sonraları Türk egemenliği altına girmiş, İslamlaşmış, eski toplumsal özelliklerini yitirmiştir. Bugün, o yörelerde yukarıdaki alıntıya dayanarak konuşursak, Hırıstıyan Türklerin, başka insanların inanç değiştirmiş torunları yaşamaktadır. İlkçağda, Doğu Anadolu'da, yoğun bir Türk topluluğunun bulunduğunu gösteren kaynaklar yok elimizde. Onüçüncü yüzyılda yaşadığı bilinen Abu'l -Faraç'ın bildirdiğine göre, Kürt topluluğunun önemli bir bölümü Medya dağlarında yaşarlardı, daha büyük illere inmemiş, yerleşik yaşama düzenine geçmişlerdi. Öte yandan Urfalı Mateo da "Vekayi-name"sinde, Türk topluluklarının daha onuncu yüzyıl bitimiyle onbirinci yüzyıl ortalarına değin, İran üzerinden gelen Türk ordularının bu yörelere akınlar düzenlediklerini, Ardze (Erzurum) ilini aldıktan sonra "...Müslümanlar, kılıçlarını kaldırmış oldukları halde şehre hucum ettiler, ve

150.000 kişi kadar olan halkı kamilen kılıçtan geçirdiler. (s. 86)". Bu olayın 1050 dolaylarında Sultan Tuğrul döneminde olduğu biliniyor. Bu alıntının bulunduğu yapıt (Vakayı-name) Türk-İslam Sentezi öncülerinin egemen olduğu "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" aracılığıyla, ikinci kez 1987 de yayımlanmıştır, başkalarını suçlama gereği kalmamıştır artık. Bu tarih gerçekleri karşısında Türk-İslam Sentezi'nin söyleyeceği ne olabilir? Hıristiyan Türkleri, onlardan önce Anadolu'da yaşayan Hitit öncesi insanlarını, Hititleri, Hurrileri, Luvileri, Urartuları, Friglerı, Ligleri, Persleri, Arapları, Ermenileri, Kürtleri, Rumları, Yahudileri, Gürcüleri bunlar gibi daha nicelerini bu Türk-İslam Sentezi'nin savunan ünlü "beşik uleması" nereye koyacak, hangi tarih- hangi bilim anlayısına göre değerlendirecek? Bu soruya sağduyunun verebileceği bir yanıt yoktur.

Türk-İslam Sentezi yandaşlarının, düşüncelerini savunurken, hep tarihe dayandıklarını, kendilerine göre kaynaklar bulduklarını da biliyoruz. Ancak, yine kendi aralarında büyük çekişmelere yuvarlandıkların da biz söyleyelim. Onların, gerçekten geniş bilgisiyle ün kazanmış öncüleri, bizimde yakından tanıdığımız, Bayazıt kahvelerinde uzun uzun söyleştiğimiz Mükrimin Halil Yınanç'tı. Bu saygıdeğer kişi tarih olayları karşısında belgesiz konuşmayı pek sevmez, varsayımlarını bile birtakım kaynaklara dayamaya önem verirdi. Onun yukarda adı geçen yapıtında şöyle bir vurgulama var: "Bu takdirde bu açılış zamanında Anadolu'ya gelen Türk ve Müslümanların mikdarının 1.000.000'u geçtiğini kabul etmek mümkün olur. (s.176).

Bu alıntı üzerinde uzun boylu durmanın gereği yoktur. Türk egemenliği 1071 olayıyla başlamış, evre evre 1461 de, Trabzon'un alınmasıyla doruğa ulaşmış-

tır. İmdi 1071 ile 1461 arasında 390 yıllık bir süre vardır. Demek ki Anadolu'da İslam-Türk egemenliğinin sağlanması en az 390 yıl boyunca savaşmayla olmuştur. Peki, Türkler bu üçyüzdoksan yıl boyunca, Anadolu'da kimlerle savaşmışlar, bu savaştıkları in-sanlar ne oldular? Anadolu'nun ıssız kaldığını, böyle bir dönemin yaşandığını bilmiyoruz, elimizde bir kaynak yok. Öyleyse bu insanların, bu Müslüman Türk olmayan toplulukların, İslam-Türk Sentezi'ne katkıları ne olabilir? Ortada bir tutarsızlık, öne sürülen görüşle varılan sonuç arasında uyumsuzluk açıktır, bu da seçilen kavramların içeriğini yeterince bilmemekten geliyor.

Yurdumuzda, özellikle yüksek öğretim kurumlarının etkinliğinin çoğalmasıyla başlayan, Osmanlı medreselerinden başlanan bir "ucuz konuşma geleneği" vardır. Bu geleneğin bilimsel öncüsü Fuad Köprülü'dür, nitekim Türk-İslam Sentezi yandaşlarının, tarih, edebiyat öğrenimi görenleri, onun öğrencileridir. Bu ucuz konuşma geleneğinin başlıca özelliği, seçilen kavramlar konsunda dil sorumluluğu taşımamaktadır. Dilimizde "dilin kemiği yoktur" atasözünü kapsamınca bu geleneğin bir tabanı var demektir. Önce Anadolu'nun uzak geçmişini, tarih öncesini, tarih dönemlerini iyi bilmek gerekir. Bu topraklar üzerinde yaşamış insanları belli bir kökene bağlama, hepsini bir kökten türetme olanağı yoktur. Anadolu, insan toplulukları bakımından, sayısız karışıp kaynaşmaların yarattığı bir birikimdir, biz bu birikime bugün "Türk" adı altında "Türkiye Cumhuriyeti ulusu", ya da Türk ulusu diyoruz. Bu ad, belli bir soyun, belli bir kan özdeşliğinin değil, çağların oluşturduğu bir bileşim (synthese) niteliğindedir, bu nedenle Anadolu ulusu bir "bileşim"dir. Bunda, bu bileşim olayında, İslamın olduğu gibi başka dinlerin, başka inançların, başka ge-

leneklerin de etkileri, katkıları vardır, bütün başarıyı İslamda görmeye çalışmak bilim adına bir sapkınlıktır. Bugün yaşadığımız üzücü, acıklı, tatsız, tedirgin edici, uygarlıkla bağdaşmayan olayların kaynağı bizde bir tarih bilincinin uyanmaması, bilim kurumlarımızda felsefe ilkelerine dayalı bir tarih anlayışının, bir tarih felsefesinin doğmayışıdır.

Yeryüzünde aydınları dışadönük düşünen bir ulus varsa o da biziz, bilimsel kavramların kabuklarına bakmaya alışmışız, kavramı söylerken bilimle uğraştığımızı, kapsamlı bir düşünce, derin bir görüş sergilediğimizi sanmanın karanlığı içindeyiz. Dilimize doladığımız kavramların gerçek içeriklerinin ne olduğunu, konuşurken ne dediğimizi kendimiz bile bilmeyiz. Nedeni de bilmeden konuşmaya, anlamadan dinleye alışmamızdır. Nitekim dinimiz öyle buyuruyor, öyle gerektiriyor. Kutsal kitabımızda binbir anlamlı sözcüklerin bulunması, bizi anlamadan dinlemenin yüce erdemine ulaştırmıştır. Bu yüzden Müslüman olmakla "gurur duyuyoruz" diyor bütün anlamadan konuşmaya alışmış büyüklerimiz. Nerede utanç duyulacağını bilemeyen bir yüksek görevlinin İslamla övünmesi (gurur duyması) doğaldır, eşek öldükten sonra onu ister kurt yesin ister kurt çakal önemli değil.

Anadolu'da bir bireşim (synthese) düşünülebilir, ancak bu dinle olmaz, bu topraklar üzerinde yaşamış, yaşayan değişik toplulukların emekleriyle ortaya konan uygarlık ürünlerinden oluşan geliştirici bütün Anadolu insanlarının ortak yaratısıdır. Son yıllarda, yine Anadolu'da, bilim örtüsü altında, Türk-İslam Sentezi'ne benzer kuramlar sergilenmektedir. Bu kuramlara göre Anadolu'nun belli yörelerinde bağımsız uygarlık, bağımsız bir ekin (cultere) ortaya konmuş, böylece

ulusal bir dayanak yaratılmıştır. Bu, bilim adına, utanç verici bir girişimdir. Anadolu'da bağımsız bir Türk ekini (öteki insanları dışlayarak, Asya'ya bağlanarak), bağımsız bir Çerkes ekini, yine bağımsız bir Kürt ekini, daha başkalarını aramak bilimsel anlayışla bağdaşmaz. Ekinde bağımsızlık sözkonusu olsa bile, konar göçer toplulukların karışılaştığı köprübaşlarında olmaz bu iş. Özellikle Doğu Anadolu'da bağımsız bir ekin, ulusal bir ekin birimi aramak, böyle bir gerçeğin bulunduğunu savunmak bilinç bulanıklığından öte bir anlam taşımaz. Doğu Anadolu tarihi boyunca bir konar göçer obasıdır, bir konaklama yeridir. O konaklama yerinden gelip geçmiş obaları, bilimsel kanıtlara dayanarak, belge göstererek saymamıza olanak yoktur, ancak belli belirli olanları bilebiliriz. Bunlar da: Persler, Urartular, Luviler, Hurriler, Araplar, Suryaniler, Gürcüler, Ermeniler, Türkler, Grekler, Romalılar, daha adı bilinmeyen nice topluluk. Bu toplulukların Kürtçe dışında, hepsinin özgün bir dili vardır. Kürtçe yapısı, içeriği, dizini bakımından Farsça'nın epeyce değişmiş bir uzantısıdır, özgünlük savıyla ortaya atılarak yanıltıcı, kandırıcı odaklar aramayalım. Bilimsel savlarla ortaya atılan, bilime gerçekten saygısı olan bir araştırıcının, ulusal birlik düşüncesi güdüyorsa yapacağı ilk iş, Doğu Anadolu'daki il, İlçe, bucak, köy, yaylak, oba, dağ adlarının kökenlerini araştırmaktır. Bir yerleşme yerinin adı hangi dille açıklanabilirse, onun kurucusu, yerleştiricisi (insanlara bir yerde oturma olanağı sağlama), düzenleyicisi o dili konuşan topluluktur. Konuya bu açıdan bakılırsa, bugünkü ulusal savların hepsi boşlukta kalır.

Yeryüzünde değişik kökenli toplulukların en çok karışıp kaynaştığı yeni birikimler oluşturduğu biricik bölge Doğu Anadolu'dur. Bu bölgede Kafkasya, Mezo-

potamya, Hind, İran, Batı Anadolu gibi değişik yönlerden gelen topluluklar birbiriyle yoğurulmuş, bireyler kökensel özelliklerini yitirmiştir, bu nedenle bu bölgede özgün bir topluluk yoktur. Bugün, çözülmesi çok güç bir sorun varsa o da Kuzeydoğu Anadolu ile Güneydoğu Anadolu insanları arasında bir köken birliğinin, soy özdeşliğinin varlığını savunmaktır, buralarda konuşulan dil önemli bir etken, inandırıcı bir kanıt değildir. Dilin bilimsel kanıt olmayışını söylememizin nedeni şudur: bu yörelerde bugün Türkçe, Çerkezçe, Gürcüce, Arapça, Kürtçe, Süryanca konuşan topluluklar vardır, bunların hangisi bilimsel taban olarak alınabilinir? Bu toplulukların hangisi ilkçağda bu bölgede yaşamış, devlet kurmuş topluluklara bağlanabilir? Bilim bu sorular karşısında susmaktan başka ne yapabilir?

Konuyu epeyce genişlettik, ilk bakışta başka sorunlara değinerek, taban sorundan ayrıldığımız sanısı uyanabilir, ancak Türk-İslam Sentezi'ni yargılayabilmek için, bütün karşıt görüşleri sergilemekte yarar var kanısındayız. Bugün Anadolu'da özgürlük, bağımsızlık savları ardında koşan aydınlarımızın sayısı az değildir. Bu saygıdeğer, uygarca bir davranıştır, özgürlük, bağımsızlık uygarlığın kurucu ilkeleridir. Bu konularda bilimsel içerikli bir tabana dayanılmazsa, sorunlar duygusal etkinlikler altında gündeme getirilirse düşünme ortamında kargaşa başlar. Sorunlara yönelen kişinin bir takım önbilgiler edinerek, uğraşacağı konunun çevre çizgilerini belirlemesi, araştırmada varılan sonuç gerektirirse, bu çizgileri daha genişletmesi doğaldır. Türk-İslam kavramlarını yanyana getirmek kolay, birini ötekinin içeriğiyle doldurmak güç, dahası olanaksızdır. Bu tutum son yıllarda ortaya çıkan kimi aydınların, bütün Doğu Anadolu'yu belli bir oymağın

uygarlık alanı saymasına, bütün geçmişi o oymağa bağlamasına benzer.

Toplumları yönlendiren, düzenleyen, onlara yaşama olanakları sağlayan dinler değildir, çağımızda dinle kalkınan, mutluluğa ulaşan bir toplum görülmemiştir. Uygarlık, dinlerin dışında, daha etkili, daha ilgili çekici sorunlar getiriyor, yaşamı tinsel değil nesnel üretim odaklarının egemenliği altında görüyor, dinler genelde bireysel eğilimler olarak anlaşılıyor. Bugün İslam ülkelerinde birlik, bütünlük, yardımlaşma, birbirini koruma, belli bir inanç odağında toplanma gibi olumlu girişimler yoktur. Bu durumda Türk-İslam Sentezi yoldaşlarının olumlu bir sonuç alacaklarını sanmıyorum, nedeni de bütün sorunları nesnel ortamdan tinsel ortama kaydırmaları, özellikle üretim-tüketim ilişkilerinin etkinliğini özardı etmeleridir. Nedense, bu dine bağlı çevrelerde bütün sorunların, toplumsal bunalımların yukardan aşağı doğru önlemlerle çözüme ulaşacağı kanısı yaygındır. O çevrelerde taban sorunlarına ilişkin kavramların geçerliliği yoktur, bir alt yapı düşüncesi doğmamıştır. Bütün yaşamsal gereksinimlerin tanrı buyruğuyla karşılanacağını sanan bu İslamcı görüş Arap petrollerinin önemini, etkinliğini anlayacak bilinç aşamasına bile ulaşamamıştır. Avrupa uluslarının, Amerika'nın petrol çıkaran İslam ülkelerine yakınlaşmalarını bile İslam inançlarına duyulan etkilenme gibi gösteren islamcı aydınlarımız, bilginlerimiz az değildir, hepsi de Türk-İslam Sentezi ardınca yayılırlar.

Gündeme getirilen bir sorunun önce kendi içeriğiyle bağlantılı olması, çevre sorunlarla çelişik duruma düşmemesi gerekir. Bir sorun ele alınınca onunla ilgili yan sorunlar dışlanamaz, nedeni de sorunların yalnız

olmayışı, yeterince görülemezse bile bir çevreyi taşımasıdır. Çevresiz sorun olmaz, bir sorun da çevresinden soyutlanamaz. Türk-İslam Sentezi, bir sorun olarak düşünülürse, önce yan sorunlarını da saptamak gerekir. Bu yan sorunlarla kurulan bağlantı önemlidir, kimi sorunlarda odak soruna girebilmek için yan sorunları aralamak, bir yol açmak gerekir. Burada İslam sözcüğü gündeme getirilirse ilk soru şudur: hangi İslam? Sözgelişi Hanefî mezhebinin anladığı İslam mı? Türk-İslam Sentezi'ni öne sürenler, İslam mezheplerinden birine bağlıysa iş değişir, İslam kavramının kapsamı içinde bir mezhep düşünülür, bu da İslam sözcüğüne o mezhebe göre bir yorum getirmeyi sağlar. Bu durumda sorunlar birbirine dolaşır, içinden çıkılmaz.

Türk-İslam Sentezi, yandaşlarının düşüncelerinden, davranışlarından anlaşıldığına göre, Amerika güdümünde bir görüştür. Amerika, petrol nedeniyle İslam ülkelerine özel bir yakınlık duymaktadır. Petrol çıkarmayan ülkeler bu yakınlıktan yoksundur. Bu petrol ülkeleriyle kurulan özel ilişkiler sonucu, Amerika bu ülkelerin hep dine bağlı kalmalarını, hep dinle yönetilmelerini ister, bu isteğini yerine getirmek için de çok yönlü uygulamalara girişir. Sözgelişi, Amerika yüksek düzeyde bir görevliyi, bir komutanı istemiyor diyelim, gecikmeden o komutan düşüncelerine karşıt bir uygulama gündeme getirilir. Biz de İmam-Hatip çıkışlıların Kara Harp Okulu'na alınmamaları, nedense İslamı çok seven petrol kokuşlu Amerika'yı tedirgin eder. Ona göre Türk ordusuna İmam-Hatip çıkışlılar girmeli, Müslüman bir ordu kurulmalı, Atatürk'le gelen bütün yenilikler ortadan kaldırılmalı, Osmanlı'ya dönülmeli, daha açık, daha seçik bir Amerika egemenliğinin altına girilmeli, mandacılık yasallaşmalı. Bu durum çok açıktır, oysa bizde dinci geçinen bir topluluk da böyle düşü-

nüyor, ordu İslamlaştırılmalı. Peki orduyu oluşturan bireyler Müslüman değil mi? Kuşkusuz Müslüman, genelde geleneklerine bağlı, ancak katı yobaz değil, şeriatçı değil. Amaç belli, bütün yurt düzeyinde etkinliğini sürdüren bir "İslam devleti" kurmak. Bu devletin kurulması ordunun İslamlaştırılmasına bağlı değildir. Türkiye'de İslamcı anlayışa, şeriatçı gericiliğe karşı çıkan büyük bir oy birikimi vardır. Devrimciler, Atatürkçüler çağdaş uygarlıktan yana olanlar vardır. Aleviler vardır, yine şeriat yönetimine karşı güçler vardır. Bu çağda, bunların hepsini bir yana iterek bir "şeriat devleti" kurmak pek kolay değildir, öte yandan İran, Suudi Arabistan, Amerika istiyor diye bütün Türk Müslümanlarını sürüye dönüştürerek başkalarının güdümüne bırakmak pek kolay değildir. Şunu çok iyi bilmeliyiz ki imam-Hatip Okulları da, günün birinde, Osmanlı medreseleri gibi kendi kuyusunu kazacak, kendi başını yiyecektir. Nedeni de, bu kuruluşların amaçları dışına taşması, kuruluş ilkelerine aykırı bir taban üzerinde durmalarıdır. Bu okulların altyapısıyla üstyapısı arasında yaşamsal bir bağlantı, bir uyum yoktur. Bugün, ayakta duran Müslüman devletlere bakıldığından, düşünce bakımından, yönetim bakımından bağımsız, Amerika ya da Avrupa güdümünde olmayanı görülmez, peki hangisi kendini kurtarabiliyor? Yanıt yok.

Dünya tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir olayın içindeyiz. Dinciler, şeriatçılar birleşerek ülkemizi Birinci Büyük Savaş öncesine getirmeye çalışmaktalar, Osmanlı Devletini yıkan, ondan irili ufaklı birçok bağımsız devlet oluşturan dış güçlerin denetimi altına girmeyi tanrının buyruğu gibi görmekteler. Amerika, ülkemizin bugünkü durumundan çok kıvanç duymaktadır. Ülkemiz bir yığın çözümü güç sorunlarla karşı

karşıyadır: Kıbrıs Sorunu, Kürt Sorunu, üretim-tüketim ilişkilerinin dengesizliğinden doğan, şu "ekonomi" kavramının kapsamına giren olaylar sorunu. Bu içinden çıkılması yalnızca Türk yönetiminin elinde olmayan sorunlar: devletimiz daha çok sarılsın, daha çok güçten kesilsin diye çalışanların, İran, Suudi Arabistan, Al-Baraka yardımlarıyla beslenen dincilerin yarattıkları İslam sorunu. Geçmişe bakılırsa, Birinci Büyük Savaş öncesinde, Kurtuluş Savaşı dönemlerinde yine bu tür sorunlar ortaya atılmıştı, bunların kaynağı yine kimi dış devletlerdi. O dönemlerde şunlar gündemdeydi: dış borçlar (duyun-i umumi'ye-kapitülasyonlar), Osmanlı yönetimine bağlı kimi ulusların bağımsızlık sorunu, Osmanlı yönetimi altında yaşayan azınlıkların sorunları, ülkemizde başta Amerika-İngiltere olmak üzere kurulan yabancı okullar sorunu. Bu sorunlar karşılaştırılırsa, değişmedikleri, hep Türkiye'nin gündeminde bulundurulduğu anlaşılır. Kurtuluş Savaşı evrelerinde de yine bu tür sorunlar gündeme getirilmişti. Doğu ayaklanmaları, hepsi Nakşbendi tarikatının etkisiyle, Kürt Sorunu, Musul petrolleri sorunu, din sorunu, dış borçlar sorunu. Sorunlar tükenmiyor, özden değişmiyor, yalnızca kabukları boyatılıyor, başka bir görünümle sunuluyor, öneriliyor. İmam-Hatip çıkışlı, dinci şeriatçı yurttaşımız bu öldürücü gerçeği göremiyor, düşünemiyor.

Geçen yüzyıl sonlarına doğru, ülkemizde Osmanlıcılık, islamcılık, Turancılık adlarını alan akımlar doğmuştu. Bugün, bu akımların doğuş nedenleri araştırılınca, hepsinin dış kökenli olduğu, başka devletlerce beslendiği anlaşılmıştır. Osmanlıcılık akımının besleyicileri, kurucuları hep dönme yurttaşlardı, sonradan müslüman olan, yurtdışından gelen kimselerdi. Turancılık'ın öncüsü Almanlardı, İslamcılık'ın kılavuzu da

İngilizler, Amerikalılardı. Hepsinin ereği Osmanlı devletini içinden çökertmek. Nitekim "Osmanlı Bankası"nı kuranlar da yabancılardı. Osmanlı devletinde ileriye dönük kıpırdamalar sezilince, Avrupa başını kaldırır, azınlık sorunlarını gündeme getirir, ülkede bir yönetim tedirginliği yaratırdı. Bugün durum değişmemiş, yalnız kullanılan bilinçsiz uşaklar değişmiştir.

Türkiye bugün bir sorunlar karmaşası içindedir, bu burgacın en güçlü döndüğü evrede, çevrintinin en çok baş döndürdüğü aşamada, beklenmeyen bir dönemde, Türk-İslam Sentezi gündeme getirildi. Daha önce, ilk kuruluş öğeleri 1950 yönetimi evrelerine uzanan, İlim Yayma Cemiyeti kurulmuştu, onun ardından Aydınlar Ocağı oluştu. Bu üç kuruluşta bulunan, görev alan kimselerini çoğunu yakından tanırız, biliriz. İlim Yayma Cemiyeti, Nakşbendi Tarikatına eğilimli bir kuruluştur. Biz bu kuruluşları kötülemeyi, yermeyi düşünmüyoruz, ancak hepsinini çağdaş bir anlayış içinde olmadığını, Atatürk'le gelen yeniliklere sıcak bakmadığını, Osmanlı yanlısı olduğunu söylemeliyiz. Burada ilginç bir olayı öyküleyip geçelim:

Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız, 1970-1973 evresinde, Meydan-Larousse Ansiklopesi'nde, tarih bölümünde çalışan, sevecen, tatlı dilli, güler yüzlü, çekingen bir asistandı, öğretmeni Prof. Dr. Şahabeddin Tekindağ'ın sevdiği, doçent olması için ağırlığını koyduğu bir kimseydi. Aradan yıllar geçti, ilerledi, Tarih Profesörü olarak görevini sürdürdüğü dönemde akciğer kanserine (bir söylentiye göre beyin kanserine) yakalandı. Sağıltım girişimleri olumlu sonuç vermedi, yüzü çarpıldı, tanıyanları üzen bir duruma geldi. Artık ölüm, kendisine son uyarısını yapmıştı, görevine şöyle böyle gidip geliyordu. Aydınlar Ocağı ne yaptı bilir mi-

siniz? Bu ölümle buluşmak üzere olan arkadaşımızı, Turgut Özal'ı yanıltarak, rektör seçtirdi, bir süre sonra da musalla taşında selamladı. Bu üzücü bir olaydır. "bizden olsun da ne olursa olsun" düşüncesinin anlamsız bir uygulamasıdır. O da Türk-İslam Sentezi'nden yanaydı, toprağı bol olsun.

Ülkemizde, böyle değişik başlıklar altında oluşan derneklerin, özellikle dinci, "milliyetçi" kuruluşların çağdaş uygarlıktan yana bir tutumu benimsemeleri düşünülmemeli, eğilimleri buna elverişli değildir. Yeri gelmişken bir anımı daha aktarayım. İstanbul'da, Laleli Camii karşısında özel sayrı bakım yeri (muayenehane) olan ünlü bir doktorumuzu tanırım, tinsel sayrılıklar (ruh hastalıkları) uzmanıdır, bu alanda epey ün sağlamıştır. Bu eski arkadaşımız, sayrılarını "Kur'andan ayetler" okuyarak sağıltmaya çalışır, sonra bilimsel gereçleri uygulamaya koyulurdu, gereğini yapardı (reçete yazardı). Bu uzmanımız, bir gün, Çemberlitaş'ta, "Muallimler Birliği"nde, "Bir Komünistin Beyin Anatomisi" adlı bir konuşma sergilemişti. ilgilendim gittim, en arkada sessizce oturup dinledim. Konuşmanın odağı şuydu: "bir komünist"in beyin dokuları incelendiğinde, sağlıklı düşünen, böyle aykırı yollara sapmayan bir kimsenin beyin dokularından kolaylıkla ayrılır. Tanrı komünistin beynini oluşturan dokuları dinine, ulusuna bağlı bir Müslümanınkinden çok başka, değişik düzende yaratmıştır...". Bugün Aydınlar Ocağı, İlim Yayma Cemiyeti gibi kuruluşlarla yakın ilişkisi olan bu yurttaşımızın Tevfik Fikret için "O bir ruh hastasıdır" dediğini de anımsatalım. İşte Türk-İslam Sentezi yandaşlarının bilim, uygarlık, insanlık anlayışları. Bu adı geçen kuruluşlara bağlı yurttaşlarımızın hepsinin Amerika anlayışından yana olduklarını, onun izini sürdüklerini söylemenin gereği kalmamıştır.

Bu anlatılanlardan çıkarılmak istenen sonuç şudur: Avrupa, Amerika kalkınmış, gelişmiş, güçlü, bayındır, uygar bir Türkiye istemiyor, onların bu tutumu Osmanlı'dan bu yana değişmeden sürdürülmektedir. Türkiye hangi yıkımlara, hangi olumsuz olaylara karşı çıkarsa, hangi sıkıntılardan sıyrılmak isterse Amerika'da, Avrupa'da olumsuz karşıt yolu benimser, Türkiye'yi kurtulmak istediği durumun içinde kalmaya iterler. Türkiye aşırı dincilikten kurtulmak isterse onlar aşırı dincileri beslerler, Türkiye bütün alanlarda bağımsız, özgür davranmak isterse onlar özgürlüğü, bağımsızlığı önleyecek güçlü, etkili odaklar bulmakta gecikmezler, üstelik bu engelleyici odakları Türkiye yararınaymış gibi göstermekte becerili, başarılı olurlar, ülkeyi içinden sarsmak için özverili uşaklar, beslemeler, yanaşmalar, odalıklar bulurlar, en yüksek görevlere getirme çabası gösterirler. Türk-İslam Sentezi diye sergilenen görüşün besleyici toprağı bu yabancı kökenli gübrelerle verimli kılınır, başka neden aramanın önemi kalmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
REFAH PARTİSİNİN TIRMANIŞI

Geriye Dönüş-Refah Partisi'nin Tırmanışı

Bu parti, son seçimlerde, nedenleri, kaynakları iyice araştırılmayan bir başarı sağlamış, ilgi çekmiştir. Gerçekte, bu başarı, açık bir "yükseliş" anlamı taşımaz, karşı patilerin dağınıklığından, geniş bir oy alanına ilgisiz kaldığından dolayıdır. Nitekim bu partinin kullandığı söylemlerin hepsi, daha önceki evrelerde devrimci, sol partilerin ürettiği ürünlerdir. Aşırı dinci RP, aradan geçen süreyi düşünerek, bütün sol söylemleri benimsemiş, yeni bir kurtuluş yolu gibi göstererek halkın, özellikle oy çoğunluğunu oluşturan yoksul yörelerin avuntusu durumuna gelmiştir. İstanbul, Ankara gibi solun ağırlık taşıdığı illerde seçimin kazanılması, sol partilerin bölünmesi birbirini yemesi sonucudur. Öteki sağcı partilerde de durum başka değildir. Anap, DYP gibi partilerde birlik, bütünlük yoktur, dahası bunlara köktenci, düzenli sağ parti demek bile olanaksızdır. Bu partilerin yapısı birbirinin örneğini sergiler. Yine bu partiler, oy alanı olarak, büyük yerleşme yerlerini görürler, yoksul kesimlerin geçimini, yaşam olanaklarını düşünmezler, büyük gelir çevrelere bunların güven kaynağıdır. Oysa RP, bambaşka bir yöntem uygulayarak, din inançlarının ağırlık kazandığı yoksul yörelerden işe başlamış, köyden kente inenlerin ilgisini çekmiş, bu ilgi çekmede de, İslam töresinin bütün kurallarını, koşullarını bir yana itmekte sakınca görmemiştir.

RP benzeri görülmedik bir çelişki partisidir, İslamı savunurken, bütün girişimlerinde, İslama aykırı davranmış, yoksul yörelerin İslam dinini yeterince bilemeyişinden, aşırı oranda yararlanmıştır. Devrimlere, laikliğe, batılılaşmaya karşı çıkar görünürken, yararlandığı, kullandığı bütün araçlar-gereçler hep karşı çıktıklarıdır. Yoksul yörelerin, İslam dinini yeterince bilmeyen kadınlarını, bugüne değin RP gibi sömürmede başarılı bir kuruluş görülmemiştir. Kur'an Kursları, İmam-Hatip okulları, tarikatlar hep RP için çalışmıştır. Oysa İslam dininde, şeriatta tarikat yoktur, dinden sapmadır, İslamın özüne aykırı davranmadır. Özellikle İran'da, Suudi Arabistan'da uygulanan yön-temlerin, yönetimlerin İslamın özüyle bağdaşır bir yanı yoktur. Halk bu gerçeği bilmiyor, İslam dinini aşağıladığı kadın, kolaylıkla kandırılmış, erkeğin elinde bir sevişme oyuncağı olduğunu, öyle görüldüğünü bile öğrenememiştir. İslam dininde, "cennet ananın ayakları altındadır (cennetin anahtarları denir). Ancak ana olmayan kadının durumu nedir? Bu sorunun yanıtı yoktur. İşte RP'nin başlıca kandırmaca aracı bu "ana" sözcüğüne verilen anlamdadır. Oysa bütün dinlerde ana kutsaldır, burada İslamın getirdiği bir yenilik yoktur.

RP laikliğe, cumhuriyete karşıdır, oysa giyimi, kuşamı, ev donatımı, ulaşım araçları, iletişim olanakları gibi yarar odaklarında, hep cumhuriyet yönetimiyle, Kurtuluş Savaşı'ya sağlanan batı kökenli uygulamalardan yana olmuştur, seçimlerde hep onlara dayanmıştır. Hakkımız bu açık, utanç verici çelişkiyi bile görememiştir. Kurtuluş Savaşı, Atatürk olmasa RP İstanbul'da namaz kılabilecek bir yer bulamayacaktı, İstanbul'da namaz kılabilecek bir yer bulamayacaktı, İstanbul, bütün Rumeli başka ulusların elinde kalacaktı, bütün Karadeniz kıyıları "Pontus Devleti" yöne

timinde kalacaktı, Doğu Anadolu, Ege kıyıları, Akdeniz dolayları hep İngiliz, İtalyan, Fransız yönetimine, Yunan egemenliğine bağlanacaktı. Türkiye'yi kim kurtaracak, kim kuracaktı? RP anlayışı bu sorularının yanıtını bulmaktan yoksundur. Suudi Arabistan'da geçerli Vahhabi yönetiminin İslamın özüyle bağlantılı olmadığı, İran'da kurulan Humeyni yönetiminin Kur'an ilkelerine aykırılığı biliniyor. RP bu gerçeği de gözardı ederek, Kurtuluş Savaşı'yla kazanılmış olanakları saptırmıştır. İslamda çarşaf, başörtüsü, şalvar, göbeğe değin inen sakal, sarık yoktur. Sarık, Orta Asya Türklerinin benimsedikleri Şamanlık'la bağlantılıdır, Şaman (din görevlisi) başlığıdır, nitekim Arap dilinde "sarık" anlamına gelebilecek bir sözcük yoktur.

Nakşbendi Tarikatı'nın kurucusu Bahaeddin Nakşbend İranlıdır, bu kuruluşun da Kur'anla çelişiği, uygulamalarının İslama aykırı düştüğü yüzyıllardan beri bilinmektedir. RP bu konuda da bilinçsizdir, İslama uyanla, uymayanı görmezlikten gelmiştir. Nitekim Şehulislam Ebussuud Efendi'nin "fetvaları"nda din adamına, namaz kıldıranlara devletten aylık ödemek yoktur, yasaktır, üstelik akça karşılığı Kur'an okumak, okutmak yasaktır (haramdır). Ancak, RP öncüleri, bu açık gerçeği de kara örtüler altına sokmakta sakınca görmemişler halkı kandırmanın yöntemi olarak kullanmışlardır. RP, işini yürütmek için İslamı bir inanç odağı değil, çıkar aracı, gelir kaynağı diye kullanmıştır.

Yağmur duası da bir kandırmacadır, gerçek olsa, Suudi Arabistan, bir duayla tanrının öte evrende mutluluk kaynağı diye bildirdiği ülke (cennet)yi yeryüzüne kurar, RP öncülerine iş düşmezdi. RP, insan değerlerine saygılı bir kuruluş değildir, kanıtı kadın-erkek

ayrılığıdır. Oysa yine RP, kendi özel çıkarları, kandırmacaları için, nerdeyse çıplak dolaşan kimi ünlü kadınları bile benimsemekten, İslam adına, çekinmemiştir.

İmdi, yukardaki sözlerden sonra bu partinin "başarı"sını araştıralım. Oy toplamak, seçimi kazanmak için yoksul yörelerde dağıtılan akçaların, "Refah hediyeleri"nin kaynaklarını biliyoruz. Bu kaynakların Suudi Arabistan, İran, Cezayir, Bosna-Hersek yardımları, Almanyada çalışan işçiler, dolarlar, marklar olduğunu bilmeyen, duymayan, görmeyen kalmamıştır. Bugün Doğu Karadeniz yörelerinde, en kuytu köylerde, ilçelerde, bucaklarda kurulan tarikat yurtlarının hangi kaynaklarla yaşatıldığı, kurulduğu gizli değildir. Nurcular, Süleymancılar (hepsi Nakşbendi tarikatına bağlıdır) arı gibi çalışmakta, büyük bir gelir birikimi sağlamaktadır. Birkaç örnek verelim: Trabzon'un Maçka, Araklı, Sürmene, Of, Akçaabat, Vakfikebir, Tonya, Çaykara yörelerinde binlerce öğrenciyi barındırabilecek içerikte yurtlar kurulmuştur. Oysa bu yörelerdeki öğrenci sayısı bellidir. Bu yurtlarda barınanların çoğu başka illerden, ilçelerden gelmektedir, içlerinde İskenderun'dan gelenler bile vardır. Bu uygulamalarda erek yönetimi kırsal kesimden yola çıkarak ele geçirmektedir, üretim-tüketim dengesizliğinden kaynaklanan gaçim darlığının nedenini Atatürk'le gelen yapılaşmalarda aramaktır. İlk bakışta bu olay, görülmeyeni görmek niteliğindedir. Bu da Menderes yönetimine değin gerilere gider. Menderes, kırsal kesim insanlarının aydınlatılmasını istemiyordu, topraksız köylüye toprak verilmesine karşıydı. Bu yüzden Köy Enstitüleri'ni kapatmıştı. Kırsal kesim karanlıkta bırakılırsa daha kolay sömürülür, aydınlığa çıkarılırsa sömürü eylemi engellenir, güçleşir. İşte Menderes'in çok iyi

bildiği yöntem buydu. Suları bulandırıp balık avlamak. Nitekim, 1960'dan sonra, yönetimi elinde tutan tüm sağcı, dinci partilerin biricik düşüncesi, Menderes'i yüceltmek, ona görkemli bir anıt dikme, Yassıada'dan uzaklaştırmak. Bu konu otuz yıla yakın bir süre gündemde tutulmuş, seçim evrelerinde işlenmiş, halkın duygusal eğilimleri sömürülmüştür. İşte RP'nin başarısında etkin nedenlerden biri de buydu, ölülerden yararlanmak, hallı ölülerle avutmak.

Biraz düşünelim, on milyon dolayında insanın yaşadığı İstanbul'da Belediye Başkanlığı seçimini kazanan bir kimsenin ilk açıklaması "Taksimde cami, genelevleri kapatmak" olmuştu. İstanbul gibi evrensel değer taşıyan bir ilin belediye başkanı, başka türlü düşünemiyordu, onun belleğinde "cami" ile "genelev"den daha etkili, daha güncel, daha çağdaş bir kavram yoktu. İstanbul İli'nin "Müslüman belediye başkanı", yaşamı boyunca, "gavur Avrupa'dan gelen araca biner; telefonu kullanır, boyunbağını takar, giysileri giyer, tüm iletişim araçlarından yararlanır (radyo, televizyon, telgraf, telefon, faks vb.), sonra döner laikliğe, batılılaşmaya, Atatürk ilkelerine karşı çıkar, bu sağduyunun açıklamakta güçlük çektiği bir konudur.

RP'nin kazandığı yörelerde, başkanların, "ilahiler"le işe başladıkları, Kur'anın "Fatiha suresi"ni okudukları biliniyor. İlkin, İslam dininde "ilahi" yoktur, yasaktır (haramdır), bu uygulama İslam dinine tarikatlardan girmiştir, dine aykırıdır (bid'attır), bakın Şeyhulislam Ebussuud Efendi "fetvaları"na. İkincileyin, Kur'an gelişigüzel yerlerde okunmaz, okuyan kişinin arınmış (temiz) olması gerekir (abdest almış, yıkanmış). Bu kurallarına uyulup uyulmadığı belli değil.

Öte yandan, daha önce söylenen bir konuyu yineleyelim: Kamu kuruluşlarında çalışanların hepsi, ulusal yönetimin denitimi altında düzenlenen bir bütçeye göre aylık alır. Bütün bütçeler vergilerden, kamu gelirlerinden, işletmelerinde oluşan bir birikimdir. Bu nedenle kumarhaneler, genelevler, tüm tekel ürünleri (içkiler, tütün, ispirto bg.), oteller (gizli sevişme yerleri diye kullanılanlar), meyhaneler, ürem (faiz) kaynakları (bankalarla benzerleri), denetim altında tutulan uyuşturucu nesnelerden sağlanan gelirler, daha bunlar gibi nicesi vergi öderler, İslam dinine göre bunların hepsi "haram" kapsamındadır. Oysa RP'li başkanların aylıkları da bu tür vergilerden sağlanıyor. Bu da bir çelişkidir, anlayan, sağlıklı düşünebilen için.

Halkımızın geleneklerine bağlılığı, saygısı tartışma götürmez, ancak bu geleneklerin kaynağı da, İslam dininin özüyle bağdaşmaz. Sözgelişi: namaz, oruc, hac, zekat, kurban, tesbih bg. dinin tabanını oluşturan, çatısını kuran uygulamaların hepsi İslama çoktanrılı dinlerden geçmiştir. Ka'benin islamın doğuşundan çok önce yapıldığı, bütün Arap oymaklarının benimsedikleri tanrıların (putların) orada toplandığı, özellikle Lat-Uzza-Menat adlı putlara derin bir saygıyla bağlanıldığı biliniyor. Buna karşın İslam yorumcusu, konuyu saptırarak, yalnızla islamın özüne bağlamaya çalışıyor. Bunu biraz açıklayalım: ka'be sözcüğü "küp", altı yüzlü nesne anlamına gelir. Bu konuda en eski bilgiyi Ptolemaios verir. Ona göre, Ka'be'nin bulunduğu yerin ilk adı Makoraba idi, bu sözcük Habeşçe tapınak (mabed) anlamını içeren mikrab'la bağlantılıdır, sonradan "mekke" biçimine girmiştir. Ptolemaios ise İS ikinci-yüzyıl başlarında yaşamıştır. Demek, İslamcıların konuyu tarih dışına çıkararak, tanrı buyruğuyla İbrahim'e kurdurması (Kur'an, Bakara Suresi) bir söylence

olmaktan öteye geçmiyor. Bilimsel yönden, Ptolemaios, İslam dininden nerdeyse beşyüz yıl öncedir. İşte bilimsel anlayıştan yoksun bir düşüncenin ardınca sürüklenen, inançlarının gerçek kaynaklarını bilemeyen halkı kandırmanın yöntemi böyledir. RP, halkın bu durumundan yararlanmıştır.

Menderes'in köy enstitülerini kapatması, halkın aydınlanmasını, bilimsel gerçekleri kavramasını önleyen başlıca girişimidir. Bu nedenle RP, belli bir anlamda Menderes anlayışının uzantısıdır.

RP görünüşte, İslamı savunuyor, devlet düzenini şeriatın özlediği doğrultuda, biçimlendirmeyi düşünüyor, ancak savunduğuyla kullandığı araçlar birbirini dışlıyor, daha açığı RP "halal" dediğini "haram"la savunuyor. Bosna-Hersek için toplanan yardımları, seçimi kazanmak için, halka dağıttığı "Refahın hediyesine dönüştürüyor. İyi bir toplumbilim araştırıcısı, bu partinin "haram"la ayakta durduğunu görmekte güçlük çekmez. Bütün "kutsal" sayılan nesneler, bu partinin elinde, çıkar aracına, seçimleri kazanabilmek için işe yarayan tüm kullanımlara çevrilmiştir. Yoksulun yoksulluğunu sömürü aracı yapmak, eskiden beri sağcı çevrelerin alışkanlığıdır. Bir dinci dergide, yıllarca önce, şunlar yazılmıştı: "solcular, komünistler halkın yoksulluğunu sömürüyorlar." Bu derginin sorumlusu, sonradan yurtdışına kaçtı, Suudi Arabistan'a gitti, kendisi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirmiş, çılgın bir gericiydi. Bir akşam, Beyazıt'ta, Marmara Kıraathanesi'nde şunları söylemişti: "Türkiye de yeşili en iyi sömüren benim". Onun yeşil dediği dinci, İslamcı çevrelerdi.

Bugün RP yanlısı, yayın araçlarında çalışan, yazılar yayımlayan kişilerin, benim yaşıma yakın olanlarının hepsini tanırım, içlerinde geçmişi yüz kızartıcı giri-

şimlerle dolup taşmayanı yoktur diyebilirim. Beyoğlu müftüsü olan babasının, ölümünden sonra, yazma Kur'anlarını, din kitaplarını satarak Beyoğlu'nda, Tünel çevresinde, Mehmed Efendi'nin sevişme evinde Seniha adlı "hayat kadını"yla yiyen, içip İstiklal Caddesi'nde yığılıp kalan, şimdi İslamın savunucusu kesilen sözde yazarı unutmam olası değil. Bütün bu olumsuz girişimler, halkımızın bağlandığı dini yeterince bilmemekten kaynaklanıyor, halkımız neye inandığı şöyle dursun, neye taptığının bile bilincinde değildir. RP, solcu, komünist dediği uygulamalarla, söylemlerle seçimi kazanırken kimleri kandırdığını, İslam diniyle ilgisi olmadığını çok iyi biliyordu, ancak "erek, aracın kullanılmasını koşullandırır" biçiminde açıklanan eski Markyavelci anlayış, eskilerin "gaye vasıtayı meşru kılar" sözleriyle vurdukları uygulama, günümüzde, RP sorumluları elinde başarıyla uygulanmıştır.

"Yalanla iman bir arada olmaz" özdeyişi, İslamın özünü vurgular, oysa RP'nin seçimler boyunca yaptıklarının, söylediklerinin hangisi bu özdeyişle bağdaştırılabir? Bunu anlamak değil, anlatmak güçtür. "Adil düzen" tiksinç bir kandırmacadır, uygulamada kendinden olmayana yaşama yetkisi bile vermek istemiyor, cami, İslam diyerek İslama bağlananları, camiye gidenleri saptırıyor, üstelik bunları İslam dini adına yaptığını söylüyor. Burada olayın şaşılacak yanı, halkımızın, toplumsal girişimler karşısında sessiz kalma, karşısındakine soru sormama alışkanlığıdır.

Nitekim, Menderes döneminde de durum böyleydi, Demokrat Parti yetkilileri, CHP topluluğunu kötülerken, yererken, halkın gözünden düşürmeye çalışırken, kimse onlara daha önce o partide yüksek görevler aldıklarını sormayı düşünmedi. Böylece suç ortakları

suçsuz kılığına bürünerek kendilerini aklandırdılar, bütün alçaklıklarını gizlediler, sonunda Menderes yaptıklarının karşılığını başıyla ödedi, ardından giden olmadı. Ancak, Menderes ağaçta sallanırken sesini çıkaramayan yılışıklar, ödlekler, soysuzlar, suç ortakları durum olağanlaşınca yeleli arslan kesildiler. Onlar 12 Mart, 12 Eylül evrelerinde de kuyruklarını kıvırıp üstüne oturdular, süt dökmüş kediye döndüler, durum düzelince miyavlamaya başladılar. Bugün RP, Atatürk'ün getirdikleriyle varlığını korurken, işlerini yürütürken ona sövmekten de geri kalmıyor.

RP, yüzyıllar boyunca, devlet elinden bir bardak su içmemiş kırsal kesim insanlarını kandırırken, hep Cumhuriyet yönetimini kötülemekle, suçlamakla yetindi, dinci, karanlık çevrelerde yarasalar gibi uzun uçuşlara çıktı. Oysa, ülkemizde, medrese denen kurum 850 yıl egemendi, ancak 1926 da bu anlamsız egemenlik son buldu. Peki uzun süre içinde, medrese, RP yandaşlarının kötüledikleri Avrupa ölçüsünde kaç aydın, kaç bilgin yetiştirebildi? Bu sorunun yanıtı olumsuzdur. Medrese karanlıkları seven bir kurumdur, aydınlık karşısında gözleri kamaşır. Bu durumu Ziya Paşa (1825-1880) çok önce kavramış, İslam ülkelerinin Avrupa karşısında ezilmiş büzülmüşlüğünü vurgulamıştır:

Diyar-ı küfri gezdim beldeler kaşaneler gördüm
Dolaştım mük-i İslamı bütün viraneler gördüm

Avrupa'yı gezdim kalkınmış, aydınlanmış, donanmış yerler gördüm, İslam ülkelerini dolaşmış yıkıntılar, düşüklükler, yoksulluklar gördüm. Bunları söyleyen Osmanlı ozanı medrese öğrenimi görmüştü, paşa sanını kazanmış, en yüksek görev aşamalarına yükselmiş bir Müslüman aydınıydı. Onun gördüğü İslam

ülkeleri, Birinci Büyük Savaş"ta kendileri gibi Müslüman olan Osmanlı ordularını, İngiliz altınıyla arkadan vurmuş, binlerce Anadolu çocuğunun Arabistan çöllerinde kumlara serilmesine olanak sağlamıştır. Oysa, Arabistan'ın bir gelir kaynağı olan Ka'benin altınlı, gümüşlü örtüsü bile Anadolu'dan gönderiliyordu. Durum bugün de öyledir, Kıbrıs'ta Makarios'un eli bıçaklıları Türkleri keserken, Bosna Hersek'te Sırp azgınları müslümanları boğazlarken, kadınlarını yollarda yere yatırıp becerirken Müslüman ülkelerinin, özellikle Suudi Arabistan'ın sesi çıkmıyor, kılı kıpırdamıyor, RP yandaşları bu gerçeği görmek istemeden, suçu Türkiye yönetimine buluyor, üstelik İslam ilkelerini, Kur'anı savunarak ortalıkta dolaşıyorlar. Peki, örnek aldıkları Suudi Arabistan yönetimi ne yapıyor? RP yandaşları bu gerçeği göremezler. Onlar Avrupa'yı Batı uygarlığını yererken Muhammed'in gömülü bulunduğu torpaklarda egemenlik süren Suudi kralların, Amerika'nın kucağında kalça kıvırdıkları gözardı etmeyi Müslümanlık adına bir erdem saymaktan kendini alamıyor. RP anlayışı Sıvas'ta Alevileri yalıyor, bunu İslam adına, tanrı adına yaptığını söylemekten çekinmiyor. öte yandan, yine Alevi (Şii) bir devlet olan İran'la Humeyni yönetimiyle kırıştırıyor. İşte "gavur Avrupa" kaşısında "Müslüman RP" topluluğunun tutumu.

RP topluluğu, yirminci yüzyılın bitiminde, insanlık tarihinde benzeri görülmemiş çelişkiler içinde yaşamakta, bunu bir erdem, bir üstünlük sayma yanılgısınında karanlığında tepinmektedir. Hepsi "batıl Avrupa" diye çığlık atarlar, sonra şaşılası bir kendini bilmezlik içinde, Avrupa'nın ürettiği en gelişmiş araçlardan, gereçlerden yararlanırlar. Avrupa'yı yererler, faizsiz banka kurduklarını sanırlar, sonra kaş göz

arasında markla dolar iş görürler. Halkımız, özellikle Müslüman geçinenler, bu utanç verici durumu, bu aşağılık çelişkiyi göremez.

RP birdenbire ortaya çıkmadı, gelişmedi, kökleri Menderes yönetimine, 12 Mart döneminin Birinci Ordu Komutanlığı, İstanbul Sıkı Yönetim Komutanlığı görevlerinde bulunmuş, Nakşbendi şeyhi Süleyman Efendi'nin eteklerini öpen bir paşanın koruyuculuğuna değin uzar. Bu paşayı yakından tanırdık, biz de o şeyhin yıllarca önünde diz çökmüş, elini öpmüştük. Sonradan hepsinin birer yalan dolan olduğunu anlayınca o yöreden uzaklaştık. RP anlayışının tabanında, uygarlığa karşı çıkarken, onun verilerinden yararlanma çelişkisi egemendir. Bu çelişkinin belirtilerini, seçim günlerinde söylediklerinden, söz verişlerinden anlamak kolaydır. Kimi sokakların, alanların, kurumlarının adlarını değiştirmekle üretim-tüketim ilişkileri düzene girmez, geçim sıkıntıları, darlıkları giderilmez. Bu tür sözverişler birer yüzeysel kandırmacadır, toplumsal yarar sağlamaktan uzak girişimlerdir. Sözgelişi Taksim'e cami yapmakla İstanbul'un su sıkıntısını, ulaşım bozukluğu, elektrik kesintileri giderilmez. RP bunları bilmiyor değil, hepimizden çok iyi biliyor, ancak halkı kandırmanın yolu da bu sözverişlerden geçer. Başarılırsa biz yaptık, başarılamazsa yapacaktık da engel oldular türünden kandırmacalar, son yıllarda Müslüman geçinen çevrelerin ağızlarında dolaşan sakızdır. Bu sakızın üretildiği yer de Amerika'nın kucağında oturmayı Müslümanlık sayan Suudi Arabistan'dır, aşağıya alınan, bu ülkeye ilgili yazıyı birlikte okuyalım.

Şeriat Düzeni?..

Hıristiyanlık sözcüğü dile gelince, anılan ilk kent Roma'dır; Vatikan, Hazreti İsa'yı peygamber bilenlerin 'Kabe'sidir; İslam deyince de akla Mekke gelir; her yıl dünyanın her yöresinde hac için yola çıkanlar, akın akın Suudi Arabistan'a giderler.

Peki, İslam'ın kutsal topraklarındaki yaşam ve toplumsal düzen nedir?.. Suudi Arabistan'da çalışan -adı bizde saklı- bir Cumhuriyet okurundan gelen mektubu birlikte okuyalım.

*

"Türkiye'nin gündemine yerleşen ve son günlerde birinci sıralara oturan 'şeriat devleti-laik cumhuriyet' tartışmasına ufak bir çıkış noktası daha kazandırabilmek için bugün yeryüzünde şeriat kurallarını en detaylı şekilde uyguladığını idda eden Suudi Arabistan'tan bazı manzaralar sunmak istiyorum.

Aslında bir kralın ve onun kabilesinde vücut bulan aristokrat-bürokrat hakim sınıfın olduğu yerde şeriat düzeninden bahsetmek, işi başından çıkmaza sokuyor; ama, ne yazık ki elde daha iyi bir başka bir örnek yok.

Suudi Arabistan'da nüfus sayımı 1993'e kadar günah sayılırdı. Ekonomik gereklerin zorlamasıyla bu günah 93'te delindi ve ortaya kabaca şöyle bir tablo çıktı: 10 milyon Suudi vatandaşı, 10 milyon yabancı biraz tuhaf görünecektir; ama, gerçekte bu yabancılar rejimin temel direğidir.

Suudi Arabistan'da bugün adı konmamış bir kölelik rejimi var. Ülkenin sahibi Arapların yüzde 99'u çalışmaz, üretmez, hayatlarını kazanmak için hiçbir uğraşa girmezler. Krala ait petrol geliri Suudilere-faizsiz ve

çoğu zaman vadesi dolmadan aflara bağlanan uzun geri ödeme dönemleriyle -kredi olarak verilir. Ülkenin tek endüstrisi olan petrol ürünlerini üreten tesislerin sahipleri Araplar, ama yöneticileri -çoğu Amerikalı- Batılılar.

Ülkede işçi hakkı olmadığı için çalışma saati, asgari ücret, çalışma koşulları, işçi sendikası, grev gibi sözcüklerin sözlüklerde bile yeri yok. Ülkenin ana gelir kaynağı petrolün yarattığı zenginliğin düzeninde, ortaya çıkan hizmet yükünü Uzakdoğulu, Ortadoğulu ve Afrikalı fakir insanlar sırtlamış. Fakat asıl kölelik bunda da değil. Suudi Arabistan'da çalışmaya gelen her yabancının bir Arap sponsoru olmak zorunda. Bu sponsorun izni olmadan ne çalışman, ne çalışmaman, ne de ülkeden ayrılman mümkün olabilir ve Arap bu hizmeti(!) karşılığı senin gelirine ortak olur. Arabistan'ın her köşesi dışardan adam ve kadın getirip bunları pazarlayan kuruluşlarla dolu....

Aslında bu ekonomik yaşamın hikayesi oldukça uzun; ama, sonu şuraya geliyor: Araplar, şeriat hükümlerinden çok, buna dayanan örfi hükümlarle yönetiliyor; bundan çok mutlular, kendilerine dört kadın satın almayı ve dışarda istedikleri kadınlarla şampanya içmeyi sağlayan şeriata büyük sempatiyle bakıyorlar. Kadın bir Arap'ın en değerli malıdır. Her hafta devlete ihanet ya da hırsızlık gibi suçlarla kafası ve elleri kesilen insanlar ise zaten Arap değil; bu infazlar, Araplara bir 'hatırlatma'dır.

Arap petrolü, Batı'nın bilgi birikimi, Üçüncü Dünya'nın kol kuvveti bugünkü şeriat yönetiminin temelindeki sağlam üçgeni oluşturur.

Günde beş vakit din polisinin sopasıyla dükkanlarını kapatıp camilere yollanan çoğu Arap da bu deli

gömleğini yırtmaya kalkacak değildir, içki içmenin yasak olduğu bir ülkede insanlar içki içmek için hafta sonu ülke dışına çıkabilecek kadar zenginse, zaten sorun yoktur ve hala elleriyle yemek yiyen, muhteşem evlerinde keçileriyle yatan ve hala ayakkabı giymeyen bir toplumun zenginliği, kölelik sistemine ve iki yüzlü adalete dayanıyorsa, bunun Müslümanlıkla ilişkisi de ayrıca düşünülebilir."

*

Peki, Müslümanın anavatanı sayılan topraklarda geçerli bu düzenin gerçek bekçisi kim?..

Bosna'da Müslümanlara kıyılırken kılını kıpırdatmayan ABD, Kuveyt isgal edilirken bölgede şeriatı korumak için mi Körfez Savaşı'na girdi?...

02.05.1994

İlhan Selçuk

Bu yazı çok ilginçtir, Suudi Arabistan'da çalışan bir yurttaşımızın tanık olduğu durumu sergiliyor, bu durum biliniyordu, yıllardan beri eleştiriliyordu. Özellikle, Suudi yönetiminin Kuveyt savaşında ki tutumu ilginçti. Kuveyt, Osmanlının Bağdat Vilayeti'ne bağlı, ufak bir yerdi, bağımsız devlet değildi. Ancak petrol kaynakları önemliydi, boldu. Bu durumu gören Amerika İkinci Büyük Savaş döneminde, Kuveyt'i bağımsız devlet kılığına sokarak bir ailenin denetimi altına verdi, petrol kaynaklarını eline geçirdi. Saddam Huseyn, ülkesinden koparılan toprağı istiyordu, girişimi yanlıştı, dileği doğru. Olayın üzücü yanı Nakşbendi kuruluşuna bağlanan bir yetkilinin, Turgut Özal'ın Amerika'nın buyruğuyla Türkiye'yi Saddam Huseyn'in karşısına çıkarmasıydı. RP topluluğunun

dileği de buydu, ülkeyi Suudi Arabistan-İran ikilisinin arasına sıkıştırmak. Turgut Özal "bir koyup yirmi" alamadı, eli boş döndü, geriye girişimin utancı kaldı.

Turgut Özal ailesi, gizli-açık, Nakşbendi eğilimlidir, annesi bu topluluğa girmiş, Şeyh Ziya Kotku'ya kapılıp kapılanmış, öldüğünde onun yanına, Süleymaniye Camii yöresine gömülmüştür. Şeyh Ziya'yı, gençlik yıllarımızda, Nakşbendi topluluğuna katıldığımız evrelerde tanıdık. Bu kuruluşun en etkili kişilerindendi, Fatih'te, İskenderpaşa Camii imamıydı. Özal ailesi de bu camiye gider, onun konuşmalarını dinler, caminin yakınındaki tekkesinde diz çökerdi, bunları görerek, dinleyerek öğrenmişiz. İşte RP topluluğunu besleyen, yönlendiren bu kuruluştur. Naşbendi kuruluşunun, ülkemizde, nerdeyse iki milyonu geçen yandaşı vardır, çoğunluğu İstanbul, Konya, Erzurum dolaylarındadır. Nakşbendi kuruluşunun başlıca amacı yönetimi ele geçirerek, kurucusu Şeyh Bahaeddin Nakşben'in din düşüncelerine uygun bir şeriat düzeni kurmaktır. Şeyh Bahaeddin'e göre, insanları yönlendirmek için, Kur'an yeterli değildir, onu yorumlamak, ona bir takım yeni düşünceler eklemek, böylece onu genişletmek gerekir. Şeyh'in bu düşüncesi, İran'lı oluşundan, İran inançlarına göre bir İslam dini kurmak istemesinden gelir. Nitekim günümüzde de İran'da uygulanan İslam dininin Kur'anla, hadislerle bağdaşmayan, onlara aykırı düşen yanları çoktur, dahası İran, Kur'an içeriğine göre Müslüman değildir.

Nakşbendilik gizli bir örgüttür, dinle bağlantısı yüzeyseldir, yanıltıcı bir görünüştür. Bu örgütün Türkiye içinde kök salmasının başlıca nedeni de, Şii İran'ın Sünni Türkiye'yi yine Sünni bir kuruluş kılığına bürünen Nakşbendilik yoluyla ele geçirmektir.

Nitekim, Cumhuriyet yönetimine karşı başkaldıran, ayaklanan, kan döken kuruluşların öncüsü de Nakşbendilikti. İyi bir araştırıcı, Cumhuriyet Türkiye'sinde başgösteren ayaklanmaların kaynaklarını araştırırsa, hepsinde Nakşbendilik'in parmağını görmekte güçlük çekmez. Birkaç örnek verelim: Şeyh Said Ayaklanması, Menemen Olayı, Of, Rize, Giresun yörelerinde, Konya'da, Yozgat'ta, Sıvas'ta görülen başkaldırmaların tüm öncüleri Nakşbendi'dir. Bu kuruluş, 12 Mart ile 12 Eylül yönetimlerinin koruyuculuğu altında Rize'de güçlendi, öncüsü de Pazar ilçesinde etkinlik gösteren Resul Hoca adlı kişidir. Of-Araklı-Çaykara-Akçaabat-Maçka ilçelerinde hızlanan gelişmelerin arkasında, Nakşbendilik'in en gözü dönmüş kolu Süleymancılık vardır. Bu kolun başka bir yardımcısı da Nurculuk'tur. (o da Nakşbendilik'ten çıkmıştır). Van, Bitlis, Siirt, Malatya, Diyarbakır, Ağrı gibi illerde Nakşbendilik güçlüdür, Güneydoğu illerinde etkinlik Şafii mezhebinini elindedir, RP bunları çok iyi saptamış, inanç ayrılıklarını parti görüşüne dönüştürerek oylarını çoğaltmıştır.

Nakşbendiler büyük, geniş tabanlı camileri sevmezler, onlarda namaz kılmakta bile isteksizdirler. Bunun nedeni şeyhe yakın olmak, yüzünü görmek, sesini araçsız (ses yayıcısız) duymaktır. Şeyhin yüzü tanrının yüzüdür, sesi de tanrının bilinmeyen-görünmeyen bir evrenden yansıyan sesidir. Bir Nakşbendi için önemli olan Kur'anın bütünü değil, şeyhin uygun bulduğu bölümleridir. İnanmış bir Nakşi ancak, Kur'anda şeyhin belirlediği yerleri okur, kadınlar ise yalnızca Kur'an okumayı öğrenir, onu anlamaya çalışmaları büyük suçtur. Nedeni şudur: tanrı Kur'an'ı erkeğe göndermiştir, tüm yavaçlar (peygamberler) erkektir. Bir Nakşbendinin için önemli olan şeyhin dediğini yap-

maktır, yaptığını değil. Şeyhin tanrısal üstünlükleri vardır, onları ondan başkası bilemez, bu nedenle de yaptığını yapamaz. İşte RP bunları başarıyla kullandı, önce şeyhleri yanına aldı, onların tüm isteklerini karşıladı, onlara büyük gelirler sağladı.

Önemli bir olay şudur: Nakşbendilik'e bağlanan kimseler hep mescidlere yönelirler, büyük camilerin yakınlarında bile mescid kurarlar, oralarda namaz kılarlar. Birkaç örnek: İstanbul'da, uygarlığın sayılı kubbelerinden biri olan Süleymaniye Camii ile İ.Ü. Hukuk, İktisad, İşletme fakülteleri arasında birkaç dakikalık bir uzaklık vardır. Buna karşın İmam-Hatip kökenli gençler bu ünlü camiye gitmezler, fakültelerinin bir yerinde açtıkları mescide dolarlar. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi yakınında (elli metre arayla) birkaç cami vardır, Şehzadebaşı onarıldığı için bir süredenberi kapalıdır. Buna karşın Belediye Sarayı'nda, RP yandaşları bir mescid açmışlar. Oysa İslam geleneğine göre, cami varken mescidte cuma namazı kılınmaz. Bunu "namaz kılınmaz" diye yorumlayanlar da vardır. İşte RP anlayışının çarpıttığı İslam geleneklerinden biri de budur. Halkımız bu gerçeği de gereğince bilmediğinden, RP topluluğu elinde kolaylıkla sömürülmüştür.

RP, seçimlerde, özellikle gecekondu yörelerinde, halka yerine getirilmesi olanaksız sözler vermiştir. Bu söz verilen işlerin yapılması, başarılması belediyelerin gücünü aşarak devlete değin yükselir. RP yandaşları bunu biliyorlar, ancak gelecek seçimlerde yeni bir söylem üretme yöntemi oluşturmanın yollarını da buluyorlar: biz yapacaktık, ancak Atatürkçüler, solcular, Avrupa yandaşları engel oldular, size verdiğimiz sözü yerine getiremedik. Bu kolay bir kandırmacadır, halk

kendisine verilen sözün çapını, uygulama olanaklarını bilemiyor, kolay kanıyor, yanıltılıyor. Sözgelişi bütün gecekondu yörelerine su vermek, bugünkü koşullar altında, olanaksızdır, elektrik vermek güçtür, yol yapmak pek kolay değildir, sözün kısası bütün gecekondu alanında sağlıklı bir altyapı oluşturmak çok uzun süreyi gerektirir. Önce, elde yeterli akça yoktur, kamu kuruluşlarında çalışanların aylıkları ödemek bile güçleşmektedir. Trabzon'un Maçka ilçesinde belediye çalışanlarını aylıklarını ödeme güçlüğü çekmektedir, üstelik ödenmesi kolay olmayan çok büyük bir borç yükü altındadır. Birçok belediyenin durumu böyledir. Ancak RP açıkgözü bunu yönetime, bakanlara yüklemekte sakınca, çekince görmez. Bugün Türkiye, dış borçlarının üremlerini (faizlerini) bile ödeyecek durumda değildir. Trabzon-Rize yörelerinde alışverişleri hızlandıran, yine istenmeyen, Nataşalardır, hepsinin elinde belediyelerin yetkisini aşan devlet pasaportu vardır. RP yanlışı belediye başkanı bunu çok iyi bilir, ancak verdiği sözü yerine getiremeyince suçu yönetim yetkililerine yüklemekten kaçınmaz. Demek RP'nin başarısı, biraz da, halkımızın araştırmadan ölçüp biçmeden söylenenlere inanmasındadır. Yurdumuzda dinci-sağcı kesimlerden gelenlerin hepsi, seçimlerde halkın gözüne baka baka yalan söylemekte, bu yalanın gerçek olduğunu kanıtlamak için de Kur'anı öpüp başına koymaktadır.

Burada, kimsenin ilgisini çekmediğini sandığım, başka bir konuya değinmek istiyorum. Halkımız, geleneklerine bağlı olmasına karşın, İslam dinini yeterince bilmiyor, kulaktan dolma bilgilerle, çağların içinden süzülüp gelen, çoktanrılı inançlarla karışmış bir birikimi İslam dini sanıyor. Gerçekte, Anadolu İnsanı, ilkçağdan kalma inançlarla yönlenmiş, İslamın katılığa

pek alışamamıştır. Kırsal kesim kadını kara örtülere bürünmeyi, kaçmayı, göçmeyi bilmez, tarlasında, çayırında erkeğiyle, komşularıyla yanyanadır, yine kırsal kesimlerde "haremlik-selamlık" geleneği pek yoktur. Kırsal kesimde çalışan, üreten Türk kadını kente gelince geleneğinden de uzaklaşır, üretici olmaktan çıkar tüketici olur. Genellikle bilgisiz, aydınlanmamış olan bu kırsal kesim kadınlarının yöre değiştirmeleri, onları yeni çevrelerinde işsiz güçsüz oturmaya iter. İşte RP yandaşlarının ekmeğine yağ süren durum budur. Bu kadınlar değişik yollarla Kur'an kurslarına çekilir, kapalı giysilerle altına sokulur, İslam dininin böyle istediği, tanrının böyle davrananları ölümden sonra mutlu kılacağı boş belleklerine doldurulur. Bilgisiz, kırsal kesimin tarımsal geleneklerine göre yaşamaya alışmamış kadın sürüklendiği uçurumu göremez, dinin de öyle olmadığını kavrayamaz. Nitekim RP topluluğu hep kırsal kesimden koparak, büyük yerleşme yerlerinde, özellikle gecekondu yörelerinde başarı göstermiş, oy çoğunluğu sağlamış, aydın kesimlerde, mutlu azınlığın egemen olduğu bölgelerde etkinlik gösterememiştir. Sözgelişi Beyoğlu, yalnızca Taksim, İstiklal Caddesi değildir, Dolapdere, Kasımpaşa , Hasköy, Sütlüce gibi eskiden beri geri kalmış, yoksul yöreler de bu ilçeye bağlıdır. RP'nin başarısı da bu yoksul, aydınların pek yakınlık duymadığı yerlerdedir.

Anlayış bakımından DYP, Anap gibi kuruluşların RP topluluğundan ayrılır yanı yoktur. Nitekim Ayasofya'nın camiye çevrilmesi, Terör Yasası'ndan laikliğin çıkarılması girişiminde bulunanlar DYP içinden çıkmıştır. Tüm sağcı, dinci partilerin kaynağı Demokrat Parti'dir, onun da yapısı bellidir. DYP, ANAP, SHP, DSP, CHP gibi kuruluşların bu yoksul, bilgisiz yörelerde etkinlik gösterdikleri, oralarda geniş kapsamlı

bir ilgi alanı oluşturdukları söylenemez, bu ilgi boşluğunu, tüm kandırıcılıklarıyla RP doldurmuştur. RP yoksul kesim seçmenini önce camiye çekiyor, sonra boş belleğini dolduruyor, kurtuluşun üretimde değil, İslamda olduğunu vurguluyor. Bu vurgulamada da yurtdışından, özellikle Suudi Arabistan'dan sağladığı gelirlerle sözde bir yardım (Refahın hediyesi) girişimi başlatıyor. Fatih yörelerinde Ramazan boyunca, yoksul kesimlerde şeker, çay, pirinç , un, peynir, zeytin, zeytinyağı, bitki yağı, bulgur, odun, kömür dağıtıldığını biliyoruz, bu tür olayların ev ev tanığıyız. Özelllikle yoksul çocukların okutulduğu Kur'an kurslarında (yatılı olanlarda) tüketilen etler mutlu azınlık konaklarında bile yoktur. Bu gelirlerin kaynağı nedir, RP bu denli varsıllığı, birikimi nereden sağlamıştır? Konuyla ilgilenen, dış kaynakları denetleyen, Türkiye'de kurulmak istenen şeriat yönetiminin hangi uluslarca beslendiğini araştıran olmamıştır. RP, Türkiye'nin Amerika'ya bağlı olduğunu, bağımsız olmadığını vurgularken Arkasında İran'ın, bulunduğunu, İslam dini örtüsü altında gizlemeyi becerdi. RP topluluğunu savunan, güçlendiren yayın araçlarının çoğunu besleyen dış kaynaklardır, özellikle "gazete" adı altında saklanan nesnelerdir.

Dinci yayın araçları içinde Türk akçasıyla çıkarılanı yoktur dersek gerçeğe aykırı düşmez. RP bu yayın araçlarıyla, eski yönetimlerin boş bıraktıkları alanı doldurmayı başardı. Bu alanı sağlayanlar da, geçirdiğimiz üç ordu yönetimidir. Bu üç yönetim hep devrimciye, sola vurmuş, tüm güvenlik güçleri solcu-devrimci kovalamakla yükümlü tutulmuştur. İşte, bu yanlı uygulama sonucu, oy çoğunluğunu sağlayan alan boşaltılmış RP eline verilmiştir. 12 Eylül yönetiminin Atatürk Türkiyesi'ne yaptığı kötülüğü, Polatlı sırtlarına değin gelen düşman ordusu yapamamıştır. 12 Eylül yöne-

timi, sinsi, yoz bir tutumla Atatürk'le gelen tüm yeniliklerin karşısına dikilmiş, onun kurduğu kurumları kapatmış, bu olumsuz girişimlerini olumlu göstermek için yalan söylemekten bile utanç duymamıştır. Üstelik yaptıklarının suç olduğunu bildiklerinden, Anayasa'ya bir de yozluklarını, vurgunlarını koruyan bölüm eklemişler, kamu kurumlarını dinci, gerici, yobaz birlikleriyle doldurmuşlar.

Halkımız, yüzyıllar boyunca, düşünmeden yaşamaya alıştırılmış, Osmanlı yönetimi halkı "kul" olarak görmüş, halkın görevini padişahın buyruklarını yerine getirmek diye tanımlamış. Bu tutum İslam dininden geliyordu. Nedeni de bu dinin uygarlık ışığından yoksun bir yörede doğuşudur. Çölde yaşayan Arap için uygarlığın anlamı yoktur. Çöl Arabı ılgarla geçinir, yenerse yenilenin karısını bile alır, yenilirse yenene karısını da verir. Arap için kadın, yalnızca dişidir, erkeğin belli gereksinimini gidermek içindir. Bu konuda dilimize "Yedi Askı" diye çevrilen, "Al-Muallakatu's-Seb'a" adlı yapıt ilginç bir kanıttır. Muhammed'in dokuz karısı olduğu biliniyor. Bu durum bir yaşama biçimidir, yaşanan doğal ortamın özellikleri gereğidir.

Kadını, erkeğin bir gereksinimleri giderme aracı diye gören din için insan değerlerini tartışmak anlamsızdır, din kadını erkekten "aşağı" kılmıştır. Kadın ancak erkeğine, eşine açılabilir. İşte, İslam dininin bu uygulaması RP topluluğunun elinde, kadını değerlendirmek, toplumda ona özel bir yer bulmak için kesin kanıt niteliği kazanmıştır. RP, Türk kadınını, inançları dolayısıyla, önce dinle vurmuş, sonra tarikatla kendine bağlamıştır, kadın İslam dinini gereğince öğrence RP içinde yer bulamazdı, dahası Müslüman olmazdı. RP

yoksul kesim kadınının, din konusunda, bilgisizliğini biliyor, ondan yararlanma yollarını arıyor, Kur'ana sığınıyor, Kur'anda "yoksullara yardım edin, onları koruyun, yedirin, giydirin "bg. anlamlara gelen bölümler (ayetler) vardır, RP bunları ileri sürerek yardım dağıtıyor. Bu yardım saptırmadır, halkı sömürmedir. İslam dinine göre yardım çıkar için değildir, karşılık beklemez. Oysa RP yardımı seçimde oy toplamak için yapıyor, böylece İslamın özüne aykırı davranıyor. Buna yardım denmez, Kur'anın yasakladığı (haram saydığı) ürem (faiz) türünden bir gelir denir. İslamda yardım "Allah rızası için"dir, oy toplamak için değil.

RP, İstanbul Fatih, Beyoğlu yörelerinde yoksullara "Refahın hediyesi" adıyla yiyecek dağıtmış, ancak bunları alanlara Kur'an üzerine and içirmiş, oylarını RP için kullanacakları konusunda Kur'ana el bastırmış (bu olayı, Fatih'te, Mimar Sinan Mahallesi'nde, Hırkayı Şerif Camii karşısında oturan komşularımdan biliyorum). Bu yardımlar, karşılık beklenmeden, yalnız din adına yapılsa, oy toplama düşüncesini gütmesse erdemli bir uygulama sayılır, oysa seçim amacı güttüğünden yozlaşmadır, kandırmacadır, dolayısıyla İslamın özüne aykırıdır, suçtur (günah). RP yandaşları kadınların, kızların örtünmelerini, İslam diniyle koşullandırarak, gerekli görür. Peki, İslam dininde kızların pantolon, çizme giymelerini, yüksek öğrenim kurumlarında okumalarını toplumsal kurumlarda (maliye, yargı, okul, sağlık, yönetim bg.nicesi) görev almalarını onaylayan bir buyruk var mı (Kur'anda)? Kesinlikle yoktur. Daha önce söylendiği gibi, İslam dini kadını toplumsal kurumlardan dışlamıştır, kadın evinin dışında görev alamaz. Halkımız, özellikle kadınlarımız, kızlarımız Kur'anın bu buyruğunu bile öğrenme gereği duymadan, başlarını bağlayarak toplumsal kurumlar-

da çalışmayı İslama uygun saymanın karanlığından kurtulamıyorlar. Bu örnekler bize RP topluluğunda bulunan bayanların ne denli karanlık çıkmazlar içinde yuvarlandıklarını gösteriyor. Kadın, İslam dinine göre, dişiliğinin dışında etkinliği, değeri olmayan bir yaratıktır. RP anlayışının gerçek isteği de budur.

RP bütün süresi boyunca laikliğe karşı çıkmış, bir şeriat devleti kurmanın gereğini savunmuştur. Ancak bu şeriatın ne olduğu nerden kaynaklandığını açıklanmamıştır. Yeryüzünde dinlerin, mezheplerin, tarikatların sayısınca şeriat vardır. İslam ülkelerinde yüzyirmi dolayında mezhep, dörtyüz dolayında tarikat olduğuna göre, o sayıda da şeriat vardır. Şeriat inanca dayanan yasa demektir, yol demektir. RP, genelde Nakşbendi anlayışını benimsediğinden, özlediği şeriatın Kur'anla gelmediği, İran kökenli olduğu kolayca anlaşılıyor, ancak halkımız bunu bilmiyor. Özellikle kadınlara uygulanan giyim kuşam biçimi, davranış türleri RP şeriatının Kur'an dışından geldiğini gösteriyor. İslamda, özellikle Kur'anda yargısız ceza yoktur, yargıyı da ancak dince, bilgice yetkili bir kimse verebilir (sözgelişi kadı.). Peki RP yandaşlarının sıcak baktıkları, kınama gereği bile duymadıkları Sivas olayı konusunda yargıyı (fetvayı) kim vermiştir? Üstelik İslam dininde, Kur'anda yakma yoluyla cezalandırma yoktur, yakmak yalnız tanrının işidir. Öte yandan Sıvas'ta yakılan kimselerin ayrı ayrı yargılandıkları da sözkonusu değildir, bunların içinde Alevilik'le ilgisi olmayan, kimseler de vardır. Ortada işlenen bir suç varsa, yakılarak cezalandırılanların hangisi bu suçu işlemiştir? Bu soruların yanıtı yoktur. Yakma yolunu başlatan Halife Muktedir'dir, bunu Hallac-ı Mansur'a uygulamıştır. Yargıyı veren de Maliki Kadısı Ebu Ömer Hammadi'dir: "Kamçılanarak, gövdesi parçalanarak, da-

rağacına asılarak, yakılarak, bütün halka gösterilerek, kafası kesilerek idamı" biçiminde verilen yargı sonucu öldürülen Mansur'un durumu açık bir örnektir. Kur'anda böyle bir uygulama yoktur, Maliki Kadısı'nın neye dayandığı bilinmiyor, Hanefi mezhebinde de .öyle bir cezalandırma bilinmiyor. Öyleyse Sıvas'ta uygulanan eylemin kaynağı nedir? RP hangi Kur'an buyruğuna dayanarak bu uygulamayı onaylamış, Erbakan, partisinin başkanı olarak, yangını çıkaranları alkışlayan, özendiren bir belediye başkanını kutlamıştır? Görülüyor ki RP topluluğunun benimsediği din Kur'anla bağdaşmıyor. Olaydan anlaşıldığına göre RP şeriatının ilkeleri karanlıktır, İslamla, Kur'anla açıklanamaz.

Öte yandan yine RP, İslam dininde "bid'at" sayılan birçok eylemi benimsemiştir. Sözgelişi mevlid okutmak, toplanan yardımları başka amaçla kullanmak, suçladığı kaynaklardan yararlanmak, yalan söylemek bg. Peki İslam dininde "parti" kurmak var mıdır? Kuşkusuz yoktur, parti (firka) ayrılmadır, bölünmedir (tefrika), oysa islam dini bütünleyicidir, evrenseldir, bölücü, ayrılıkçı değildir. RP ise kendinden olmayanları dışlıyor, kendi anlayışına göre bir "şeriat devleti" kurmayı düşünüyor. Buna olanak var mı? Kuşkusuz yoktur, nedeni de çağımızda dine dayalı yönetimlerin değeri, geçerliliği kalmamıştır. Bütün uluslararası ilişkilerde çağdaş uygulamalar egemendir, bunları dışlamaya RP topluluğunun gücü yetmez.

Çağımızda bağımsız devletler bile kendi başına buyruk değildir, uluslararası ilişkiler içindedir. Bunu açık örneği Kuveyt olayıdır, Amerika Saddam Huseyin'e saldırırken hep uluslararası ilişkileri öne sürmüş, devletlerin bağımsızlığı ilkesinden yararlanmıştır. Suudi Arabistan bağımsız bir devlet değildir, ABD

yönetiminin denetimi, buyruğu altındadır, RP bunu bile anlayabilecek durumda, yetkinlikte değil.

RP yandaşlarına göre, Türkiye laik anlayıştan uzaklaşır, bir şeriat devletine dönüşürse yeryüzünde etkinliği artarmış. Böyle sarsakça bir düşünceye kim kanar, kim inanır. Türkiye'nin uluslararası etkinliği Atatürkçü olması nedeniyledir. Avrupa hangi İslam devletinden çekiniyor ki, Türkiye şeriat devleti olursa ürksün? Avrupa petrol üretmeyen hangi İslam devletine yakın ilgi duyuyor? RP petrol'ün sağladığı ilgili, yakınlığı İslam dinine bağlamanın saplanlığı içinde yuvarlandığını bile görecek durumda değil.

RP genel başkanı Erbakan'ın şu sözlerini duyalım: "RP iktidarda olsa kimse Bosna-Hersek'e yan bakamazdı". Böylesine güldürücü, eğlendirici söz az bulunur. Bugün, Sırbistan'a kim ne yapabilir, uluslararası ilişkiler ötesinde? Türkiye ile Bosna-Hersek Müslümanlarını ilgisi, ilişkisi nedir? Yeryüzünde Müslüman ülke yalnız Türkiye midir? Türkiye, Sırbistan'a savaş açsa ne kazanabilir? Ordusunu hangi yolla, hangi savaş araçlarıyla Bosna-Hersek'e gönderebilir? Böyle savaşta hangi komşu devlet Türk ordusuna kapılarını açma çılgınlığı gösterebilir? Dün, Kıbrıs'ta Makarios'un gözü dönmüş saplanları Müslüman Türkleri boğazlarken kimsenin sesi çıkmadı, özveriyi hep öldürülen Türklerden beklediler, Türk ordusu Kıbrıs'a, Türkleri kurtarmak için, girince dünya ayağa kalktı, Müslüman bir kuruluş olduğunu söyleyerek oy toplayan Adalet Partisi başkanı(Süleyman Demirel) bile "Amerika'ya sormadan Kıbrısa birlik gönderemeyiz" demedi mi? Ancak dönemin başbakanı Bülend Ecevit dinlemedi, korkmadı, Türkleri kurtardı. Birkaç ay sonra, yine Erbakan ile Türkeş, oy toplamak için: "Kıbrıs'ın bütünü

alınmalıydı" savlarını gündeme getirdiler, ikisi de başbakan yardımcısıydı (Ecevit Hükümeti görevden ayrılmıştı). İşte dinci, şeriatçı devlet anlayışı böyledir. Yetki elindeyken kuyruğunu kıvırır oturur, yetkisiz kalınca başını sağa sola sallayarak toplum içinde dolaşır, konuşur, kendi söyler kendi dinler. Bugün PKK yandaşları kendi soylarından gelen yurttaşlarımızı acımasızca kesiyorlar, yakıyorlar, yıkıyorlar. Güvenlik görevlileri üzerlerine varınca, başta Fransa olmak üzere, Avrupa ayağa kalkıyor, Amerika öğütler üretiyor. Bu durumda RP yandaşlarının kurmayı tasarladıkları şeriat devletinin yüzüne kim bakar, ona kim değer verir uluslararası ilişkiler içinde?

RP bugün Suudi Arabistan yanlısıdır, bu ülkenin geçmişine biraz bakalım: 1802 de, Taif kalesini alan Vehhabiler, bütün halkı öldürdüler, dini, tarihi, ve edebi eserleri parçaladılar. Kur'ana hakaret ettiler. Din büyüklerinin mezarlarını yıktılar. Abüllaziz'in oğlu Suud Mekke'ye girerek islam büyüklerinin mezarlarını yıktı... Vehhabiye mezhebine göre Allah'a araçsız ibadet edilir. Dinin gerektirdiği ibadetleri bırakmak küfürdür. Namazı terk edenler kafirdir. Peygamberden ve evliyadan yardım istemek şirktir. Türbe yapmak, kandil yakmak, ölüleri ziyaret etmek, evliyaya adak adamak, tütün, afyon içmek, tesbih çekmek yasaktır. Bu kurallara göre Vehhabiler dışında, bütün Müslümanlar kafirdir. (Meydan-Larousse)".

Yukarıdaki alıntı, kısa bir özettir, Vehhabi anlayışının ne olduğunu bilmeye yeter. RP'nin Suudi Arabistan'la ilişkisi açıklamayı gerektirmez, hepimizin bildiği bir durumdur. Bugünkü Suudi Kralları da, yukarda özetlenen olayların yaratıcısı Abdülaziz soyundandır. Oysa İslam dinine göre ölüleri anmak, onlara tanrıdan

"rahmet", peygamberden "şefaat" dilemek bırakılmaz bir ilkedir. Adak sözcüğünün Arapçası "nezr"dir, Kur'ana, hadislere biraz yakınlığı olan kimse bunun İslamla ilgisini bilir. Adak, ancak yazgıyı değiştirme ereği güderse yasaktır. Sözü uzatmadan söyleyelim: Suudi anlayışının yasakladığı, "küfr/en ağır suç" saydığı uygulamaların bir ikisi dışında, hepsi Kur'anda, hadislerde vardır. Suudi anlayısı kendine göre bir Kur'an öneriyor, yeni bir din getiriyor. Şimdi, bu durumda, RP inancını İslamın özüyle bağdaştırma olanağı var mı? Bir yanda Şii İran (Humeyni yönetimi), bir yanda Kur'ana bile karşı çıkan Suudi anlayışı, bunları birbiriyle uzlaştırma çalışan RP. İşin ne denli karmaşık olduğu, "adil düzen" söyleminin ne denli kandırıcı, yozlaştırıcı bir içerik taşıdığı belli. Bir yanda tanrı adına toplanan yardımlar, bir yanda genelevlerden alınan vergilerin de karıştırıldığı din görevlilerinin aylıkları. Bir yanda kadınları kara örtüler içine sokan, sıkma başlı uygulamalar, bir yanda bar kadınlarını, yarı çıplak kadın oyuncuların katıldığı RP toplantıları, bir yanda Şeyhulislam Ebussuud Efendi'nin bile kesinlikle yasakladığı ilahili törenler, bir yanda görkemli camiler boş dururken düzenlenen gösteri namazları (kaldırımlarda, alanlarda, yollarda). Bir yanda kötülenen, yerilen Laiklik, Avrupa, bir yanda Avrupa'nın ürettiği tüm çağdaş araçlardan-gereçlerden yararlanma. Bir yanda Kur'an, öte yanda Kur'anın yasakladığı insanları yargılamadan yakmak, işte RP inancı.

Bugüne değin, ilgi çekmeyen, üzerinde önemle durulmayan, bir konu daha vardır: RP yandaşı kuruluşlar arasında, laiklik denince ürpermeyen, karşı çıkmayan, öfkelenmeyen var mı? Şimdilik yok, bilinmiyor, ortalıkta görünmüyor. Kur'an kursları, İmam-Hatip okulları, dinci içerik taşıyan tüm "vakıf" adlı kuru-

luşlar Atatürk'e karşıdır, kimi açıkça sövmektedir, yermektedir. RP genel başkanı uzun süre, yasal törenlerde Anıt-Kabir'e gitmemiş, bir ara İran'ın Ankara elçisiyle Konya'da, seçim günlerinde dolaşmıştır. Şimdi, bu Erbakan tutumunu değiştirmiş, birkaç kez Anıt-Kabir'e gitmiştir. Bu olayların arkasında hangi düşüncelerin yattığını karmaşık yorumlara bırakmak ancak sarsakların işi olabilir. RP'li Rize belediye başkanının Hac döneminde söyledikleri biliniyor, yine RP'li Hasan Mezarcı'nın söyledikleri ortada. DYP, ANAP gibi kuruluşlarda Atatürkçülük'e karşı çıkanların adlarını bilmeyen yok, TBMM verdikleri laiklik karşıtı önergeleri duymayan kalmamış. İstanbul'un Fatih ilçesinde, Çaykara'lı bir Nakşbendi şeyhi vardır, imamdır, yukarda açıklanan "haram" kaynaklardan toplanan vergilerden oluşan bütçeden aylık almaktadır. Bu kişinin gençliğinde, Fatih Camii çevresinde hırsızlık ettiğini, doğduğu yerde tüm ailesinin Rumca konuştuğunu, adam öldürmekle tanındığını yakından biliriz. RP bunu bizden daha iyi bilirken, oy toplamada ondan çok yararlanmıştır.

Osmanlı yönetiminin oluşturduğu birtakım "kaypak tabanlar" vardır. Bunlar ölen padişahın ölüsü kaldırılırken ağıtlar söyleyen, yeni padişah göreve başlarken övgüler döktüren kimselerden oluşur. Osmanlı padişahı egenenliği uğruna kardeşlerini, babasını, yeğenlerini, oğullarını öldürtür, sonra döner, görkemli törenler düzenler, Kur'an okutur, türbeler yaptırır, yoksullara yiyecek-giyecek dağıtır, böylece tanrı katında suçunu bağışlatmaya, halkı kendine çekmeye çalışır. Sözün kısası sağ eliyle soyar, çalar, sol eliyle tanrı adına yoksullara dağıtır. Fuzuli bir dörtlüğünde der ki:

Cenneti almağ olmaz akça ile
Girmek olmaz behişte rüşvet ile

bu dizelerin anlamı açık: para ile cennet alınmaz, rüşvet vermekle cennete gidilmez. Nitekim RP yönetimi de Bosna-Hersek için yardım topluyor, sonra topladıklarını, oy almak için, "Refahın hediyesi" kandırmacasıyla başkalarına dağıtıyor. Yine Fuzuli Müslüman geçinen yerin tutumlarından yakınarak:

Gönül ta var elinde cam-i mey tesbihe el urma
Namaz ehline uyma anlar ile durma oturma
Eğilip secdeye salma feragat tacını başdan
Vuzu' suyu bile rahat yukusu gözden uçurma

.....

Müezzin nalesin alma kulağa düşme teşvişe
Cehennem kapusun açdırma vaizden haber sorma

.....

Hatibin sanma sadık müftinin kavline fi'l itme
İmamın sanma akıl ihtiyarın ona dapşurma.

Özet olarak: ey gönül elinde şarap kadehi tut, tesbihe bırak, namaz kılana uyma, onunla oturma, konuşma, secdeye eğilip kendinden geçme, sapıtma, sapma, abdest suyuyla uykunu kaçırma, rahatını bozma, müezzini dinleme, içini karartma sakın, vaizden öğüt alma, cehennem kapısını açtırma, hatibin sözlerine kulak verme, imama, müftüye inanma, hepsi yalancıdır, çıkarcıdır, kandırıcıdır.

Bugün hangi din adamı çıkıp, Fuzuli'nin İslam dinini bilmediğini, anlamadığını söyleyebilir? Hangi RP yandaşı, İslam inançlarını ondan daha bildiğini ileri sürebilir? Şeyhülislam Yahya Efendi de, din adamlarından yakınarak der ki:

Mescidte riyapişeler etsin ko riyayi
Meyhaneye gel ne riya var ne mürai

bırak camiye gitmeyi, orada ikiyüzlüler, yalancılar ortalığı karıştırır, onlar yalancı dolancıdır, sen meyhaneye gel, orada ne yalan var, ne yalancı.

Bu yermeler boşuna değildir, Osmanlı toplumu dinciden, şeriatçıdan çok çekmiştir, yıkımı da şeriat yüzündendir. Gerçekte, bu olumsuz, karanlık durum yalnız Osmanlıda değil, daha Emeviler döneminde 11. Yezid'in halifelik yıllarında başlamıştır. Lalife 11. Yezid, İslam dininin, Kur'anın yasakladığı ne varsa hepsini yapmış, konağını yalancılarla, vurguncularla, oynaşlarıyla doldurmuş, yönetimi bir yana bırakmış, güzel kadınlar arasında toplumu uçuruma sürüklemiştir. Onun aşırı bir tutkuyla bağlandığı oynaşı güzel Hababe, bir de Sellametü'l Kas adlı kadınlar yüzünden toplumda yıkım başlamıştır. Savaşta Kur'an yapraklarını kargıların ucuna takarak, Ali yandaşlarını kandırmak bilinmeyen bir olay değildir. RP yandaşlarını tutumları, davranışları göz önünde tutulursa, bu tür kandırma, yalan geleneğinin çok eskilere gittiği, hep İslam dini, Kur'an adına yapıldığı kolayca anlaşılır. Osmanlı tarihleri hep din adına sergilenmiş yalanlarla, oyunlarla, tuzaklarla doludur.

RP yandaşlarını savundukları Osmanlı yönetimi, şeriata önem vermişse de, şeriatçı değildi, karmaşık, çelişkili bir yapısı vardı. Nitekim, yine Osmanlı tarihçilerinden öğrendiğimize göre, Sarayda padişahlara oğlan sunmak, savaşlarda yenilgiye uğratılan ulusların gençlerinden güzel, yakışıklı, çekici olanları seçerek Padişaha göndermek bir gelenekti. Bunlar daha sakalı bitmemiş delikanlıcıklardı. Oysa İslam dininde bu tür eylemlerin karşılığı ölümdür. Bu ge-

leneğin de Türk toplumuna, Osmanlı saraylarına İran'dan geldiği biliniyor. Bu konuda "Divan Şiirinde Sapık Sevgi" adlı çalışmamızda, padişah şiirlerinden alınmış, bu yasak sevgiyi kanıtlayan örnekler vardır. Sultan İkinci Murad'a sunulmuş bir "Kabusname" çevirisi vardır (çev.Mercimek Ahmed, yazarı Keykavus). Orada şehzadelerinin eğitimi"yle ilgili bölümde, erkekler arasında sevişmeyi öğen, öneren, öğütleyen bölümler vardır. RP ise geçmişe özlem duyuyor, geçmişi yadsıyan Cumhuriyet yönetimine, özellikle laikliğe karşı çıkıyor, batılılaşma girişimlerini kötülüyor. Bir de "geçmişimizin güzel geleneklerin"nden sözediyor. RP bilmiyor ki, kadını kara örtülerin arkasında gizlemek, bu tür yasak sevgilere olanak sağlamaktadır, onun "güzel gelenekleri" hep böyle başlamıştır. Nitekim yatılı Kur'an kurslarında, İmam-Hatip okullarında yaşandığı söylenen, kulaktan kulağa aktarılan, kimi yayın araçlarında sergilenen söylendiler böyle gizliliklerden kaynaklanmıştır. Bunlar birer boş söylenti olsa bile, duyanda kuşku uyandırması, birtakım olumsuz kanıların doğmasına yolaçması önlenemez. Nitekim, İstanbul'da, Fatih'te, Sofular yöresinde bir "Yatılı Kız Kur'an Kursu" vardır. Bir mescidi kullanan bu kuruluş, bitişikteki mezarlığın demir parmaklıklı pençerelerini bile kaba tuğlalarla örmüş, demir kapıyla kapanmış, kapıda hep kapalı duran, bir hapishane penceresi bırakmıştır. Edirne Kapısı çevresindekilerde de öyle, Karagümrük yöresinde, Çarşamba dolayında öyle. Peki buralarda okutulan gençler neden, hangi sakıncadan dolayı böyle karanlıklara itiliyor? İslam dininin açıklığını savunanlar bu tür davranışlara ne derler bilemeyiz.

RP anlayışı, faizi, kumarı, içkiyi, oyunu, daha nice toplumsa gelir kaynağını yasaklıyor (haram sayıyor),

peki din kuruluşlarındaki görevlilerin aylıklarını neyle ödeyecek? Hangi Müslüman devletten yaşam boyunca yardım bekleyecek? Hangi petrol ülkesi bu dinci kuruluşa akça sağlayacak? Bugün 60 milyon insanın yaşadığı Türkiye'nin bütün görevlilerine dış yardımlarla aylık, geçimlik sağlama olanağı var mı? Bütün kızlar, kadınlar örtünür, Kur'an kurslarına giderlerse, Anadolu'nun kırsal kesimlerinde, ülkemizin başlıca gelir kaynağı olan, tarım işlerini, hayvan bakımını, dokumacılığı kim sürdürecek? Büyük bir değer taşıyan halıcılık, kilimcilik, elişleri gibi genelde kadın elinden çıkan ürünler ne olacak? Bunları çarşaflara, gövdenin yarısını örten başörtülerine bürünen kadınlar başarabilirler mi? Anadolu'nun tüm kırsal kesimlerinde, tarım alanlarında traktör, pulluk gibi çağdaş araçların çalıştırılmasına elverişli toprak yoktur. Kimi tarım alanları belle, kazmayla işlenir, kimi harmanlar elle savrulur, ekinler elle biçilir. Bir düşünün çarşafa bürünmüş bir köy kadını bunları yapabilir mi? RP diyor ki, erkeklere aylığının iki katını vererek kadınları çalıştırmama olanağı vardır. Peki bu olanağı kırsal kesimin tarım alanlarında da uygulama gücü var mı? Büyük yerleşme yerlerinde oturan kadınlar çalışmayacak, tarım alanlarında yaşayanlar çalışacak, "adil düzen" böyle mi sağlanır?

Sana her meclisinde söyler isem mülzem olmazsın
Değil kürsiye vaiz arşa çıksan adem olmazsın

Sabit'in bu dizelerinde vurgulanan durum, yaşadığımız acı bir gerçektir. Ne söylersem anlamazsın, susmazsın, kürsüye değil göğe de çıksan adam olamazsın. Ozanın sözlerine karşı çıkmak elde değildir.

Ülkemizde, Menderes dönemiyle başlayan, nedenleri ikinci Büyük Savaş yıllarının yarattığı olumsuz

gelişmelere dayanan, geçim sıkıntıları, üretim yetersizliği vardır, bunun yanında dış borçlanmaların ağırlığı görülüyor. Halkımız, bütün uluslararası ilişkilerden kaynaklanan bu kötüye gidişi anlayacak yeterlikte değildir. İşte RP bu olumsuzluğu, Menderes'in yaptığı gibi, hep geçmiş yönetimlerin tutumuna yüklemekte, kendini halkın umut kaynağı durumuna getirmektedir. Bütün kötülükler laiklikten, dinsizlikten, Cumhuriyet yönetiminden kaynaklanmıştır, RP böyle diyor. RP yönetimi ele geçirirse, kısa bir süre içinde Türkiye yeryüzünün en güçlü, etkin devletleri arasına girecektir. Bu savın, RP anlayışının ürettiği bir söylencedir, tabanında kandırmaca, yalan vardır. Çağımızda, başka ulusların yardımına, sömürülmesine dayanmadan ayakta durabilen bir devlet yoktur. Amerika Arap petrollerine, Almanya yabancı ülke işçilerine bel bağlamıştır, öteki Batı devletleri de öyle. Peki Türkiye ne yolla, hangi üretici uygulamalarla kalkınacak, güçlü, etkin bir devlet olacak? RP, bu sorunun yanıtını şeriatta arıyor, bulduğunu söylüyor. Öyleyse, yine RP görüşüne göre, şeriatla yönetilen Osmanlı devletini kim yıktı, çökertti? RP buna, Tanzimat'la başlayan batılılaşma girişimi, diyecek, bu da yalan, tutarsız. Osmanlı devleti Kanuni Süleyman'ın oğlu Mustafa'yı boğdurmasıyla çöküş evresine girmiştir. O dönemde Masonlar, Yahudiler, Komünistler yoktu. Osmanlı devletini Tanzimat'ın musalla taşına götüren, gelişen Avrupa karşısında, çevresini görebilecek durumda olmayışıydı. Nitekim Osmanlı sultanı, ikinci Fridrich (Prusya kralı) ile ilişki kurarak, ondan, yıdız bilimci (müneccim) isteyerek duruma düşmüştü. Şeriata bağlanan bir İslam devleti, İslamlığı din bile saymayan, bir Avrupa kralından, kalkınmak için yıldızbilimci istiyor, ulusal kalkınmayı üfürükçülerin etkinliğine

bırakıyor. Neden, ünlü şeyhleri, dervişleri, müminleri toplayıp "yağmur duası"na çıkar gibi bir "kalkınma duası" düşünmemiş bilemeyiz.

RP anlayışına göre, kalkınma İslama bağlanmakla sağlanır, mutluluk İslamdadır. Kuveyt emiri, Saddam Huseyn'in yumruğunu yiyince ve kurtuluşu tanrıya sığınmakta değil Amerika'ya kaçmakta, yalvarıp yakarmakta bulmuş. Oysa birkaç soluğu etkili şeyh toplasa, evliyadan üç dört kişi çağırsa, bir "kurtuluş duası"na çıksa dileği olur, böylesine kan dökülmezdi. Demek tanrı, mümin bir ülkenin kurtuluşu için, "kafir" bir devleti görevlendirmiş. Oysa, Erbakan hep "batıl Avrupa", "kafir Batı" sakızlarını çiğnemiş durmuş. Demek tanrı Erbakan'dan değil, "batıl Batı"dan yanadır. RP yönetimi ele geçirirse ne yapabilir? Ülkenin kalkınması, darlıktan, geçim sıkıntısından kurtulması için ulusal üretim odaklarının geliştirilmesi gerekir, özellikle tarım alanlarının işlenmesinde büyük yarar vardır. RP, seçimlerde bir "ağır sanayi" söylemi tuttturmuştu. Ağır sanayi İslam ülkelerinde yok, "gavur Avrupa"da var, demek sıkışınca "Müslüman Türkiye", duraksamadan "gavur Avrupa"ya sığınacak, ondan yardım umacak Önce laikliğin, Cumhuriyet yönetimini Avrupa'ya açılışını kınayacaksın, yereceksin, sonra döneceksin çıkar sağlamak, halkı kandırmak için tersine bir tutumu benimseyerek sövdüğüne yakaracaksın, işte RP topluluğunun toplum anlayışı.

Öğretim kurumlarında, özellikle ortaöğretimde, RP yanlışı görevlilerin, İmam-Hatip çıkışlı öğretmenlerin yüz kızartıcı girişimlerini, öğrencileri acımasızca dövmelerini günlük yayın araçlarından öğreniyoruz. Dövmekle eğitim çağımızın çok gerilerinde kalmıştı, "dayak cennetten çıkmadır" sözleri, çağımız için utanç ve-

ricidir, bugün hayvanların bile dövülmesine, acıya uğratılması karşı kurulmuş sayısız dernek, kurum vardır, yasalarla yasaklanmış girişimler vardır (hayvanlara karşı). Oysa bizim RP yandaşı görevli bunları görebilecek gelişim aşamasında değildir. Güvenlik görevlileri, işlediği suçtan dolayı, gözaltına aldığı bir RP yandaşını dövünce gerici basında sesler göğe çıkıyor, dayak "cennetten" çıkmıyor. Oysa bu olumsuz işlem, başka inançta birine uygulanırsa bizim "Müslüman" yurttaşımın ağzı kulaklarına varıyor, gözleri ışıldıyor (Sivas kıyımında olduğu gibi).

RP, seçim konuşmalarından anlaşıldığına göre, Türkiye'yi yeniden kurmak, Atatürk'le gelen ilkelerden koparmak istiyor. Ancak, karşısında birtakım yerleşmiş, devrimci, yenilikçi kurumların olduğunu düşünmüyor. Atatürk bunları girdiği ulusal kurtuluş savaşını başardıktan, ülkeyi başka ulusların egemenliğinden kurtardıktan sonra başarabilmiş, kendiliğinden çöken, dağılan Osmanlığının yıkıntıları üzerinde yeni bir devlet kurmuştur. Bu yeni devletin içyapısını da devrimlerle gelen yenilikler, eskiden kurtulmalar oluşturmuştur. RP bu kurumlar karşısında, daha sağlıklı, daha güçlü bir devlet kurmaya kalkışırsa bunun araçlarını, gereçlerini nerede bulacak, hangi ülkeden alacaktır? Bütün toplum kurumlarını, günümüzde, büyük savaşlar bile değiştiremiyor, dinler, inançlar atılıyor da ulusal kurumlar değiştirilemiyor. Bugün ülkemizde RP topluluğunun oy oranı %19 dur, geride %81 kalıyor, bunu biraz daha yükselterek %25-30 yapsak bile sonuç değişmez. İlkin kendi kendine yeterli bir altyapı gerekir. Bunun sağlanması da sanıldığı gibi kolay değildir. Suudi Arabistan örneği Türkiye için geçerli değil, Türkiye bu örneği Osmanlı yönetimi çökünceye değin uygulamış, yaşamış, sonuç Kurtuluş Savaşı'na sürük-

lenmek olmuştur. Türkiye böyle bir durumu göze alabilir mi? Alamayacağı gün gibi açıktır, ancak RP göremiyor. RP tüm toplumsal kurumlarda kadın-erkek ayrığı istiyor, evlenmede "imam nikahı" öneriyor, kalıt (miras) bölüşülmesinde yine şeriat yanlısı görünüyor. kıza-kadına erkekle eşit yetki tanımıyor, tanıyorsa yalancılık ediyor, gerçek şeriatta kadın-erkek eşitliği sözkonusu değildir.

RP, yine seçim konuşmalarından öğrendiğimize göre, kesinlikle şeriat yanlısıdır. Bu da şu demektir: Anayasa Kur'andır, uygulamalı yasa ise şeriattır. A-Kadın? erkek eşitliği olmaz. B-Tüze(hukuk) şeriata-Kur'ana göre düzenlenir, C-Eğitim-öğretim şeriata uygun olmalı, Ç-Ordu şeriata göre yapılanmalı, D-Güvenlik işleri şeriatın gösterdiği yolda yürümeli, E-Yargı kurumları dine bağlanmalı, F-Giyim-kuşam, çalışma evreleri, dinlenme günleri hep şeriata bağlı kalmalı, G-Yıllık ölçekler (saat, dakika, hafta, ay bg.) İslamın isteğine uydurulmalı, Ğ-tüm sanat kurumları (yontu, müzik, tiyatro, resim, kabartma, oyunun bütün türleri) yine Kur'an yargılarına bağlanmalı; sözün kısası yasaklanmalı. RP yandaşlarının istedikleri saymakla tükenmez, bunlar en çarpıcı örnekler. Sözgelişi ulaşım araçlarında kadın-erkek ayrımı(bir erkek karısıyla, geliniyle, kızıyla bir araçta, yanyana olamayacak, bütün ulaşım araçları şeriata göre düzenlenecek), yazı değiştirilecek. Oysa bugün Arap yazısı yasak değil, yükseköğrenim kurumlarını kimi bölümlerinde öğretiliyor, öğrenmek istemeye istemeye baskı yapılmıyor, yine de RP anlayışının özlediğine olanak bulunamıyor. Kızlar-kadınlar kara örtülere bürünüyor, ancak içgiysileri İslam inancına uygundur denemez, inanmayan gitsin "İslam-giyim", "tesettür" diye nitelenen sataklarda gösterilen kadın giysilerine baksın.

Bu anlatılanların hepsi çağın gidişine ters düşen uygulamaların sonucudur, RP bu gerçeği görmek, öğrenmek istemediğinden hep yüzeye vurana, yüzeysel ilgiler uyandırana yöneliyor. Bugüne değin, bütün seçimlerde boş sözlerle, yerine getirilmeyen sözverişlerle oyalanan, kandırılan halkımızın yüreğinde açılan umut boşluğunu yönetimlerin kötülüğünde, dinden, şeriattan uzaklaşmada, tanrı yolundan ayrılmada bulan RP, yoksul kesimlerin ilgisini başka yöne çevirmekle, toplumsal gerçekleri ters yüz etmekle işe başladı, halkımız bunun olanaksızlığını göremedi, söylenenle yapılmak istenen arasında genişleyen uçurumu sezemedi. Bir düşünün Bosna-Hersek Müslümanları için toplanan yardımları seçim işlerinde, oy avcılığında kullanan, bu konudaki yaygın dedikodulardan tedirgin olmayan bir parti ne yapabilir? Bütün dinlerin, dincilerin büyük bunalım dönemlerinde ortaya çıktığı, etkinlik kazandığı biliniyor, bu nedenle RP'nin başarısını düşünsel yapısını sağlamlığında, tutar verici olmaktan uzaktır, karanlıktır. Yeryüzünde yalnızca dine dayanarak, çağdaş uygarlık anlayışına, uygulamalarına ters düşerek varlığını sürdüren bir kuruluş görülmemiştir. Şurasını kesinlikle bilmek gerekir ki RP camiye dayanarak, sığınarak ayağa kalktı, yıkımı da yine camide olacaktır. Onun tutumu, yöntemi, uygulamaları camiyi yaşatan anlayışa aykırıdır, bu aykırılık anlaşıldığı gün RP'nin sonu gelmiş demektir.

RP, batılılaşmaya karşıdır, ancak bu girişimin seçeneği yoktur, Avrupa karşısında kendini ayakta tutabilecek güçte bir İslam ülkesi bilinmiyor. Avrupa'dan dışlanan bir ülkede ortaya çıkan boşluğu doldurma olanağı yoktur, buna uygarlık alanında sergilenen başarılar engeldir. Bir kurumun söylediği, savunduğu ile yaptığı birbirine tutmazsa bindiği dalı kesiyor,

kendi tabanını kendi eliyle oynuyor demektir. Ürkecek, korkacak, kaygılanacak bir durum yoktur, RP çalkantıyı toplumu sarsacak bir güçte değildir, gelip geçici bir olaydır, nedeni de uygarlıktan, çağdan kopuk oluşudu oluşudur.

MİLETOS

Şeyhulislam Ebussuuad Efendi, bir "fetva"sında şunları söyler: "Zeyd-i Cüzhan, tilavet-i Kur'an-ı azimi mücerred ücred için etse, aldığı akça şer'an helal olur mu? olmaz, istirdad lazımdır". Burada akça ile, bir gelir karşılığı Kur'an okumanın İslama aykırılığı açıklanıyor, bu açıklamayı yapan kişi de onaltıncı yüzyılın en büyük, en yetkili din bilgini sayılıyor."

"Muhammed yaşadığı sürece hadislerin yazılmasına, toplanmasına karşı çıkmıştı. Daha sonra, ölümünün ardından, ilk Halife ile arkadaşları bu hadislerin toplanmasını da yazıya geçirilip korunmasını da yasaklamıştı. Nitekim yine birinci Halife toplanan beşyüz hadisi yaktırmıştı. İkinci Halife, kimde hadis varsa onları yoketmesini bütün şehirlere, şehirlerin halkına bir yazıyla bildirmişti."

"..... İslamın başlangıç yıllarını bir "mutluluk çağı/ asr-ı saadet" diye görmeyi anlamak çok güçtür. Kanla, kılıçla gelen bir mutluluğun imrenilir, beğenilir nesi vardır bilemeyiz."

"Bana kalırsa, İslam dinini bütün ayrıntılarıyla öğrenen bir kadının Müslüman olmasına olanak yoktur."

ISBN 975 - 7952 - 00 - 1

9 789757 952008